

Coronis of Aanhangel tot de Ware Christelijke Godsdienst

Coronis of Aanhangel

tot

De Ware Christelijke Godsdienst,

waarin wordt gehandeld over

De vier Kerken in dit aardrijk van de schepping der wereld aan,
en over haar tijdperken en voleinding;

en daarna over

De Nieuwe Kerk, welke op deze vier zal volgen,
en die de Kroon daarvan zal zijn;

en over

De Komst des Heren tot haar heden ten dage,
en over Zijn Goddelijk toezicht over haar tot in het eeuwige:

en verder over

Het Mysterie der Verlossing:

door

EMANUEL SWEDENBORG

Dienstknecht van den Heer Jezus Christus

Colofon

Swedenborg Bibliotheek ©2017

Coronis of Aanhangsel tot de Ware Christelijke Godsdienst

I. Over die drie dingen, namelijk over de VOLEINDING DER EEUW, over de KOMST DES HEREN en over de NIEUWE KERK, is in het laatste Hoofdstuk van het Werk genoemd DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST, gehandeld. Dat hierop een Voortzetting volgt, is ter oorzaak hiervan, dat het niemand tot nog toe bekend is geweest [*novit*], wat de Voleinding der Eeuw is, waarom een Tweede Komst des Heren moet plaats vinden, en dat er een Nieuwe Kerk zou komen; en nochtans wordt over deze drie dingen in het Woord, zowel in het Profetische als in het Apostolische, en ten volle in de Apocalyps, gehandeld. Dat over die drie dingen in het Profetische Woord van het Oude Testament wordt gehandeld, is mij gebleken, toen het mij werd gegeven door middel van den geestelijken zin de kern daarvan bloot te leggen [*enucleare*]; desgelijks, dat in het Profetische Woord van het Nieuwe Testament, hetwelk de Apocalyps wordt genoemd, daarover wordt gehandeld: dat ook in het Evangelische en Apostolische Woord hierover wordt gehandeld, zal uit hetgeen volgt blijken. Hieruit volgt mede, dat zonder erkenning aangaande de Voleinding der Eeuw, aangaande de tweede Komst des Heren, en aangaande de Nieuwe Kerk, het Woord als het ware is toegesloten: en ook zijn het niet dan alleen de erkenningen welke dit ontsluiten; deze zijn gelijk sleutels, die de deur openen en binnenlaten. Wanneer dit met het Woord geschiedt, dan komen in den aanblik de schatten die daarin tot dusver als op den bodem der zee verscholen lagen; er zijn immers in het Woord tot op den grond toe niets dan schatkamers. In dit *Aanhangsel* of in deze *Voortzetting*, zal ik op eendere wijze als in het Werk zelf voortschrijven, door beknopte stellingen vooraf te laten gaan, die vanuit de Schrift zullen moeten worden bevestigd en vanuit de rede toegelicht.

Eerste Lemma.¹⁾

2. (1) *Dat er vier Kerken op dezen aardbol van den dag der schepping ervan zijn geweest: de eerste, welke de Adamietische is te noemen; de tweede, de Noachietische te noemen; de derde, de Israëlietische te noemen; en de vierde, de Christelijke te noemen.* Dat er vier Kerken van de schepping der wereld af op dezen aardbol hebben bestaan, staat klaarblijkend vast bij Daniël; eerst krachtens het beeld aan Nebukadnezar in den droom verschenen, en daarna krachtens de vier beesten vanuit de zee oprijzende. Aangaande het beeld van Nebukadnezar wordt het volgende gelezen: *“Daniel zeide: Gij, o koning, waart ziende, en zie, een enkel groot standbeeld . . . en deszelfs gedaante was uitnemend, staande tegenover u, en zijn aanblik verschrikkelijk. Het hoofd van dit standbeeld was van goed goud; zijn borst en armen van zilver; zijn buik en zijn dijnen van brons; zijn schenkelen van ijzer; zijn voeten eensdeels van ijzer en eensdeels van leem. Gij waart ziende, totdat een Steen werd afgehouwen, niet door handen, en hij sloeg het standbeeld op zijn voeten, zijnde ijzer en leem, en verbrijzelde ze. Toen werden tezamen verbrijzeld ijzer, leem, brons, zilver en goud; en zij werden gelijk het kaf van de dorsvloeren des zomers, zodat de wind ze heendroeg, en daar werd geen plaats voor dezelve gevonden: de Steen echter die het standbeeld heeft geslagen, werd tot een grote Rots, en hij vervulde de ganse aarde . . . In die dagen zal doen opstaan de God der hemelen een koninkrijk dat tot in de eeuwen niet verloren zal gaan, en Zijn koninkrijk zal aan geen ander volk worden toevertrouwd; het zal alle die koninkrijken verbrijzelen en voleinden, maar zelf zal het staan tot in de eeuwen”* (Dan. 11: 31 tot 35, 44). Dat deze droom niet vier staatsburgerlijke koninkrijken op dezen aardbol heeft aangeduid, maar vier Kerken, waarvan de ene op de andere zou volgen, staat vast uit hetgeen nu volgt: 1. Dat dergelijke rijken, het ene na het andere, op dezen aardbol niet hebben bestaan. 2. Dat het Goddelijke Woord in zijn schoot niet handelt over de rijken der wereld, maar over de Kerken, welke in de landen het koninkrijk Gods uitmaken. 3. Voorts dat wordt gezegd, dat de God der Hemelen zal doen opstaan een rijk dat tot in de eeuwen niet verloren zal gaan, en dat de Steen, niet door handen uitgehouwen, is geworden tot een grote Rots, die de ganse aarde heeft vervuld. 4. En omdat de Heer onze Zaligmaker Jezus Christus in het Woord van het ene en het andere Testament Steen en Rots

1 *Lemma*, griekse *limma*: een onderwerp ter beschouwing of ontvouwing; een voorlopige stelling; titel van een te verklaren woord, aan het hoofd van een artikel. Deze term komt eerder alleen voor in DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST n. 29, 54, 75 en 95.

wordt genoemd, zo blijkt, dat Zijn Rijk onder de laatste woorden daar wordt verstaan. 5. Bovendien wordt de staat der Kerk op talloze plaatsen in het Woord beschreven met goud, zilver, brons en ijzer; haar geestelijke staat ten aanzien van het goede der liefde met goud; haar geestelijke staat ten aanzien van het ware der wijsheid met zilver; haar natuurlijke staat ten aanzien van het goede der naastenliefde met brons [*aes*], en haar natuurlijke staat ten aanzien van het ware des geloofs met ijzer (hetgeen men bevestigt zie vanuit het Woord in de Apocalyps Onthuld, n. 913, en elders). Deswege hebben in de eerste tijden de wijzen, die de betekenissen der metalen kenden [*noverunt*], ook de eeuwen die van de eerste tot de laatste op elkander zouden volgen, met die vier metalen gelijkgesteld, en zij noemden de eerste eeuw de gouden, de tweede eeuw de zilveren, en de derde eeuw de koperen [*cupreum*], en de vierde eeuw de ijzeren; en zo beschreven zij die volgens de goede en de ware dingen; en omdat de echte goede en ware dingen nergens anders vandaan zijn dan vanuit den God des Hemels, hebben zij die beschreven volgens de staten der Kerk bij hen; want vanuit deze en volgens deze bestaan, gedijen en leven alle burgerlijke staten der rijken ten aanzien van de gerechtigheid en het gericht. Dat de Heer Zaligmaker Jezus Christus in het Woord van het ene en het andere Testament Steen en Rots wordt genoemd, staat vast uit hetgeen nu volgt; dat Hij STEEN wordt geheten, hieruit: “*Zo zeide Adonai Jehovih: Zie, Ik, gronden zal Ik in Zion een STEEN der beproeving, een Hoek van waarde van de gegrondveste grondvesting; wie geloofd zal hebben, die zal niet vertragen. Dan zal Ik stellen het gericht tot een richtsnoer, en de gerechtigheid tot een paslood*” (Jes. xxviii: 16, 17). “*Jehovah [Zebaoth] zal Zijn kudde bezoeken; uit Hem de HOEKSTEEN*” (Zach. x: 3, 4). “*DE STEEN dien de bouwmeesters hadden verworpen, is geworden tot een hoofd des hoeks*” (Psalm cxviii: 22). “*Hebt gij niet gelezen in de Schrift, dat de STEEN dien de bouwers hebben verworpen, tot een hoofd des hoeks is geworden*” (Matth. xxi: 42; Markus xii: 10, 11; Lukas xx: 17, 18; Jes. viii: 13, 14, 15). “*Gij zijt toegetreden tot den Heer, den levenden STEEN, van de mensen weliswaar verworpen, van God echter uitverkoren, [kostbaar]; ook gijzelve wordt als levende stenen gebouwd tot een geestelijk huis; . . . daarom wordt in de Schrift gezegd: Ik leg in Zion een HOEKSTEEN, uitverkoren, kostbaar; en die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden*” (1 Petrus ii: 4 tot 6). “*Gij zijt gebouwd op het fundament der Apostelen en Profeten, waarvan is de HOEKSTEEN Jezus Christus, door welken het ganse gebouw, deugdelijk samengevoegd, groeit tot een heiligen tempel in den Heer, door welken gij tezamen wordt gebouwd tot een habitakel Gods in den geest*”, (Efez. 2: 20 tot 22). “*JEZUS CHRISTUS IS DE STEEN, verworpen van de bouwers,*

welke tot een hoofd des boeks is geworden, en niet is in een ander enig heil” (Handel. iv: 11, 12). Dat de Heer ROTS wordt geheten, staat vast uit deze plaatsen in het Woord: “Toen Jeshurun vet werd, sloeg hij achteruit . . . en hij verzaakte God, die hem gemaakt heeft, en hij versmaadde de ROTS zijns heils” (Deut. xxxii: 15, 18, 30). “De God Israëls zeide, de ROTS Israëls heeft tot mij gesproken” (ii Sam. xxiii: 3). “Laat de redenen mijns monds welbehaaglijk zijn, o Jehovah, mijn ROTS en mijn Verlosser” (Psalm xix: 15). “En zij gedachten dat God hun ROTS was, en de verheven God hun Verlosser” (Psalm lxxviii: 35). “Zij allen dronken geestelijken drank, zij dronken immers vanuit de geestelijke ROTS; de ROTS WAS CHRISTUS” (i Cor. x: 4; Exod. xvii: 6). Hieruit blijkt nu duidelijk, dat onder den Steen, die het standbeeld verbrijzelde, en, tot een grote rots geworden, de ganse aarde vervulde, en welks rijk zal staan tot in de eeuwen der eeuwen, onze Heer Jezus Christus wordt verstaan.

3. Dezelfde vier Kerken op dezen aardbol zijn beschreven met de vier beesten vanuit de zee oprijzende, bij Daniël; waarover aldaar het volgende: “Gezien werd het eerste beest zoals een leeuw, maar het had arendsvleugels: ziende was ik totdat zijn vleugels uitgeplukt waren; en het werd opgeheven van de aarde, en op de voeten zoals een mens opgericht, en aan hetzelfde werd eens mensen hart gegeven. Daarna zie, een ander beest, het tweede, eender aan een beer, en aan de ene zijde richtte het zich op; drie ribben waren in zijn mond tussen de tanden; bovendien zeiden zij aldus tot hetzelfde: Sta op, eet veel vlees. Daarna was ik ziende, en zie, een ander beest, zoals een luipaard, en het had vier vleugels als die van vogels, op zijn rug; en vier hoofden had het beest; en de heerschappij werd aan hetzelfde gegeven. Daarna was ik ziende in de gezichten des nachts, en zie, het vierde beest, schrikkelijk en huiveringwekkend, en zeer robuust, en het had grote ijzeren tanden; het at en verbrijzelde, en het overige vertrad het met zijn voeten: het was echter verscheiden van alle beesten die vóór hetzelfde waren geweest, en het had tien hoornen. Ik was ziende, totdat de tronen werden voortgeworpen, en de Oude der Dagen nederzat; en het gericht zette zich, en de boeken werden geopend . . . En zie, daar was met de wolken der hemelen Een komende zoals de Zoon des Mensen; ²⁾ en Hem werd gegeven heerschappij, en heerlijkheid, en het koninkrijk, dat alle volken, natiën en tongen Hem zouden eren; Zijn heerschappij een heerschappij der eeuw, die niet voorbij zal gaan, en Zijn koninkrijk, dat niet vergaan zal” (Hfdst. vii: 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, e.v.). Dat met deze beesten evenzo gene vier Kerken verstaan en beschreven zijn, blijkt uit de afzonderlijke dingen aldaar, welke in hetgeen volgt in haar orde zullen

2 Bij hoge uitzondering “des mensen” met hoofdletter: *Filius Hominis*.

worden ontrold; bovenal blijkt het uit de laatste woorden daar, namelijk dat na die vier beesten komen zal de Zoon des Mensen*), Wien de heerschappij zal worden gegeven en het koninkrijk dat niet voorbijgaan noch vergaan zal; en dat Hij ook werd verstaan onder den Steen, geworden tot een grote Rots, welke de gehele aarde zal vervullen, zie men boven (n. 2, aan het einde). Dat de staten der Kerk eender zowel met *beesten* als met *metalen* worden beschreven in het Woord. staat vast uit talloze plaatsen, waarvan ik hier slechts enige zal aanhalen, namelijk: “*Gij hebt een regen van welwillendheden doen druipen, Gij zult Uw moeievolle erfenis bevestigen; HET BEEST, UW MENIGTE, Zij zullen daarin wonen*” (Psalm LXVIII: 10, 11). “*Al het wilde dier des wouds is Mij, HET BEEST in de bergen van duizenden; Ik ken allen VOGEL DER BERGEN, de BEESTEN MIJNER VELDEN met Mij*” (Psalm L: 10, 11). “*Asshur een ceder in den Libanon; zijn hoogte was verhoogd; op zijn twijgen nestelden alle VOGELN DER HEMELEN, en onder zijn twijgen teelden alle BEESTEN DES VELDS, en in zijn schaduw woonden alle grote natiën*” (Ezech. xxxi: 3, 5, 6, 13; Dan. iv: 7 tot 13). “*Ik zal te dien dage een verbond voor hen maken met het BEEST DES VELDS, en met den VOGEL DER HEMELEN, en ik zal u Mij ondertrouwen tot in het eeuwige*” (Hosea II: 17, 18). “*Verheugt en verblijdt u, vreest niet, gij BEESTEN Mijner velden, want de habitakels der woestijn zijn grasrijk geworden*” (Joël II: 21, 22). “*Gij, zoon des mensen, zeg tot den VOGEL van allen vleugel, en tot alle BEEST des velds: Vergadert u tot Mij slachtoffer, op de bergen Israëls. Zo zal Ik Mij heerlijkheid geven onder de natiën*” (Ezech. xxxix: 17 tot 21). “*De vijand heeft Jehovah smaadheid aangedaan; geef niet aan het BEEST de ziel der tortelduif*” (Psalm LXXIV: 18, 19). “*De Heer Jehovih vergadert de verdrevenen Israëls. Alle gij BEEST MIJNER VELDEN, komt*” (Jes. lvi: 8, 9). “*De geest Jezus drijvende, deed Hem uitgaan in de woestijn, en Hij was met de BEESTEN, en de engelen bedienden Hem*” (Markus I: 12, 13); Hij was niet met de beesten, maar met de duivels, waartegen Hij streed en die Hij onderjakte (Behalve op duizend andere plaatsen, welke voor een deel zijn aangehaald in de APOCALYPS ONTHULD, n. 567). Bovendien is het bekend, dat de Heer Zelf in het Woord wordt geheten Lam, en eveneens Leeuw; voorts, dat de Heilige Geest werd uitgebeeld zoals een Duif; dat ook de Cherubim, waarmede het Woord in den letterlijken zin wordt aangeduid, zoals vier beesten verschenen, bij *Ezechiël* en in de *Apocalyps*: en dat de mens der Kerk, die den Heer erkent als zijn God en Herder, schaap wordt geheten; en omgekeerd hij, die Hem niet erkent, bok wordt geheten, en eveneens draak; en dat een menigte van hen, eender als bij Daniël, wordt beschreven met *het beest vanuit de zee, een pardel gelijk, welks voeten als van een beer, en welks mond als van een leeuw*

(Apocalyps XIII: 1, 2). Dit ontleent zijn oorsprong aan de geestelijke wereld, waar alle aandoeningen en de denkingen daaruit der engelen en der geesten zich op een afstand van hen als beesten vertonen; en zij verschijnen eveneens in een vorm, volkomen eender aan die waarin de beesten in de natuurlijke wereld verschijnen; de aandoeningen der liefde van het goede als zachtaardige beesten en goede nutten, doch de aandoeningen der liefde van het boze als wreedaardige beesten en boze nutten: vandaar is het, dat zo vaak beesten in het Woord worden genoemd, en daarmee worden in den geestelijken zin aangeduid aandoeningen, neigingen, doorvattingen en denkingen. Hieruit blijkt, wat er wordt verstaan onder de CREATUREN in deze volgende plaatsen: “Jesus gebood den discipelen om in de algehele wereld te gaan en het Evangelie te prediken aan elk CREATUUR” (Markus XVI: 15). “Indien iemand in Christus is, die is een nieuw CREATUUR; de oude dingen zijn voorbijgegaan, en alle dingen zijn nieuw geworden” (2 COR, V: 17). *Deze dingen zegt de Amen, de trouwe en ware Getuige, Aanvang van het CREATUUR GODS*” ³⁾ (APOC. III: 14). Onder de creaturen worden daar degenen verstaan die opnieuw geschapen, dat is, wederverwekt kunnen worden, en aldus van de Kerk des Heren worden.

4. Dat er vier Kerken op dezen aardbol zijn geweest, een vóór den vloed die de ADAMIETISCHE is te noemen, de tweede na den vloed, die de NOACHIETISCHE is te noemen, en de derde na deze, die de ISRAËLIETISCHE was, en de vierde, die heden ten dage is, en de CHRISTELIJKE wordt genoemd, zal in hetgeen volgt worden aangetoond in de uiteenzetting van elk afzonderlijk.

5. (II) DAT ER VAN ELKE KERK VIER OPEENVOLGENDE STATEN OF TIJDPERKEN ZIJN GEWEEST, DIE IN HET WOORD WORDEN VERSTAAN ONDER MORGEN, DAG, AVOND EN NACHT. Dat er vier opeenvolgende staten of tijdperken van elk dier vier bovengenoemde Kerken zijn geweest, zal worden toegelicht in hetgeen volgt, alwaar in volgorde over een elk zal worden gehandeld. Zij worden beschreven door die wisselingen van tijd, omdat elk mens die in de Kerk wordt geboren, of in wien de Kerk oprijst, eerst komt tot haar licht zodanig als het is in de morgenschemering en den morgen; daarna schrijdt hij voort tot haar dag, en hij die haar ware dingen liefheeft, tot aan den middag; als hij dan op den weg blijft staan, en niet binnentreedt in de warmte van lente en zomer, komt de avondschemering over zijn dag, en verduistert ten slotte zoals het licht tijdens den nacht, en dan wordt zijn inzicht in de geestelijke dingen der Kerk een koud licht, zoals het licht der dagen tijdens

3 Hier *creatura*, creatuur of schepsel; in APOC. EXPLICATA en REVELATA echter *opificium*, werkstuk.

den winter, wanneer hij weliswaar de bomen naast zijn huis of in zijn tuin ziet staan, maar ontbloomt van bladeren en beroofd van vruchten, aldus als naakte stammen: de mens der Kerk immers schrijdt voort van den morgen tot den dag, terwille hiervan dat hij door het licht der rede hervormd en wederverwekt worde, hetgeen enig en alleen geschiedt door een leven volgens de geboden des Heren in het Woord; als dit niet geschiedt, wordt zijn licht duisternis, en de duisternis donkerheid; dat is, de ware dingen des lichts bij hem worden verkeerd in valse dingen, en de valse dingen in onzichtbare boze dingen. Anders is het gesteld met den mens, die zich laat wederverwekken; hem overvalt niet de nacht; hij wandelt immers in God, en vandaar gestadig in den dag, waarin hij ook na den dood, wanneer hij aan het gezelschap der engelen in den Hemel wordt toegevoegd, ten volle binnentreedt. Dit wordt verstaan onder het volgende aangaande Nova Hierosolyma, zijnde de waarlijk Christelijke nieuwe Kerk, in de *Apocalyps*: “Die stad zal de zon en de maan niet van node hebben om in haar te lichten, omdat de heerlijkheid Gods haar zal verlichten, en haar lamp het Lam; en de natiën die gezaligd worden, zullen in haar licht wandelen; en aldaar zal geen nacht zijn”, Hfdst. XXI: 23, 24, 25; Ezech. XXXII: 8; Amos v: 20; Hfdst. VIII: 9). Dat in het Woord onder MORGEN, DAG, AVOND en NACHT de opeenvolgende staten der Kerk worden verstaan, staat vast uit deze plaatsen daar: “*Waakt, gij weet immers niet wanneer de Heer des huizes komen zal, des AVONDS, of te MIDDERNACHT, of met het HANENGEKRAAI, of in den MORGEN*” (Markus XIII: 35; Matth. XXV: 13); daar wordt gehandeld over de Voleinding der Eeuw, en de Komst des Heren alsdan. “*Gezegd heeft de God Israëls, tot mij gesproken heeft de Rots Israëls; Hij zal zijn gelijk het LICHT DES MORGENS, een MORGEN zonder wolken*” (II Sam. XXIII: 3, 4). “*Ik ben de Wortel en het Geslacht Davids, die blinkende en MORGENLIJKE STER*” (Apocalyps XXII: 16). *Helpen zal hem God, wanneer Hij zal aanzien den MORGEN* (Psalm XLVI: 6). “*Tot mij roepende vanuit Seir: Wachter, wat van den NACHT, Wachter, wat van den NACHT? De wachter zeide: De MORGEN komt, en ook de NACHT*” (Jes. XXI: 11, 12). “*Een kwaad, een enig kwaad, zie, is gekomen; gekomen is het einde over u, bewoner des lands; de tijd is gekomen, de DAG is nabij, zie, de DAG, zie, hij is gekomen; de MORGEN is uitgegaan*” (Ezechiël VII: 5 tot 7, 10). “*Het zal een DAG zijn, die Jehovah bekend zal zijn, noch DAG noch NACHT, omdat ten tijde des AVONDS zal het licht wezen*” (Zach. XLV: 7). “*Ten tijde des AVONDS, zie, verschrikking; vooraleer de MORGEN, hij is niet*” (Jes. XVII: 14). “*Des AVONDS zal het geweest vernachten, maar des MORGENS gezang*” (Psalm XXX: 6). “*Tot den AVOND en den MORGEN tweeduizend driehonderd; dan zal het heilige gerechtvaardigd*

woorden: het gezicht van den AVOND en de MORGEN is de waarheid” (Daniël VIII: 14, 26). “*Jehovah zal in den MORGEN Zijn gericht geven in het licht; Hij zal niet ontbreken*” (Zefanja III: 5). “*Alzo zeide Jehovah: Indien gij Mijn verbond van den DAG en Mijn verbond van den NACHT teniet zult gedaan hebben, zodat DAG en NACHT niet zij op zijn tijd, zo zal ook Mijn verbond met Mijn knecht David teniet gedaan worden*” (Jerem. XXXIII: 20, 21, 25). “*Jezus zeide: Ik moet de werken Gods werken, zolang het DAG is; de NACHT komt, wanneer niemand zal kunnen werken*” (Joh. IX: 4). “*In dien NACHT zullen twee op één bed zijn; de een zal aangenomen, de ander echter zal verlaten worden*” (Lukas XVII: 34); daar wordt gehandeld over de Voleinding der eeuw en over de Komst des Heren. Hieruit kan vaststaan, wat er wordt verstaan onder GEEN TIJD MEER (Apoc. x: 6), namelijk dat er in de Kerk geen morgen, dag en avond zal zijn, maar nacht: voorts, wat er wordt verstaan onder EEN TIJD, TIJDEN, EN EEN HALVEN TIJD (Apoc. XII: 14; Dan. XII: 7), alsmede wat onder de VOLHEID DES TIJDS (Efeze I: 10; Gal. IV: 4).

6. III DAT IN ELKE KERK VIER VERANDERINGEN VAN STAAT OP ELKANDER ZIJN GEVOLGD: WAAR VAN DE EERSTE IS GEWEEST DE VERSCHIJNING VAN DEN HEER JHOVIH EN DE VERLOSSING, EN DAN HAAR MORGEN OF OPGANG; DE TWEEDE WAS HAAR ONDERRICHTING, EN DAN HAAR DAG OF VOORTSCHRIJDING; DE DERDE WAS HAAR VERVAL, EN DAN HAAR AVOND OF VERWOESTING; DE VIERDE WAS HAAR EINDE, EN DAN HAAR NACHT OF VOLEINDING. Dat er van elke Kerk vier opeenvolgende staten zijn geweest, die in het Woord worden verstaan onder MORGEN, DAG, AVOND en NACHT, is in het vlak voorafgaande Artikel getoond. Dat elke Kerk van de vier bovengenoemde deze staten heeft ondergaan, zal in hetgeen volgt, waar over elk afzonderlijk in derzelver volgorde zal worden gehandeld, ten volle bevestigd worden; en dan, dat de verschijning van den Heer Jehovih en de verlossing haar MORGEN is geweest; dat de onderrichting haar DAG of voortschrijding in het licht is geweest; en dat het verval haar AVOND of verwoesting is geweest; en dat haar einde haar NACHT of voleinding is geweest. In het Woord, zowel in zijn Historische als in zijn Profetische gedeelten, wordt overal over die vier veranderingen van staat gehandeld.

7. De orde, waarin ieder mens uit God geschapen is, is deze, dat hij na de kindsheid een mens worde; want wanneer hij geboren wordt, is hij slechts het uitwendige beeld of de uitwendige vorm van een mens, en hij is dan minder mens dan het pasgeboren beest een beest is; doch voor zoveel als hij van binnen in dezen vorm naar zijn gemoed of naar zijn geest wordt vervolmaakt in wijsheid en liefde, voor evenzoveel wordt hij mens. De mens is zoals een

boom, welke eerst vanuit het zaad uitgroeit tot een loot, en terwijl hij naar de hoogte streeft, zendt hij takken uit en hieruit loof, en bekleedt zich gestadig met bladeren; en wanneer hij tot wasdom komt, hetgeen gebeurt in het midden van zijn leeftijd, doet hij bloesems ontluiken, en brengt hij vruchten voort, en legt in elk daarvan zaden, welke in de aarde als in een baarmoeder gebracht tot eendere bomen uitgroeien, en zo tot een tuin. En, als gij het geloven wilt, deze zelfde tuin blijft bij den mens na den dood voortduren; hij woont daarin, en wordt dagelijks verlustigd door den aanblik ervan, en vanwege het nut van zijn vruchten; die mens is het, die bij David wordt beschreven met deze woorden: *“Hij zal zijn zoals een boom, geplant aan de beken der wateren, welke zijn vrucht zal geven op zijn tijd, en welks blad niet afvalt”* (Psalm 1: 3; en eveneens Apoc. xxii: 1, 2). Anders is het echter gesteld met den mens die geboren is in de Kerk, en die, wanneer hij zijn MORGEN is doorgegaan en voortgeschreden is tot het eerste licht van den DAG, waardoor hij redelijk is geworden, dan stil blijft staan, en niet vrucht maakt; deze is, of kan zijn, als een boom weelderig van bladeren, maar niet dragende vrucht, en die uit den ruïn wordt uitgerooid, en welks takken worden afgehakt, en welks stam met bijl of zaag wordt klein gemaakt, en dan wordt het geheel bij gedeelten in het vuur geworpen. Het licht van zijn redelijke wordt als het licht der dagen van den midwinter, waarin de bladeren der bomen eerst geel worden, en daarna afvallen, en ten slotte verrotten. Zijn redelijke kan ook worden vergeleken met een boom welks bladeren in het begin der lente worden verteerd door de wormen; en eveneens met het graangewas dat wordt verstikt door doornen; voorts ook met gras dat wordt verwoest door sprinkhanen. De oorzaak hiervan is deze, dat zijn redelijke louter natuurlijk is, en zijn ideeën enig en alleen door de zinnen aan de wereld ontleent, en niet door de aandoeningen en de doorvattingen daaruit aan den hemel; en omdat er zo in zijn redelijke van binnen niet iets geestelijks is, zo wordt zijn stem, wanneer hij dan over iets geestelijks van de Kerk spreekt, door de engelen niet anders gehoord dan als de stem van een papegaai en van een gans; zijn stem immers is louter dierlijk, omdat zij louter natuurlijk is, en niet menselijk, omdat zij van binnen niet geestelijk is; zij vloeit immers voort uit de allene ademhaling van het lichaam, en niet uit enige ademhaling van den geest. Zodanig is de mens die van natuurlijk niet geestelijk wordt; en niemand wordt geestelijk, tenzij hij, nadat hij redelijk is geworden, vrucht maakt, dat is, zich doordrenkt van naastenliefde door het leven.

8. Dat in het Woord in verband met de Kerk wordt gesproken van vier veranderingen van staat, welke MORGEN, DAG, AVOND en NACHT worden

genoemd, is, omdat de Kerk uit mensen bestaat, en de mens een Kerk in het bijzonder is, en een gemeente vanuit dezen datgene is wat Kerk wordt genoemd; in deze gemeente of Kerk zijn zij die volgens de boven (n. 7) beschreven orde leven, de bomen des levens, die ook de bomen van het goede nut zijn; en zij, die niet volgens deze orde leven, zijn de bomen der wetenschap van het goede en het boze, welke ook de bomen van het boze nut zijn. Dezen zijn het, in verband waarmede wordt gesproken van avond en nacht, of, wat hetzelfde is, van verwoesting en voleinding; niet echter genen. Doch deze dingen zullen in hetgeen volgt klaarblijkend voor de rede uitkomen; het is wenselijk, om als inleiding tot dit boekdeel enige wetenswaardigheden [*adscititii*] te geven, aangezien erkentnissen dienen vooraf te gaan, vooraleer iemand kan weten dat onder den MORGEN het verrijzen [*ortus*] van de Kerk wordt verstaan, en dat de verlossing daaraan voorafgaat; dat onder den DAG de voortschrijding der nieuwe Kerk tot het licht, en in haar inzicht wordt verstaan; en onder den AVOND de afwijking dier Kerk van het goede en het ware, welke de verwoesting wordt genoemd; en onder den NACHT haar einde en ondergang, welke de voleinding wordt genoemd: en zo voort.

9. Het einde der Kerk, of de voleinding der eeuw, is daar, wanneer er niet enig echt ware en vandaar niet enig echt goede is, of wanneer er niet enig goede, en vandaar niet enig ware over is; maar in plaats daarvan het valse en daaruit het boze, of het boze en daaruit het valse, regeert; en dan is “de volheid des tijds” in de Kerk daar, en haar leden zijn als nachtwandelaars, die, omdat zij niet wat ook zien van hetgeen in het licht der zon verschijnt, in twijfel verkeren aangaande alle dingen die der Kerk zijn, en in het gemeen aangaande God, aangaande den Hemel en de Hel, en aangaande het Leven na den dood; en zij, die zich in de ontkenning ervan bevestigen, en zij die besluiteloos tussen twijfel en beaming blijven zweven, worden lichtschuw; en als zij priesters [*flamines*] zijn, verwerven zij zich daaromtrent een dwaallicht, zodanig als nachtuilen, katten en muizen hebben waarbij het daglicht voor duisternis heeft plaats gemaakt; dit licht wordt bij hen, zoals bij deze gedierten [*feras*], door de activiteiten der begerig-heden opgewekt.

10. (IV). DAT NA HAAR VOLEINDING OF EINDE, DE HEER JHOVIH VERSCHIJNT, EN EEN OORDEEL VELT OVER DE MENSEN DER VORIGE KERK, EN DE GOEDEN AFSCHIEDT VAN DE BOZEN, EN DE GOEDEN TOT ZICH VERHEFT IN DEN HEMEL, EN DE BOZEN VERWIJDEERT VAN ZICH NAAR DE HEL. Dat omstreeks het einde van elke Kerk de Heer Jehovih verschijnt, om een oordeel te vellen over hen die van haar oprichting tot aan haar voleinding hebben geleefd, zal in hetgeen volgt worden bevestigd, waar over elke Kerk

afzonderlijk zal worden voortgehandeld. Elk mens wordt weliswaar na den dood geoordeeld; maar aan het einde der Kerk worden allen verzameld, en wordt over hen in het gemeen een oordeel geveld; en wel om deze oorzaak, dat zij in de hemelse orde mogen worden verbonden, hetgeen geschiedt door de ordening van de gelovigen in een nieuwen Hemel, en van de ongelovigen daaronder in een nieuwe hel; over welke ordening in het volgende Artikel zal worden gehandeld.

11. Het Oordeel (of het Gericht), hetwelk het laatste van elke Kerk is, geschiedt niet in de natuurlijke wereld, maar in de geestelijke wereld, waarin allen na den dood worden verzameld; en zij worden verzameld in hemelen, onderscheiden volgens den godsdienst, aldus volgens het geloof en de liefde. Dat het oordeel in de geestelijke wereld geschiedt, is ter oorzake hiervan, dat elk mens na den dood mens is, niet een materiëel mens, zoals tevoren, maar een substantiëel mens. Het gemoed of de geest van elk mens is zulk een mens; het lichaam dat hij in de wereld heeft rondgedragen, is slechts een bekleedsel, en het zijn als het ware de omhulsels die hij heeft afgelegd, en waaruit zijn geest zich heeft losgewikkeld. Omdat nu des mensen gemoed of geest in het stoffelijk lichaam heeft gedacht, en dan ofwel uit godsdienst ofwel niet uit godsdienst, en vóór God ofwel tegen God, vanuit de ware dingen des geloofs ofwel vanuit de valse dingen des geloofs, den naaste heeft liefgehad ofwel gehaat, en het stoffelijk lichaam alleen maar gehoorzaamheid is geweest, zo volgt hieruit, dat het gemoed, hetwelk de substantiële mens is, en de geest wordt genoemd, het oordeel ondergaat, en volgens de gedachten en de daden van zijn leven wordt beloond of gestraft. Hieruit kan men duidelijk zien, dat het oordeel, hetwelk het laatste van elke Kerk is, plaats vindt in de geestelijke wereld, niet echter in de natuurlijke wereld.

12. Het oordeel dat wordt geveld over allen van een afgelopen Kerk, geschiedt met het doel, dat zowel in het gemeen als in het afzonderlijke de goeden van de bozen worden gescheiden, en dat de goeden tot den Hemel worden verheven, en de bozen in de hel worden afgeworpen; indien dit niet geschiedt, wanneer een Kerk is voleindigd, dat is, wanneer zij niet langer in de ware en goede dingen is, kan niet iemand daar gezaligd worden. Dat niemand kan worden gezaligd, is omdat niemand kan wederverwekt worden, en een ieder wordt wederverwekt door de ware dingen des geloofs en de goede dingen der liefde. Bij die oorzaak sluit zich nog deze aan, namelijk dat van den tijd der verwoesting van een Kerk tot aan haar voleinding, de hel dermate aangroeit, dat zij den gansen engellijken Hemel, door middel waarvan uit den Heer de wederverwekkende ware en goede dingen tot de mensen van den aardbol

nederdalen, onderschept; en wanneer de Hemel bedekt is, kan niet enig ware der denking vanuit het geloof, en niet enig goede van den wil vanuit de naastenliefde doordringen, dan alleen door spleten; ja zelfs, wat doordringt, wordt verdraaid, of op zijn weg voordat het den mens bereikt, of door den mens zelf wanneer het in hem is; dat is, het ware wordt òf verworpen òf vervalst, en het goede wordt òf tegengehouden òf verechtbreukt: in één woord, een Kerk aan haar einde is als het ware door satans bezeten; satans worden degenen geheten die behagen scheppen in valse dingen, en worden verlustigd door boze dingen. Opdat derhalve de algehele verdoemenis, welke dan een ieder boven het hoofd hangt, en hem bedreigt, wordt weggenomen, is het noodzakelijk dat de hel, welke zich in de hoogte heeft verheven, en, als gezegd, tot aan den hemel toe is aangegroeid, wordt weggenomen, niet slechts nedergedrukt, maar ook verstrooid en onderjukt; en dan worden de goeden gescheiden van de bozen, dat is, de levenden van de doden. Deze scheiding, en de daarop volgende verheffing van de goeden tot den Hemel of tot het land der levenden, en de nederwerping van de bozen tot de hel of tot het land der doden, is datgene wat het Oordeel (of het Gericht) wordt genoemd. Dat een zodanig Oordeel reeds in het jaar 1757 gevelde is over de mensen der huidige Christelijke Kerk, werd bekend gemaakt en beschreven in een afzonderlijk Werkje, in het jaar 1758 in London uitgegeven.

13. Wie ziet niet de noodzakelijkheid dat de bozen moeten gescheiden worden van de goeden, opdat dezen niet door een dodelijke besmetting van het boze worden aangetast en te gronde gaan? Want omdat het boze van de geboorte af in de menselijke natuur zetelt, en meer en meer van de ouders aan de kinderen wordt inverwekt, bij het voortschrijden van de Kerk tot de voleinding, is het als de verpestende ziekte die kanker wordt genoemd, welke rond om zich heen grijpt, en de ongerepte en levende delen geleidelijk doet afsterven. Welke landman en tuinman, die de doorns, netels, stekels en distels ziet toenemen, roeit die niet uit, voordat hij het graan en de groente inzaait en den grond egt? Welke landbouwer, die ziet dat gras en graan door wonnen of sprinkhanen worden verteerd, graaft niet een sloot, en scheidt het groene veld af van het afgevreten deel, en zorgt zo dat het gezaaide en het groen behouden blijft? Welke herder, die ziet dat de wilde dieren zich rondom de weiden van zijn schapen vermenigvuldigen, roept niet de naburige herders en knechten samen, en doodt of verjaagt die wilde dieren met wapens of vallen? Welke koning, die ziet, dat door de vijanden zowel de steden van zijn rijk om zijn hoofdstad heen ingenomen als de goederen van de onderdanen in beslag genomen zijn, roept niet zijn troepen samen, en werpt de vijanden

uit, en geeft de ontroofde goederen aan de eigenaars terug, en voegt daaraan bovendien de waardevolle buit der vijanden toe, en troost hen aldus?

14. (v) DAT HIerna DE HEER JEHOVih EEN Nieuwen Hemel Sticht Van Uit De Goeden Die Hij Tot Zich heeft opgeheven, EN EEN Nieuwe Hel Vanuit De Bozen Die Hij Van Zich heeft verwijderd; EN DAT Hij Beide In Orde brengt, Zodat Zij Onder Zijn Toezicht staan, EN Hem Gehoorzaam Zijn Tot In Het Eeuwige. Men leest bij Jesaja: "*Jehovah zegt: Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde*" (Hfdst. LXV: 17); en elders bij denzelfde: "*Gelijk als de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, welke Ik maken zal, voor Mij zullen staan*" (Hfdst. LXVI: 22); in de Apocalyps: "*Ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; de vorige hemel en de vorige aarde was voorbijgegaan*" (Hfdst. XXI: 1); en bij Petrus: "*Wij verwachten, naar Zijn belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke de gerechtigheid zal wonen*" (2e Brief III: 13). Tot dusver is in niet iemands gemoed iets anders opgekomen, dan dat onder den hemel aldaar de zichtbare hemel wordt verstaan, dat is, het ganse firmament, met zon, maan, sterren; en dat onder de aarde daar de bewoonbare aarde of de aardbol wordt verstaan; en dat deze op den dag van het Laatste Gericht zullen vergaan: terwijl toch onder den hemel daar de engellijke hemel wordt verstaan, en onder de aarde de Kerk. Dat onder de aarde in het Profetische Woord overal de Kerk wordt verstaan, is in de APOCALYPS ONTHULD (n. 285) ten volle getoond. De oorzaak waarom men tot dusver onder de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde den zichtbaren hemel en de bewoonbare aarde heeft verstaan, is deze, dat men tot dusver ook niet iets heeft geweten aangaande de geestelijke wereld, dus ook niet iets aangaande den engelligen hemel, noch iets aangaande den profetischen zin, welke in zijn schoot niets dan geestelijke dingen draagt en verborgen houdt; en het geestelijke van de aarde is de Kerk. Ook zien de engelen, omdat zij geestelijk zijn, wanneer zij op de aarde nederzien, niet het minste daarvan, maar slechts de Kerk bij de mensen.

15. Dat de Heer Jehovih, wanneer Hij een nieuwen hemel en een nieuwe Kerk sticht, een orde invoert, opdat zij staan onder Zijn toezicht en gehoorzaamheid tot in het eeuwige, is omdat de engellijke hemel en de Kerk in de linden tezamen één lichaam uitmaken, welks Ziel en Leven de Heer Jehovih is, Die de Heer onze Zaligmaker is. De algehele engellijke hemel tezamen met de Kerk verschijnt ook voor den Heer als één mens; en de mens staat onder het toezicht van en de gehoorzaamheid aan zijn ziel; aldus staat de ganse hemel tezamen met de Kerk onder het toezicht van en de gehoorzaamheid aan den Heer, immer is *de Heer in hen, en zij in den Heer* (Joh. XIV: 20;

Hfdst. xv: 4, 5; Hfdst. xvii: 23, 26), dus Hij het al in allen daar. De orde echter, die de Heer aan de hel oplegt, bestaat hierin, dat allen bijeen daar lijnrecht tegenovergesteld zijn aan allen bijeen in den hemel: waaruit blijkt, dat omdat de Heer den Hemel regeert, Hij ook de hel regeert, en wel deze door gene.

16. Bovendien bestaat er de meest volmaakte ordening van allen in de hemelen en van allen in de hellen. Elke hemel immers die na de voleinding van iedere Kerk door den Heer wordt gesticht, wordt drievoudig; in wording komt een hoogste, een middelste en een laagste. In den hoogsten worden degenen verheven die in de liefde tot den Heer, en daaruit in de wijsheid zijn; in den middelsten zij, die in de geestelijke liefde jegens den naaste zijn, en daaruit in het inzicht zijn; in den laagsten zij die in de geestelijk-natuurlijke liefde jegens den naaste zijn, welke de naastenliefde wordt genoemd, en daaruit in het geloof van de waarheden aangaande God, en in een leven volgens de geboden van den Dekaloog. Deze drie hemelen maken drie uitspansels, het ene boven het andere, en zij hebben onderling gemeenschap door den Goddelijken invloed uit den Heer vanuit de Zon der geestelijke wereld. In de diepte onder deze zijn ook drie uitspansels, waarin de hellen zijn onderscheiden, en hiertussen bestaat eender een vergemeenschapping door invloed door middel van de hemelen uit den Heer. Door deze vergemeenschappingen wordt een nauwe en onverbreekelijke verbinding bewerkt van allen in de hemelen en van allen in de hellen; maar in deze is een verbinding van alle begeerten der liefde van het boze, in de hemelen echter is een verbinding van alle aandoeningen der liefde van het goede; de hemel is krachtens die verbinding zoals één Heer, zittende op een troon, omgord door snoeren van allerlei kostbaar gesteente, maar de hel is zoals één Duivel, zittende op een stoel omkronkeld van adders, vurige slangen en vergiftigewormen. Uit deze ene en andere ordening volgt mede, dat de ene en de andere ordening tot in het eeuwige onder het toezicht en de gehoorzaamheid des Heren staat.

17. Het is bekend, dat er, opdat iets volmaakt zij, een DRIEVULDIGE zal zijn in de juiste orde, het ene onder het andere, en een bemiddelende vergemeenschapping, en dat dit drievuldige één maakt; niet anders dan een zuil, waar bovenop het kapiteel is, daaronder de langwerpige lijst, en onderaan het voetstuk. Een zodanig drievuldige is de mens; het bovenste van hem is het hoofd, het middelste van hem is het lichaam, en het laagste van hem zijn de voeten en de voetzolen. Elk koninkrijk bootst hierin den mens na; daar zal een koning zijn als hoofd, verder oversten en ambtenaren als lichaam, en boeren met knechten als voeten en voetzolen: eender in de

Kerk: een gekroonde primaat, voorgangers der gemeente, en onder hen de bedienaren. De wereld zelf kan evenmin voortbestaan, tenzij er drie dingen in orde op elkander volgen, zijnde morgen, middag en avond; alsmede aljaarlijks lente, zomer en herfst; de lente opdat de zaden gezaaid worden, de zomer opdat zij uitspruiten, en de herfst opdat zij vruchten voortbrengen; de nacht echter en de winter dragen niet bij tot de bestendinging der wereld. Omdat nu elk volmaakte een drievuldige zal zijn, opdat het één zij, in samenhang gehouden, bestaat derhalve en blijft de ene en de andere wereld, zowel de geestelijke als de natuurlijke, bestaan vanuit drie atmosferen of elementen; van deze omgeeft de eerste de zon het dichtst nabij, en wordt *aura* genoemd, de tweede is onder deze, en wordt *aether* genoemd; en de derde is onder gene, en wordt *lucht* genoemd; deze drie atmosferen zijn in de natuurlijke wereld natuurlijk, in zichzelf passief, omdat zij voortgaan vanuit de zon die louter vuur is; doch de drie daarmede overeenstemmende atmosferen in de geestelijke wereld zijn geestelijk, in zichzelf actief, omdat zij voortgaan vanuit de Zon die louter liefde is. De engelen van de hemelen wonen in de gebieden van deze drie atmosferen; de engelen van den hoogsten hemel in de hemelse aura, welke het dichtst nabij de Zon omgeeft, waarde Heer is; de engelen van den middelsten hemel in den geestelijken aether daaronder; en de engelen van den laagsten hemel in de geestelijk-natuurlijke lucht onder gene twee; aldus zijn alle hemelen vastgesteld, van den eersten tot dezen laatsten, welke heden ten dage door den Heer wordt gesticht. Hieruit kan men opmerken vanwaar het is, dat in het Woord met *drie* het volledige wordt aangeduid (men zie de APOCALYPS ONTHULD, n. 507, 875).

18. (IV). VANUIT DEZEN NIEUWEN HEMEL LEIDT DE HEER JHOVIH AF EN BRENGT HIJ VOORT EEN NIEUWE KERK IN DE LANDEN, HETGEEN GESCHIEDT DOOR EEN ONTHULLING DER WAARHEDEN VANUIT ZIJN MOND OF VANUIT ZIJN WOORD, EN DOOR INSPIRATIE. Men leest dat Johannes zag *de heilige stad, Nova Hierosolyma, nederdalende uit God vanuit den Hemel, toebereid zoals een bruid versierd voor haar Echtgenoot* (Apocalyps XXI: 2). Onder de heilige stad, Nova Hierosolyma, wordt de leer der Nieuwe Kerk verstaan, dus de Kerk ten aanzien van de leer; en daaronder dat Hierosolyma nederdaalde uit God vanuit den Hemel, wordt verstaan, dat de ware leer der Kerk nergens anders vandaan is: dat de leer nederdaalde, is, omdat de Kerk een Kerk is krachtens de leer en volgens haar; zonder deze is de Kerk niet méér Kerk dan een mens mens is zonder ledematen, ingewanden en organen, dus alleen krachtens een duidelijke bedekking bestaat, welke slechts diens uiterlijke gedaante aangeeft; en ook niet meer dan een huis een huis is

zonder slaapkamers, eetkamers en voorwerpen van huiselijk gebruik daarin, dus bestaande uit een wand alleen en een dak daarover. Iets eenders is het geval met een Kerk zonder leer. Dat Hierosolyma de Kerk ten aanzien van de leer betekent, kan men op overtuigende wijze zien vanuit het Woord in het Werk zelf DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST (N. 782). Hieruit blijkt, dat de Kerk in de landen afgeleid en voortgebracht wordt door middel van den engellijken hemel uit den Heer.

19. Ik zal enige paradoxen mededelen, die evenwel in den hemel geen paradoxen zijn; zij zijn de volgende: 1. Dat de natuurlijke wereld niet zou hebben kunnen bestaan tenzij vanuit de geestelijke wereld, en bijgevolg ook niet kunnen blijven bestaan, aangezien het blijven bestaan een voortdurend ontstaan is. 2. Dat de Kerk bij den mens niet bestaanbaar is, tenzij haar inwendige geestelijk en haar uitwendige natuurlijk is. Een zuiver geestelijke Kerk bestaat niet, noch een louter natuurlijke Kerk. 3. Bijgevolg dat geen enkele Kerk, noch iets van een Kerk bij den mens, kan worden opgewekt tenzij er een engellijke hemel is, waardoor uit den Heer al het geestelijke wordt afgeleid en afdaalt. 4. Daar derhalve het geestelijke en het natuurlijke op deze manier één maken, volgt hieruit, dat het ene niet zonder het andere ontstaan kan en blijven bestaan, niet de engellijke hemel zonder de Kerk bij den mens, noch de Kerk bij den mens zonder den engellijken hemel; indien immers het geestelijke niet in het natuurlijke invloeit en hierin stil houdt en hierin rust, is het zoals het eerdere zonder het latere, dus zoals de uitwerkende oorzaak zonder de uitwerking, en zoals het actieve zonder het passieve, hetgeen gelijk zou staan met een vogel die voortdurend in de lucht vliegt zonder enige rustplaats op aarde; en het is als het gemoed van een mens, dat voortdurend denkt en wil zonder enig gevoels- en beweegorgaan in het lichaam, waarheen het kan afdalen en de ideeën van zijn denking voortbrengen, en het streven van zijn wil in werking brengen. 5. Deze dingen zijn aangevoerd te dien einde, dat men kan doorvatten of weten dat evenals de natuurlijke wereld niet bestaanbaar is zonder de geestelijke wereld, en wederkerig de geestelijke wereld niet zonder de natuurlijke wereld, er evenzo geen Kerk in de landen bestaanbaar is, tenzij er een engellijke hemel is, waardoor zij ontstaat en blijft bestaan, en wederkerig geen engellijke hemel, tenzij er een Kerk in de landen is. 6. De engelen weten dit, en daarom klagen zij bitter, wanneer de Kerk in de landen door valse dingen verlaten en door boze dingen voleindigd wordt, en dan stellen zij den staat van hun leven gelijk met een slaperigheid; dan immers is de hemel voor hen zoals een weggetrokken zetel, en zoals een van

de voeten ontdaan lichaam; wanneer echter de Kerk in de landen uit den Heer is hersteld, stellen zij den staat van hun leven gelijk met wakker zijn.

20. Dat de Heer door een nieuwen hemel een nieuwe Kerk in de landen afleidt en voortbrengt door de onthulling van de ware dingen vanuit Zijn mond of vanuit Zijn Woord, en door inspiratie, zal in de verhandeling over de vier Kerken in haar volgorde, voornamelijk over de Israëlietische Kerk en over de huidige Christelijke Kerk, worden aangetoond. Men moet weten, dat toen de hel aangroeide en de grote tussenruimte of de gevestigde kloof tussen zich en den hemel overschreed (Lukas xvi: 26), en haar rug opduwde tot in de grensstreken der hemelen, waar de engelen zijn, hetgeen geschiedde in de perioden tussen de verwoesting en de voleinding der Kerk, niet enige leer der Kerk uit den Heer door middel van den hemel tot de mensen van den aardbol kon worden nedergebracht. De oorzaak hiervan is deze, dat de mens dan in het midden van satans is, en de satans omhullen met hun valse dingen zijn hoofd, en blazen de verkwikkelijke dingen van het boze in, en vandaar de liefelijke dingen van het valse, waardoor al het licht vanuit den hemel wordt verduisterd, en al het aangename en liefelijke van het ware onderschept; zolang deze staat voortduurt, kan niet enige leer van het ware en het goede vanuit den hemel den mens worden ingegoten, omdat zij wordt vervalst. Doch nadat deze door de satans uit valse dingen samengevlochten sluier of omhulling van het hoofd door den Heer is weggenomen, hetgeen geschied is door het Laatste Gericht (waarover boven in Artikel iv), wordt alsdan de mens met een meer vrijen en spontanen geest ertoe gebracht, de valse dingen uiteen te slaan en de ware dingen op te nemen. Bij hen die zich aanpassen, en zich door den Heer laten leiden, wordt daarna de leer van den nieuwen hemel, die de leer van het ware en het goede is, afgeleid en ingevoerd, gelijk de dauw die in de morgenschemering vanuit den hemel op de aarde valt, en de poriën der planten opent, en hun plantensap zoet maakt; en het is gelijk het manna dat in de morgenstunden neerviel, en verscheen *als korianderzaad, wit, en van smaak zoals met honing doorknede koeken* (Exod. xvi: 31); en het is als een onweersbui die de braakliggende velden verfrist en doet ontkiemen; en het is als de welriekende geuren die van akkers, tuinen en bloemenvelden uitwasemen, welke de borst met gereden en blijden geest in zich opneemt. Doch nochtans dwingt de Heer niemand noch drijft Hij hem tegen zijn zin voort, zoals iemand een lastdier voortzweept; maar Hij trekt den bereidwillige aan en leidt hem daarna, steeds in allen schijn alsof de mens die wil, uit zichzelf het goede deed en het ware geloofde, terwijl het

toch uit den Heer is, Die al het echte goede des levens en al het echte ware des geloofs in hem werkt.

21 (VII). DAT DIT GODDELIJK WERK TEVENS VERLOSSING WORDT GEHETEN, ZONDER HETWELK NIET ENIG MENS BEHOUDEN KAN WORDEN, OMDAT HIJ NIET WEDERVERWEKT KAN WORDEN. Dat de verlossing, door den Heer volbracht, toen Hij in de wereld was, heeft bestaan in de onderjukking van de hellen, de ordening van de hemelen, en door middel daarvan de voorbereiding tot een nieuwe geestelijke Kerk, zie men in het Werk DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST (n. 115, 116, 117, en verder van n. 118 tot 133). Maar omdat dit nieuw is, en door de eeuwen heen verborgen heeft gelegen zoals een verzonken schip met zijn kostbaarheden op den bodem der zee, en de leer der verlossing nochtans is zoals een schatkamer van alle geestelijke rijkdommen of dogma's der Nieuwe Kerk, zal daarom in het laatste lemma van dit boekdeel over HET MYSTERIE VAN DE VERLOSSING worden gehandeld, en hierin zal dit volgende ontwikkeld en in het licht worden gesteld: i. Dat het de bevrijding van de vijanden is, welke in het Woord de Verlossing wordt genoemd. ii. Bijgevolg de bevrijding van de boze en de valse dingen, welke, omdat zij vanuit de hel zijn, geestelijke vijanden zijn; zij doden immers de zielen, gelijk de natuurlijke vijanden de lichamen, iii. Hieruit wordt het duidelijk, dat het eerste van de door den Heer volbrachte Verlossing, de scheiding is geweest tussen de bozen en de goeden, en de verheffing van dezen tot Zich in den hemel, en de verwijdering van genen, van Zich in de hel, want aldus zijn de goeden bevrijd van de bozen. Dit eerste der Verlossing is het Laatste Gericht (waarover boven gehandeld is, n. 10 tot 13). iv. Dat het tweede der Verlossing is geweest de samenordering van allen in de hemelen, en de onderordering van allen in de hel, waardoor de goeden met nog scherper onderscheid gescheiden en bevrijd werden van de bozen; en dit is de Nieuwe Hemel en de Nieuwe Hel (waarover boven gehandeld is, n. 14 tot 17). v. Dat het derde der Verlossing is geweest de onthulling van de waarheden vanuit den Nieuwen Hemel, en vandaar de opwekking en de oprichting van een nieuwe Kerk in de landen, waardoor de goeden nog verder van de bozen gescheiden en bevrijd werden, en in het vervolg gescheiden en bevrijd worden (Over dit derde is ook boven gehandeld, n. 18 tot 20). vi. Dat de eindoorzaak der Verlossing is geweest de mogelijkheid dat de Heer vanuit Zijn Goddelijke Almacht den mens zou kunnen wederverwekken, en hem aldus zaligen; want indien de mens niet wordt wederverwekt, kan hij niet worden gezaligd (Joh. III: 3). vii. Dat omdat de wederverwekking van den mens de scheiding en bevrijding is van de boze en de valse dingen, is zij een bijzondere Verlossing door den

Heer, voortkomende vanuit Zijn gemene Verlossing. viii. Dat bij hen die worden weder-verwekt, eerst de boze dingen van de goede dingen worden gescheiden, en dit is aan een Gericht gelijk; dat daarna de goede dingen tot één worden samengebracht en in een hemelsen vorm gerangschikt, en dit is aan een Nieuwen Hemel gelijk; en dat ten slotte hierdoor de Nieuwe Kerk wordt ingeplant en voortgebracht, waarvan het inwendige de hemel is; en het uitwendige vanuit het inwendige, aldus beide tezamen bij den mens, is datgene wat de Kerk wordt genoemd. ix. Dat allen zijn verlost, aangezien allen die de valse dingen der vorige Kerk verwerpen, en de ware dingen der Nieuwe Kerk opnemen, wederverwekt kunnen worden; maar dat nochtans de wederverwekten eigenlijk de verlostten zijn. x. Dat het doelwit der Verlossing en de palm der verlostten is de geestelijke vrede. xi. Dat ook heden ten dage een Verlossing door den Heer is geschied, omdat heden Zijn Wederkomst is volgens de voorzegging; en hieromtrent ben ik verzekerd van de waarheid der voorafgaande verborgenheden, aangezien ik hiervan ooggetuige ben geweest. Doch dit zijn slechts korte samenvattingen, welke aan het einde van dit boekdeel, alwaar over HET MYSTERIE DER VERLOSSING zal worden gehandeld, een voor een zullen worden ontrold, en in het ene en het andere licht, zowel het geestelijke als het natuurlijke, gesteld zullen worden.

22. Bovendien zal later in een afzonderlijk Artikel worden bewezen, dat het Kruislijden van den Heer niet de Verlossing is geweest, maar het middel tot het binnenste Eén-zijn met het Goddelijke des Vaders, vanuit Wien Hij was uitgegaan, en tot Wien Hij wederkeerde. In het Werk DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST, waarvan dit boekdeel een Aanhangel is, heb ik het ondernomen om aan te tonen (n. 132, 133), dat het geloof alsof het Kruislijden de Verlossing zelf geweest zou zijn, de fundamentele dwaling der huidige Christelijke Kerk is; en dat die dwaling, tezamen met de dwaling aangaande drie Goddelijke personen uit het eeuwige, de ganse Kerk dermate heeft verdraaid, dat daarin niet enig geestelijke meer is overgebleven. Dit zal ook verder in hetgeen volgt worden aangetoond; en dat deze twee valsheden en misleidingen vergelijkenderwijze zijn geweest gelijk vlinderpaartjes die in een tuin rondvliegen, en rupsen voortbrengende eieren leggen, welke rupsen nadat zij uitgekomen zijn, de bladeren der bomen aldaar geheel en al verknagen: en eveneens dat zij zijn geweest als de kwakkelen die uit de zee op de legerplaats der Israëlieten werden geworpen, waardoor, toen zij opgegeten werden, een grote plaag onder het volk ontstond; en zulks deswege, omdat zij van het manna vanuit den hemel, waaronder in den hoogsten zin de Heer wordt verstaan, walgden en het versmaadden (Num. xi: 5, 6, 32 tot 35; en

Joh. VI: 31, 32, 49, 50, 51, 58). En verder zijn die twee dwalingen geweest zoals twee greintjes roet of schoensmeer, in een edelen wijn gedaan, en in het glas omgeroerd, waardoor al het heldere, welriekende en smakelijke van den wijn wordt verkeerdt in iets dat zwart, stinkend, en walgingwekkend is.

Tweede Lemma.

Over de Adamiëtische of Oudste Kerk van dezen aardbol.

23. De wereld heeft tot dusver geloofd, dat onder de schepping van hemel en aarde in het eerste Hoofdstuk van *Genesis*, volgens de letter, de schepping van het heelal wordt verstaan, en onder Adam de eerste mens van dezen aardbol. De wereld heeft ook niet anders kunnen geloven, omdat de geestelijke en inwendige zin des Woords tot nu toe niet was opengedekt; dus ook niet, dat onder het scheppen van hemel en aarde wordt verstaan: uit hen, die het leven in de wereld hebben afgelegd, een engellijken hemel te verzamelen en te stichten, en door middel hiervan een Kerk in de landen af te leiden en voort te brengen (als boven n. 18 tot 20); en dat onder de namen van personen natiën, landstreken en steden, zulke dingen worden verstaan als des hemels en tevens der Kerk zijn; aldus eender onder Adam. Dat met Adam en met alle dingen waarvan in verband met hem en met zijn nageslacht in de eerste Hoofdstukken van *Genesis* wordt gesproken, de opeenvolgende staten der Oudste Kerk worden beschreven, namelijk haar opgang of morgen, haar voortschrijding in het licht of haar dag, haar afwijking of avond, haar einde of haar nacht, en daarop het Laatste Gericht over hen, en daarna een nieuwe engellijke hemel vanuit de gelovigen, en een nieuwe hel vanuit de ongelovigen, volgens de reeks der voortschrijdingen in het vorige lemma uiteengezet, is op de nagelproef [*ad unguem*] ontvouwd, ontwikkeld en aangetoond in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN OVER GENESIS EN EXODUS, waaraan acht jaren is gearbeid, en welk werk in London werd uitgegeven; aangezien dit werk in de wereld voorhanden is, is niet meer nodig dan om daaruit de universele dingen kort samengevat te herhalen, welke in dit boekdeel over deze Oudste Kerk zullen worden naar voren gebracht; ter inleiding zullen echter enige plaatsen vanuit het Woord worden aangevoerd, waardoor duidelijk uitkomt dat met scheppen daar wordt aangeduid opnieuw voortbrengen en formeren, en eigenlijk wederverwekken; hetgeen de oorzaak is, waarom de wederverwekking de nieuwe schepping wordt genoemd, waardoor de algehele hemel vanuit de engelen en de algehele Kerk vanuit de mensen ontstaat, bestaat en blijft bestaan. Dat scheppen dit betekent, blijkt duidelijk uit de volgende plaatsen in het Woord: “*Schep in mij een rein hart, o God; en een vasten geest vernieuw in het midden van mij*” (Psalm LI: 12). “*Opent Gij de hand, zij worden met het goede verzadigd: zendt Gij den geest, zij worden geschapen*” (Psalm CIV: 28, 30). “*Het volk dat geschapen zal worden, zal Jah loven*” (Psalm CII: 19). “*Alzo zeide Jehovah, uw SCHEPPER, o Jakob, uw FORMEERDER, o Israë!; een elk genoemd*

naar Mij naam, tot Mij heerlijkheid heb Ik hem geschapen” (Jes. XLIII: 1, 7). “Opdat zij zien, bekennen, opmerken en verstaan, dat de hand van Jehovah dit heeft gedaan, en de Heilige Israëls dit geschapen heeft”, (Jes. XLI: 20). “Ten dage als gij geschapen werdt, waren zij bereid; gij waart volkomen in uw wegen van den dag af dat gij geschapen zijt, totdat er verkeerdheid in u gevonden is” (Ezech. XXVIII: 13, 15); dit over den koning van Tyrus. “Jehovah, scheppende de hemelen, uitspannende de aarde, gevende de ziel aan het volk daarop” (Jes. XLII: 5; Hfdst. XLV: 12, 18). “Zie, Ik scheppende een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; verblijdt u tot in het eeuwige, de dingen die Ik SCHEPPENDE; zie, Ik zal Hierosolyma een opspringing scheppen”, (Jes. LXV: 17, 18). “Gelijk de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, welke Ik maken zal, voor Mij zullen staan” (Jes. LXVI: 22). “Ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; de vorige hemel en de vorige aarde was voorbijgegaan” (Apocalyps XXI: 1). “Wij verwachten, naar de belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid zal wonen” (2 Petrus III: 13). Hierdoor is nu duidelijk gemaakt, wat geestelijk wordt verstaan onder deze woorden in het eerste en tweede vers van Genesis: *In den aanvang schiep God den hemel en de aarde; en de aarde was woest en ledig*; dat de aarde woest en ledig wordt geheten, betekent dat er niet enig goede des levens noch enig ware der leer bij haar bewoners meer was. Dat de woestheid en de leegte het verstoken zijn van deze twee wezenlijke dingen der Kerk betekent, zal uit duizend plaatsen vanuit het Woord bevestigd worden in het vierde lemma van dit boekdeel aangaande de Israëlietische Kerk; voor het ogenblik diene enigszins ter toelichting het volgende bij Jeremia: “Ik zag het land, toen, zie, woest en ledig; en naar de hemelen, en niet hun licht; alzo zeide Jehovah: Woestheid zal zijn het ganse land. Hierom zal het land treuren, en zwart gemaakt zullen worden de hemelen daarboven” (Hfdst. IV: 23, 27, 28).

24. Over deze Kerk moet, evenals over de overige, in deze volgorde gehandeld worden: I. Over haar Opgang, of Morgen, welke haar eerste staat is. II. over haar Voortschrijding in het licht, of den Dag, welke haar tweede staat is. III. over haar Afwijking, of Avond, welke haar derde staat is, en de Verwoesting wordt genoemd. IV. over haar Einde, of Nacht, welke haar vierde staat is, en de Voleinding wordt genoemd. V. over de Scheiding der Bozen van de Goeden, welke het Laatste Gericht is over allen die van die Kerk waren geweest. VI. over de Verheffing van de Goeden tot God, vanuit wie een Nieuwe Hemel in wording komt, en over de Verwijdering van de Bozen af van God, vanuit wie een Nieuwe Hel in wording komt. Dat de vier Kerken van dezen aardbol, waarover hierboven, deze veranderingen van staat hebben ondergaan, zal in

hetgeen volgt worden aangetoond; en ten slotte dat de waarlijk Christelijke Kerk, welke op deze vier Kerken heden volgt, geen voleinding zal ondergaan.

* * *

25. I. DE EERSTE STAAT VAN DEZE OUDSTE KERK, OF HAAR OPANG EN MORGEN, wordt in het eerste Hoofdstuk van Genesis hiermede beschreven: *“God zeide: Laat Ons den mens maken in Ons beeld, volgens Onze gelijkenis. En God schiep den mens in Zijn beeld; in het beeld Gods schiep Hij hem; manlik en vrouwlik schiep Hij hen”* (Vers 26, 27); voorts ook met het volgende in het tweede Hoofdstuk: *“Jehovah God had den mens geformeerd stof van de aarde, en in zijn neusgaten geblazen de ziel der levens, en de mens werd tot een levende ziel”* (Vers 7). Dat haar opgang of morgen daarmede wordt beschreven, dat hij gemaakt of geschapen werd in het beeld Gods, is omdat elk mens, wanneer hij voor het eerst wordt geboren en een klein kind is, innerlijk een beeld Gods is: in hem immers is nedergelegd het vermogen van de dingen die uit God voortgaan, op te nemen en aan zich aan te plooiën; en omdat hij uiterlijk ook geformeerd is als stof vanuit de aarde, en hij vandaar de neiging inheeft, dit stof te likken gelijk de slang (Gen. III: 14), verderft hij derhalve, indien hij een uiterlijk of natuurlijk mens blijft, en niet tevens innerlijk of geestelijk wordt, het beeld Gods, en trekt hij het beeld van de Slang aan die Adam verleidde. Daarentegen temt de mens, die daarnaar streeft en zich met alle kracht inspant [*allaborat*] om een beeld Gods te worden, den uiterlijken mens bij zich, en wordt innerlijk in het natuurlijke geestelijk, dus geestelijk-natuurlijk; en dit geschiedt door een nieuwe schepping, dat is, door wederverwekking uit den Heer. Deze mens is een beeld Gods, omdat hij wil en gelooft, dat hij uit God leeft, en niet uit zichzelf; daartegenover is de mens een beeld van de Slang, wanneer hij wil en gelooft, dat hij uit zich leeft en niet uit God. Wat is de mens anders dan een beeld Gods, wanneer hij wil en gelooft, dat hij is in den Heer en de Heer in hem is (Joh. VI: 56; Hfdst. XIV: 20; Hfdst. XV: 4, 5, 7; Hfdst. XVII: 26), en dat hij niets kan doen uit zichzelf (Joh. III: 27; Hfdst. XV: 5)? Wat is de mens anders dan een beeld Gods, wanneer hij door de nieuwe verwekking een zoon Gods wordt (Joh. I: 12, 13)? Wie weet niet, dat het beeld van den vader in den zoon is? Dat de opgang of de morgen van deze Kerk daarmede wordt beschreven dat Jehovah God in de neusgaten de ziel der levens blies, en dat hij aldus tot een levende ziel werd, is omdat onder de levens in het meervoud de liefde en de wijsheid wordt verstaan, welke twee wezenlijk God zijn: voor zoveel immers als de mens deze twee wezenlijke

dingen des levens, welke voortdurend uit God voortgaan en voortdurend in de zielen der mensen invloeden, opneemt en aan zich aanplooit, voor evenzeveel wordt hij een levende ziel; de levens immers zijn hetzelfde als de liefde en de wijsheid. Hieruit blijkt, dat de opgang en de morgen des levens van de mensen der Oudste Kerk, die tezamen genomen door Adam worden uitgebeeld, met deze twee uitspraken [*oracula*] des levens wordt beschreven.

26. De gelijkenis Gods, volgens welke de mens gemaakt is, bestaat hierin dat hij kan leven, dat is, willen, beminnen [*diligere*] en streven, alsmede denken, bespiegelen en uitkiezen, naar allen schijn als uit zich; bijgevolg, dat hij de dingen die der liefde en de dingen die der wijsheid zijn uit God, kan opnemen en weder voortbrengen in een gelijkenis zoals God uit Zich voortbrengt; want God zegt: “*Zie, de mens zoals een Onzer, door te weten [sciendo] het goede en het boze*” (Gen. III: 22); want zonder het vermogen van de dingen opnemen en weder voortbrengen welke in hem voortgaan uit God, in allen schijn als uit hemzelf, zou de mens niet méér een levende ziel zijn dan een oester in haar schelp op den bodem der rivier, die zich niet in het minst van haar plaats kan bewegen; ook zou hij niet méér een beeld Gods zijn dan een van beweegbare ledematen voorzien beeld van een mens, hetwelk door middel van een handle kan worden bewogen en geluid geeft door geperste lucht; ja, het gemoed zelf van den mens, hetwelk hetzelfde is als zijn geest, zou daadwerkelijk wind, lucht of aether zijn, volgens de idee der huidige Kerk aangaande den geest; want zonder het vermogen van de uit God invloeiende dingen op te nemen en weder voort te brengen geheel en al als uit zich, zou hem niet iets als het zijne of als zijn eigene toebehoren dan alleen iets ondoorvattelijks, hetgeen eender is aan het eigene van een onbezielde gesneden beeld. Maar men zie meer aangaande het beeld en de gelijkenis Gods bij den mens in de GEDENKWAARDIGHEID in het voorafgaande Werk (n. 48), waarvan dit het Aanhangel is.

27. II. DE TWEDE STAAT VAN DEZE OUDSTE KERK, OF HAAR VOORTSCHRIJDING TOT HET LICHT, EN DE DAG, wordt beschreven in het tweede Hoofdstuk van GENESIS, met de volgende woorden: “*Jehovah God plantte een tuin in Eden uit het oosten, en Hij stelde daar den mens, dien Hij geformeerd had, om dien te bouwen en te bewaren. En Jehovah God had vanuit den aardbodem doen voortspruiten allen boom, verlangens-waardig van aanblik, en goed tot spijze; en den boom des levens in het midden van den tuin, en den boom der wetenschap van het goede en het boze. En een rivier ging uit van Eden om den tuin te besproeien, welke werd tot vier hoofden; in het eerste daarvan was gouden de steen schoham. En Jehovah God gebood den mens, door te zeggen: Van*

allen boom van den tuin zult gij eten, maar van den boom der wetenschap van het goede en het boze zult gij niet eten” (Vers 8 tot 17). Dat de voortschrijding van deze Kerk tot het licht of tot den dag daarmede wordt beschreven dat Adam in den tuin van Eden werd gesteld, is omdat met den tuin de Kerk wordt aangeduid ten aanzien van haar ware en goede dingen. Dat van Eden een rivier uitging welke tot vier hoofden werd, en dat in het eerste daarvan goud en de steen schoham was, betekent dat in die Kerk de leer van het goede en het ware was; de rivier immers betekent de leer, goud het goede ervan, en steen schoham het ware ervan. Dat in dien tuin twee bomen waren gesteld, de ene des levens en de andere der wetenschap van het goede en het boze, was omdat de Boom des Levens den Heer betekent, in Wien en vanuit Wien het leven der hemelse liefde en wijsheid is, hetwelk in zich het eeuwige leven is; en de boom der wetenschap van het goede en het boze betekent den mens, in wien het leven der helse liefde is, en vandaar de waanzin in de dingen der Kerk, welk leven in zich beschouwd de eeuwige dood is. Dat het geoorloofd was, van allen boom van den tuin te eten, behalve van den boom der wetenschap van het goede en het boze, betekent de vrije keuze in de geestelijke dingen; alle dingen immers van den tuin betekenden de geestelijke dingen; want zonder vrije keuze hierin kan de mens geenszins voortschrijden tot het licht, dat is, tot de ware en de goede dingen der Kerk, en zich het leven verwerven; als hij immers niet hiernaar streeft en hiervoor zorg draagt, verwerft hij voor zich den dood. Dat de tuin de Kerk betekent ten aanzien van haar ware en goede dingen, is vanwege de overeenstemming van den boom met den mens; een boom immers wordt eender als de mens uit zaad ontvangen, eender uit de baarmoeder der aarde voortgebracht gelijk de mens uit de baarmoeder der moeder; op eendere wijze groeit hij omhoog, en breidt zich uit met takken als met ledematen; op eendere wijze bekleedt hij zich met bladeren en versiert hij zich met bloemen, zoals de mens met de natuurlijke en de geestelijke ware dingen, en eveneens brengt hij op eendere wijze vruchten voort zoals de mens de goede dingen van het nut. Vandaar is het, dat de mens zo vaak in het Woord wordt vereenzelvigd met een boom, en vandaar de Kerk met een tuin, zoals in deze volgende plaatsen: “*Jehovah zal haar woestijn stellen als EDEN, en haar verlatenheid als een TUIN VAN JEHOVAH*” (Jes. LI: 3); aangaande Zion, waarmede de Kerk wordt aangeduid, waarin God volgens het Woord wordt vereerd. “*Gij zult zin als een GEWATERDE TUIN, en als een UITGANG DER WATEREN, welker wateren niet liegen zullen*” (Jes. LVIII: II; Jerem. XXXI: 12). Aldaar eveneens aangaande de Kerk. “*Gij, vol van wijsheid, en volmaakt in schoonheid; in EDEN, GODS TUIN, waart gij geweest; alle KOSTBARE STEEN*

was uw deksel” (Ezech. XXVIII: 12, 13); aangaande Tyrus, waarmede wordt aangeduid de Kerk ten aanzien van de erkentnissen van het goede en ware. “Hoe goed zijn uw habitakels, Israël; als de dalen worden zij geplant, en als de TUINEN AAN DE RIVIER” (Num. XXIV: 5, 6). Met Israël wordt de geestelijke Kerk aangeduid, met Jakob echter de natuurlijke Kerk waarin de geestelijke is. “Alle boom in GODS TUIN was hem niet gelijk in zijn schoonheid; schoon had Ik hem gemaakt door de veelheid zijner takken, zodat alle bomen van EDEN, IN DEN TUIN VAN GOD, hem benijdden” (Ezech. XXXI: 8, 9); aangaande Egypte en Aschur, waarmede de Kerk wordt aangeduid ten aanzien van de erkentnissen en ten aanzien van de doorvattingen, aldaar in den goeden zin. “En die overwint, Ik zal hem geven te eten van den BOOM DES LEVENS, welke IN HET MIDDEN VAN HET PARADIJS GODS IS” (Apoc. II: 7). Krachtens de overeenstemming van den tuin met de Kerk, komt het voort, dat in de hemelen overal tuinen verschijnen, welke bladeren, bloemen en vruchten dragen, volgens de staten der Kerk bij de engelen; en mij is medegedeeld, dat daar in sommige tuinen bomen des levens in het midden worden gezien, en bomen der wetenschap van het goede en het boze aan de grenzen, ten teken, dat zij in de vrije keuze in de geestelijke dingen zijn. De Kerk wordt in het Woord vele malen beschreven met een tuin, een veld en een schapenstal; met een TUIN vanwege de bomen, zoals boven is gezegd; met een VELD vanwege de opbrengst ervan, waardoor de mens wordt gevoed; met een SCHAPENSTAL vanwege de schapen, waaronder de gelovigen en de nuttigen worden verstaan.

28. In het Werk zelf, DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST genaamd, is getoond dat de twee in den tuin van Eden gestelde bomen, de ene die des levens, en de andere die der wetenschap van het goede en het boze, betekenen dat aan den mens de vrije keuze is gegeven in de geestelijke dingen (n. 466 tot 469): hieraan moet dit worden toegevoegd, dat de mens zonder die vrije keuze geen mens zou zijn, maar slechts een afdruk en een nabootsing; zijn denking immers zou zonder bespiegeling zijn, dus zonder oordeel; en zo zou hij in de Goddelijke dingen, welke der Kerk zijn, niet bewegelijker zijn dan een deur zonder scharnier, of met een scharnier, afgesloten door een stalen grendel; en zijn wil zou zonder bepaling zijn, dus niet meer actief tot hetgeen gerecht of tot hetgeen ongerecht is, dan een steen op een grafheuvel, waaronder een ontzield lichaam ligt. Dat des menschen leven na den dood, en de onsterfelijkheid van zijn ziel, is vanuit de gave van die vrije keuze, en dat de gelijkenis Gods dit is, werd in het Werk zelf, alsmede hierboven, bevestigd. Ja zelfs zou de mens, dat is, diens gemoed, zonder die vrije keuze zijn als een spons, welke het water rijkelijk opzuigt, maar het niet lozen kan, waardoor

het een en het ander zou bederven, het water overgaande tot verrotting, en de spons tot slijm. Bijgevolg zou de Kerk bij hem geen Kerk zijn; en zo zou de tempel, waarin de eredienst Gods wordt gehouden, zijn als een hol van een of ander wild beest onder den wortel van een rijzigen boom, die wel boven zijn kop heen en weer wiegelt, maar waarvan het niets nemen en zich ten nutte maken kan dan alleen dit dat het daaronder rustig neerligt. Bovendien zou de mens zonder vrije keuze in de geestelijke dingen blinder zijn in alle en de afzonderlijke dingen der Kerk dan een nachtvogel in het daglicht, maar in de duisternis van den nacht zou hij méér zien dan die vogel: voor de ware dingen des geloofs immers zou hij de ogen met de oogleden toesluiten, en het gezicht ervan samentrekken: voor de valse dingen des geloofs zou hij daarentegen de oogleden opensperren, en het gezicht der ogen verwijden gelijk een arend. De vrije keuze in de geestelijke dingen is daarvandaan, dat de mens wandelt en zijn leven leeft in het midden tussen den hemel en de hel; en dat de hemel in hem werkt van boven, doch de hel van onderen; en dat aan den mens de verkiezing is gegeven van zich te wenden òf naar de hogere òf naar de lagere dingen, dus òf naar den Heer, òf naar den Duivel.

29. III. DE DERDE STAAT VAN DEZE KERK, WELKE HAAR AFWIJING EN AVOND IS, EN DE VERWOESTING WORDT GENOEMD, wordt in het derde Hoofdstuk van Genesis beschreven, met deze woorden: *“De slang werd listiger dan alle wilde dier des velds, hetwelk Jehovah God gemaakt had. Deze zeide tot de vrouw: Waarom ook heeft God gezegd: Gijlieden zult niet eten van allen boom van den tuin? En toen de vrouw tot de slang zeide: Van de vrucht des booms zullen wij eten; maar van de vrucht des booms die in het midden van den tuin is, heeft God gezegd: Gij zult daarvan niet eten, noch die aanroeren, opdat gij niet sterft; zo zeide de slang: Gij zult niet sterven; omdat God weet dat ten dage als gij daarvan zult gegeten hebben zo zullen uw ogen worden geopend, en gij zult zijn als God, wetende [scientes] het goede en het boze. De vrouw zag dus dat de boom goed was tot spijsze, en dat hij appetijtelijk was voor de ogen, en verlangenswaardig om verstand te geven; daarom nam zij zín vrucht en at: en zij gaf aan haar man met haar, en hij at (Vers 1 tot 6). Dat met deze woorden de afwijking beschreven wordt van het licht tot de schaduw van den avond, dat is, het afvallen van de wijsheid en de ongereptheid, dus de staat der verwoesting van deze Kerk, is omdat de mens door het feit dat hij een gelijkenis Gods gemaakt was (waarmede wordt aangeduid, dat hij naar allen schijn uit zichzelf, gelijk God, de dingen die der wijsheid zijn, denkt, en de dingen die der liefde zijn, wil, men zie boven n. 26), de slang geloofde, dat hij door van dien boom te eten zou worden gelijk God, en dus eveneens God, door te weten [sciendo]*

het goede en het boze. Met dezen boom wordt aangeduid de natuurlijke mens afgescheiden van den geestelijken mens, die, wanneer hij aan zichzelf is overgelaten, niet anders gelooft. Elk mens heeft een natuurlijk gemoed en een geestelijk gemoed, van elkander onderscheiden als twee verdiepingen van één huis, en door trappen verbonden; in de bovenste verdieping ervan wonen de meester en de meesteres met hun kinderen, in de onderste echter hun dienstknechten en dienstmaagden met de andere bedienden. Het geestelijk gemoed bij den mens is van de geboorte tot de eerste knapenjaren toegesloten; het geestelijk gemoed echter wordt van dien eersten leeftijd aan allengs [*pedetentim*, “voetje voor voetje”] geopend: aan ieder mens immers is van de geboorte aan het vermogen, en daarna de macht gegeven, om voor zichzelf een trappenhuis te verschaffen waarlangs hij opklimt en met den meester en de meesteres spreekt, en daarna afdaalt en hun bevelen uitvoert; deze macht is hem gegeven door de gave van de vrije keuze in de geestelijke dingen. Maar nochtans kan niemand opklimmen tot de bovenste verdieping, waaronder het geestelijk gemoed wordt verstaan, tenzij hij eet van den boom des levens in den tuin Gods. De mens immers wordt door hiervan te eten verlicht en hersteld [*illuminatur et integratur*, letterlijk beschenen en ongerept gemaakt], en hij ontvangt hierdoor het geloof, en hij verwerft door de voeding die de vruchten ervan geven, de overtuiging, dat al het goede is uit den Heer, Die de Boom des Levens is, en niet het minste uit den mens; en dat hij evenwel het goede zal doen uit zich door samen te blijven en samen te werken, zodat dus de Heer in hem en hij in den Heer is, maar toch in het geloof en in de overtuiging, dat het niet uit hemzelf maar uit den Heer is. Maar indien de mens anders gelooft, doet hij iets wat op het goede lijkt, waarin van binnen het boze is, omdat er eigen verdienste in ligt; en dit is eten van de bomen der wetenschap van het goede en het boze, waartussen de Slang woont, in de afgrijselijke overreding dat hij evenals God is, of dat er geen God is, maar dat het de Natuur is, welke God genoemd wordt, en dat hij uit haar elementen is samengeflanst. Bovendien eten diegenen van de bomen der wetenschap van het goede en het boze, die zich en de wereld boven alle dingen liefhebben; doch diegenen eten van de bomen des levens, die God boven alle dingen liefhebben, en den naaste als zichzelf. Ook eten diegenen van de bomen der wetenschap van het goede en het boze, die de canons voor de Kerk uitbroeden vanuit het eigen inzicht, en ze daarna bevestigen door het Woord; andersom echter eten diegenen van de bomen des levens, die voor zichzelf de canons voor de Kerk verwerven door middel van het Woord; en ze daarna door het inzicht bevestigen. Eveneens eten zij van de bomen der wetenschap van het

goede en het boze, die waarheden vanuit het Woord leeraren, en boos leven; diegenen eten van de bomen des levens, die goed leven en leeraren vanuit het Woord. Universeel genomen eten al diegenen van de bomen der wetenschap van het goede en het boze, die de Goddelijkheid des Heren en de heiligheid des Woords ontkennen, aangezien de Heer is de Boom des Levens, en het Woord, weswege de Kerk is “een tuin in Eden uit het oosten”.

30. De geestelijke mens is een opgericht mens, die met het hoofd boven zich en rondom zich naar den hemel schouwt, en met de voetzolen de aarde betreedt: doch de natuurlijke mens, afgescheiden van den geestelijken, is òf als een voorover ingekromd mens, die met het hoofd schommelt, en aanhoudend naar de aarde kijkt, en dan naar de stappen van zijn voeten; òf hij is als een omgekeerd mens, die op de handpalmen loopt, en zijn voeten naar den hemel heft, en zijn erediens houdt door de voeten heen en weer te schudden en tegen elkaar te klappen. De geestelijke mens is gelijk een rijk mens, die een paleis heeft, waarin opperzalen, slaapkamers, eetzalen zijn, waarvan de wanden aaneengesloten vensters zijn met ruiten van kristal, waardoorheen hij tuinen, velden, kudden van klein- en grootvee ziet, die ook tot zijn bezitting behoren, aan den aanblik en aan het nut waarvan hij zich aldagelijks verlustigt: de natuurlijke mens echter, afgescheiden van den geestelijken mens, is eveneens gelijk een rijk mens, die een paleis heeft, waarin kamers zijn, waar de wanden een doorlopende reeks van planken zijn uit rottend hout, rondom met een dwaallicht beschenen, waarin beelden verschijnen van eigenwaan uit zelfliefde en wereldliefde, als uit goud gegoten beelden in het midden en uit zilver gegoten beelden aan de zijden, waarvoor hij de knieën buigt als een afgodsdienaar. Verder is de geestelijke mens in zich daadwerkelijk als een duif wat zachtmoedigheid betreft, als een adelaar wat het gezicht des gemoeds betreft, als een vliegende paradijsvogel wat de voortschrijding in de geestelijke dingen betreft, en als een pauw wat de uitdossing daarvan betreft door de geestelijke dingen: daarentegen is de natuurlijke mens, afgescheiden van den geestelijken mens, als een valk die een duif vervolgt, als een draak die de ogen van een adelaar verslindt, als een vliegende vurige slang aan de zijde van een paradijsvogel, en als een oehoe naast een pauw. Deze vergelijkingen zijn aangevoerd, om als oogglazen [*perspicilla*] te dienen, waardoorheen de lezer van naderbij kan beschouwen van welken aard de geestelijke mens in zich is, en van welken aard de natuurlijke mens in zich is. Gans anders is het echter hiermede gesteld, wanneer de geestelijke mens door middel van zijn geestelijk licht en zijn geestelijke warmte binnen in den natuurlijken mens is; dan maken die een en die ander één uit, evenals het streven in de beweging,

en de wil (die een levend streven is) in de handeling, en zoals de eetlust in den smaak, en het gezicht des gemoeds in het gezicht van het oog; en nog duidelijker: zoals de doorvatting van een ding in de erkentenis, en de denking ervan in de spraak.

31. IV. DE VIERDE STAAT VAN DEZE KERK, WELKE HAAR EINDE OF HAAR NACHT WAS, EN DE VOLEINDING WORDT GENOEMD, wordt met het volgende ook in het derde Hoofdstuk van Genesis beschreven: *“Jehovah God riep tot den mens, en zeide tot hem: Waar zijt gij? En hij zeide: Ik hoorde Uw stem in de tuin, weshalve ik vreesde. Voorts zeide Jehovah: Hebt gij van den boom gegeten, van welken Ik u gebood dat gij daarvan niet eten zoudt? En de mens zeide: De vrouw die Gij met mij gegeven hebt, die heeft mij van den boom gegeven, en ik heb gegeten. En Jehovah God zeide tot de vrouw: Waarom hebt gij dit gedaan? En de vrouw zeide: De slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten. Toen vervloekte Jehovah God de slang, en daarna de vrouw, en na deze den man. Na dit gezegd te hebben, zond Jehovah den mens heen uit den tuin van Eden, om de aarde te bebouwen waaruit gij genomen was”* (Vers 9 tot 23). Uit den letterlijken [*ex sensu literato*] of historischen zin van de beschrijving van Adams leven, blijkt, dat hij werd vervloekt omdat hij de slang geloofde, dat hij zou zijn als God, en wie dit gelooft, erkent tenslotte God niet. En omdat de van den geestelijken mens gescheiden natuurlijke mens in zulk een geloof is met het hart, hoezeer hij ook met den mond iets anders praat, werd derhalve deze, na van geestelijk natuurlijk te zijn geworden, vervloekt; en hij werd vervloekt ten aanzien van zijn zinlijke, van zijn willijke, en van zijn verstandelijke; zijn zinlijke immers wordt aangeduid met de slang, zijn willijke met de vrouw, en zijn verstandelijke met den man; deze drie, omdat het ene op het andere volgt, werden vervloekt. In *de Hemelse Verborgenheden*, waar elk woord en het verstand van elk der woorden is blootgelegd [*enucleata*, letterlijk: tot op de kern ontbolsterd] door middel van den geestelijken zin, welke mij uit den Heer is onthuld, kan men deze dingen, omdat zij in druk voorhanden zijn, verder nagaan.

32. Na deze vervloeking wordt de vierde staat van deze Kerk, welke de staat van haar nacht in de geestelijke dingen was, en de Voleinding wordt genoemd, daarmede beschreven, *“dat hij uit den tuin verdreven werd om de aarde te bebouwen waaruit hij genomen was”*; waaronder wordt verstaan, dat hij werd beroofd van de onschuld, de ongereptheid, en de wijsheid, waarin hij was toen hij geestelijk was geworden; bijgevolg, dat hij uit den hemel werd geworpen, dat is, uitgesloten van het verkeer met de engelen; op eendere wijze als men leest aangaande den Draak: *“De grote Draak is nedergeworpen, de*

oude Slang, welke genoemd wordt Duivel en Satan; hij is nedergeworpen uit den hemel, waar hij streed met Michaël en diens engelen, op de aarde, en zijn engelen zijn met hem geworpen (Apoc. XII: 9).

33. Wie die niet in den geest dwaalt, kan niet zien dat onder de dingen, die aangaande Adam worden vermeld, niet enige staat van den eerst geformeerden [*protoplasti*] mens wordt verstaan, maar de staten der Kerk? Zo bijvoorbeeld, dat God midden in den tuin twee bomen had gesteld, en dat de mens door te eten van den enen boom het eeuwige leven had, en door te eten van den anderen boom den eeuwigen dood; en dat Hij den laatstgenoemden maakte goed tot spijze, appetijtelijk voor de ogen, en verlangenswaardig om verstand te geven (Hfdst. III: 6), dus als het ware om hun zielen te betoveren; voorts, dat Hij een slang toezond, en haar toestond om woorden van arglist tot de vrouw te spreken in tegenwoordigheid van haar echtgenoot, die een beeld en een gelijkenis Gods was; en dat Hij heeft geduld dat zij verstrikt werden door vleierijen en spitsvondigheden; alsmede waarom Hij niet voorziening heeft getroffen, omdat Hij het vooruitzag, dat zij, en vanuit hen het ganse menselijke geslacht, niet voorover in de verdoemenis van Zijn vervloeking zouden vallen; want men leest in de Boeken van de Orthodoxie der Christenen: *dat vanuit deze oorspronkelijke zonde ⁴⁾ in de plaats van het verloren beeld Gods in den mens de binnenste, slechtste, diepste, ondoorgrondelijke en onuitsprekelijke verdorvenheid van zijn ganse natuur en van al zijn krachten is; en dat zij de wortel is van alle daadwerkelijke boosheden* (Formula Concordiae, blz. 640); en dat God de Vader die universele verdoemenis van Zijn aangezicht heeft afgewend, en Zijn Zoon in de wereld heeft gezonden, Die haar op zich zou nemen, en Hem aldus gunstig zou stemmen: behalve tal van dingen meer, welke in ieders oog onverenigbaar zijn met God. Wie kan niet uit deze dingen, in den historischen zin verstaan, redelijkerwijs besluiten, om vergelijkingen te gebruiken, dat het zou zijn, alsof iemand aan zijn beschermeling een allerwelvarendst stuk land zou geven, en daarin een put graven dien hij met planken bedekt welke bij aanraking van hand of voet ineensstorten; en in het midden op een voetstuk een hoer plaatst, bekleed met purper en scharlaken, en die in de hand een gouden beker houdt (zoals die in de Apocalyps, XVII: 4), en den man met vleierijen tot zich lokt, en aldus bewerkt dat hij in den put valt en verdrinkt? Wat zou dit anders zijn dan alsof iemand aan zijn vriend een weelderig graanveld ten geschenke geeft, en in het midden ervan voetklemmen

4 *ex Peccato hoc originali*: letterlijk *vanuit deze oorspronkelijke zonde of oerzonde*; de term “erfzonde” is niet strikt volgens de Formula Concordiae.

verbergt, en een sirene uitzendt die hem door de verleiding van haar gezang en zachte stem naar die plaats lokt, en maakt, dat hij in de strik vastraakt waaruit hij zijn voet niet kan losmaken? Ja, het zou, om nog een vergelijking te gebruiken, zijn alsof iemand een edelen gast in zijn huis binnenleidt, waarin twee eetkamers zijn, en in elk daarvan tafels; aan de ene zitten engelen, aan de andere drekdemonen,⁵⁾ en op de tafel der laatsten staan bekers vol zoeten maar vergiftigden wijn, en schotels met gerechten waarin akoniet is; en hij laat toe dat de demonen daar de orgiën van Bacchus uitvoeren en als potsenmakers optreden, en tot deze drinkgelagen en feestmalen uitnodigen, Maar, mijn vriend, deze dingen die aangaande Adam worden vermeld, aangaande den Tuin Gods, en aangaande de beide Bomen daarin, verschijnen onder een gans andere gedaante, wanneer zij geestelijk worden begrepen, dat is, door den geestelijken zin worden ontzwochteld; alsdan ontwaart men dat onder Adam, als toonbeeld, de Oudste Kerk wordt verstaan; en dat met de veranderingen van diens leven de opeenvolgende staten van die Kerk worden beschreven. De Kerk immers in den aanvang is als een opnieuw geschapen mens, die een natuurlijk en een geestelijk gemoed heeft; en al voortschrijdend van geestelijk natuurlijk, en ten slotte zinlijk wordt, en die niets gelooft dan wat de zinnen des lichaams dicteren: en deze mens verschijnt in den hemel als zittende op een beest dat den kop achterom buigt, en den mens, die daarop zit, met zijn tanden bijt, kwetst en verscheurt; maar de waarlijk geestelijke mens verschijnt in den hemel ook als zittend op een beest, maar op een getemd beest, hetwelk hij met zachte teugels en eveneens op zijn wenken regeert.

34. v. DE VIJFDE STAAT DEZER KERK WAS DE SCHEIDING DER GOEDEN VAN DE BOZEN, HETGEEN HET LAATSTE GERICHT WAS OVER ALLEN DIE VAN DIE KERK WAREN GEWEEST. Deze staat wordt beschreven met den vloed, waarin alle overgebleven bozen te gronde gingen; en met Noach en diens zonen, onder wie alle goeden worden verstaan, die behouden werden. Het einde van de Oudste Kerk, door Adam uigebeeld, wordt beschreven in het zesde Hoofdstuk van Genesis met de volgende woorden: *“Toen Jehovah zag dat vermenigvuldigd werd de boosheid des mensen in de wereld, en bovendien al het gedichtsel der denkingen zijns harten ten allen dage alleenlijk boos was, berouwde het Jehovah dat Hij den mens op aarde gemaakt had. Daarom zeide Jehovah: Verdolgen zal Ik den mens dien Ik geschapen heb, van over de aangezichten der aarde. Alleen Noach vond genade in de ogen van Jehovah”*

5 Hier, evenals in n. 38, de verder nergens voorkomende term *cacodaemones*, letterlijk “drekdemonen”. De Statenvertaling gewaagt wel van “drekgoden”.

(Vers 5 tot 8). Het Laatste Gericht over hen wordt echter beschreven met den vloed. Dat het met den vloed wordt beschreven, vindt zijn oorzaak hierin, dat de wateren in het Woord de ware dingen beteken, en in tegengestelden zin de valse dingen. De ware dingen worden aangeduid met de wateren van een fontein, de wateren van een rivier, de wateren van den regen, en met de wateren der wassingen oudtijds, en met de wateren des Doops heden ten dage: deze overeenstemming is daarvandaan, dat de ware dingen de ziel van den mens zuiveren van onreinheden, zoals de wateren zijn lichaam; daarom worden zij *levende wateren* genoemd. Doch in den tegengestelden zin worden met de wateren de valse dingen aangeduid; maar met onreine wateren, zodanig als die van moerassen, kwalijk riekende bakken, van urine en van vuilnis, in het algemeen met alle schadelijke en doodaanbrengende wateren; dus ook met de wateren tengevolge van welke overstroming de mens uitsterft, bijgevolg met den Noachietischen Vloed. Dat de valse dingen in opeenhoping met overstromingen worden beschreven, kan uit de volgende plaatsen vaststaan: *“De Heer doende opkomen over hen de sterke en vele wateren der rivier (Eufrath); dit zal gaan door Jehudah, het zal overstromen, doorgaan, tot aan den hals zal het reiken”* (Jes. VIII: 7, 8); met de wateren der rivier Eufrath worden de redeneringen vanuit de valse dingen aangeduid, omdat met Assyrië, welks rivier het was, de redenering wordt aangeduid. *“De geest van Jehovah, gelijk een overstromende rivier, zal tot aan den hals in tweeën delen, om de natiën te zeven met een zeef der ijdelheid”* (Jes. XXX: 28, 30); met de overstromende rivier wordt hier eender de redenering vanuit de valse dingen aangeduid. *“Zie, wateren opkomende vanuit het noorden, die zijn gelijk een overstromende stroom, en overstromen zal het dit land en zijn volheid”* (Jerem. XLVII: 2); dit aangaande de Filistijnen, waaronder degenen worden verstaan die niet in de naastenliefde, en vandaar niet in de ware dingen zijn; hun valse dingen worden aangeduid met de wateren opkomende vanuit het noorden, en de verwoesting der Kerk dientengevolge met den overstromenden stroom, welke het land en zijn volheid zal overstromen; het land is de Kerk, en de volheid zijn alle dingen ervan. *“Zeg tot degenen die het loze pleisteren: Daar zal een overstromende regen zin, en gij, hagelstenen, zult vallen”* (Ezech. XIII: 11, 13); de bepleistering van het loze is de bevestiging van het valse, en de hagelstenen zijn de valse dingen: *“In een overlopende overstroming zal Hij haar plaats een voleinding maken, en donkerheid zal Zijn onvrienden vervolgen”* (Nahum I: 8); met de overstroming die voleinden zal, wordt de vervalsing van het ware aangeduid, en met de donkerheid de ware dingen zelf in den nacht. *“Gijlieden hebt gezegd: Wij hebben uitgehouwen een*

verbond met den dood, en met de hel hebben wij een visioen gemaakt; wanneer de GESEL DER OVERSTROMING zal zijn doorgestaan, zal hij tot ons niet komen; wij hebben de leugen tot vertrouwen gesteld, en in valsheid zullen wij ons verbergen" (Jes. XXVIII: 15); de overstroming staat hier klaarblijkend voor den ondergang door de valse dingen, want gezegd wordt dat zij in de leugen het vertrouwen hebben gesteld, en zich in valsheid zullen verbergen. *"Na twee-en-zestig weken zal de Messias uitgehouwen worden, maar niet voor Hemzelf; daarna zal het volk van den Vorst, Die komen zal, de stad en het heiligdom verderven, zodat het einde daarvan zal zijn met een overstroming, tot aan verlatingen toe"* (Dan. IX: 26) dit aangaande de toekomstige Christelijke Kerk, waarin de eredienst des Heren verloren zal gaan, hetgeen daaronder wordt verstaan, dat de Messias uitgehouwen zal worden, maar niet voor Hemzelf; dat zij door vervalsingen te gronde zal gaan, wordt daaronder verstaan, dat haar einde zal zijn met de overstroming tot aan verlatingen toe; de verlating is die vervalsing. Vandaar is het, dat de Heer nadat Hij gesproken had over den Gruwel der Verlating, voorzeggd door Daniël den profeet, en over de Voleinding der Eeuw daardoor, zeide, dat *"Zijn komst zal zijn als in de dagen toen de vloed kwam en allen wegnam"* (Matth. XXIV: 15, 39). Dat onder *het verdrinken van Farao en van de Egyptenaren in de zee Suph* (Exodus XIV) in den geestelijken zin de ondergang door de valse dingen wordt verstaan, werd in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN in de Ontvouwing over dat Hoofdstuk aangetoond.

35. Aangezien de Kerken in de Christelijke wereld, zowel de Rooms-Katholieke als die welke daarvan zijn afgescheiden, en naar haar voorlopers Luther, Melanchthon en Calvijn worden genoemd, alle zonde affeiden van Adam en van zijn overtreding, mag hier iets worden toegevoegd aangaande de oorsprongen waaruit de zonden worden overgeërfd; de oorsprongen daarvan immers zijn even talrijk als er verwekkers en verweksters in de wereld zijn. Dat van hen de neigingen, geschiktheden, ja zelfs de aandriften tot de boze dingen worden afgeleid, treedt helder in het licht krachtens de getuigenissen der ondervinding, en eveneens krachtens de instemming der rede. Wie weet niet door de bewijsgonden, bijeengebracht door de ondervinding, dat er een gemene eenderheid van de animi, en vandaar van de zeden en de gelaatstrekken uit de ouders in de kinderen en kindskinderen is, tot op een zeker nageslacht toe? Wie kan hieruit niet affeiden, dat de oorspronkelijke zonden vanuit hen zijn? Het begrip, dat een ieder krijgt door te letten op de aangezichten en op de gewoonten van broeders en verwanten in families, maakt dat hij dit bekent en erkent. Wat voor reden is er derhalve om den oorsprong van alle boze dingen van Adam en diens zaad af te leiden? Is er

niet evengoed een reden om dien van de ouders af te leiden? Is het niet het zaad van dezen, hetwelk zich op eendere wijze voortplant? Uit het zaad van Adam alleen de verlokkingen af te leiden, vanuit welke en volgens welke de geestelijke vormen der gemoederen van alle mensen in het heelal zijn, zou gelijk staan met de vogels van allerlei vleugel af te leiden van één enkel ei, voorts de beesten van allerlei aard uit één enkel zaad, alsmede de bomen van allerlei vrucht uit één wortel. Is er niet een oneindige verscheidenheid van mensen, de een als een schaap en de ander als een wolf; de een als een bokje en de ander als een panter; de een als een zachtmoedig trekpaard voor een kar, de ander als een ongetemde woudezel daarvoor; de een als een spelend kalfje, de ander als een verscheurende tijger; en zo voort. Vanwaar heeft een ieder dit, indien niet van zijn vader en zijn moeder? Waarom derhalve van Adam, door wien evenwel in een uitbeeldend toonbeeld de eerste Kerk van dezen aardbol wordt beschreven, zoals tot nu toe is getoond. Zou dit niet zijn alsof men uit één stam, welke in de diepte der aarde verborgen is, een boomgroep affleide van allerlei voorkomen en van allerlei nut, en van één kruid struiken die tot allerlei voordeel strekken? Zou het ook niet gelijk staan met aan den nevel der eeuwen en der annalen licht te ontlennen, en uit een niet te ontwarren kluwen een draad te halen? Waarom niet liever vanuit Noach, die “*met God wandelde*”, (Gen. VI: 9), en wien “*God zegende*” (Gen. IX: 1), en van wien, alleen met drie kinderen overgebleven, “*de ganse aarde werd overspreid*” (Gen. IX: 19)? Werden soms niet de overgeërfde dingen der geslachten vanuit Adam uitgeroeid, gelijk als door den vloed verzwolgen? Maar, mijn vriend, ik zal de ware springader der zonden openen: al het boze wordt uit den Duivel als vader ontvangen, en vanuit het atheïstisch geloof als moeder geboren; en omgekeerd wordt al het goede vanuit den Heer als Vader ontvangen, en vanuit het heilbrengende geloof in Hem als Moeder geboren. De verwekkingen van alle goede dingen in hun oneindige verscheidenheden bij de mensen zijn nergens anders vandaan dan vanuit het huwelijk van den Heer en de Kerk; en daarentegen de verwekkingen van alle boze dingen in hun verscheidenheden bij hen nergens anders vandaan dan vanuit de paring [*connubium*] ⁶) van den Duivel met een profane menigte. Wie weet niet, of kan niet weten, dat de mens uit den Heer wederverwekt, dat is, opnieuw geschapen moet worden, en dat hij, voor zoveel als dit geschiedt, voor evenzoveel in de goede dingen

6 Het Latijn der Geschriften druist hier wel regelrecht in tegen het klassieke latijn dat, net andersom, onder *conjugium* verstond lichamelijke verbinding, daarentegen onder *connubium* de wettige en burgerlijke instelling van het huwelijk. Zie Harpers Lexicon.

is? Hieruit volgt mede dit, dat voor zoveel als de mens niet opnieuw verwekt of opnieuw geschapen wil worden, hij voor evenzoveel de van zijn ouders hem ingeënte boze dingen trekt en vasthoudt. Dit is het, wat verborgen schuilt in het Eerste Gebod van den Dekaloog: *“Ik, een ijverig God, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen over de zonen, over het derde en over het vierde geslacht dergenen die Mij haten; doende echter barmhartigheid aan duizenden die Mij liefhebben en Mijn geboden doen”* (Exod. xx: 5, 6; Deut. v: 9, 10).

36. VI. DE ZESDE STAAT DER MENSEN VAN DEZE KERK, WELKE, NA HET LAATSTE GERICHT, BESTOND IN DE VERHEFFING VAN DE Gelovigen TOT GOD, VANUIT WIE EEN NIEUWE HEMEL WERD GEMAAKT, EN DE VERWIJDERING VAN DE ONGELOVIGEN AF VAN GOD, VANUIT WIE EEN NIEUWE HEL WERD GEMAAKT. In hetgeen hierboven (van n. 10 tot 13, en van n. 14 tot 17) werd vooropgesteld, is uiteengewikkeld, dat na de voleinding een Laatste Gericht is geschied over allen die tot elk der vier bovengenoemde Kerken behoorden, en dat daarna uit hen een nieuwen hemel en een nieuwe hel werd gesticht; en dat er zo op dezen aardbol over zijn bewoners VIER GERICHTEN zijn gehouden, en vanuit hen VIER HEMELN en HELLEN geformeerd zijn; en het werd mij te weten gegeven, dat zowel die hemelen als die hellen zó volkomen van elkander zijn gescheiden, dat er geenszins iemand van zijn eigen verblijfplaats naar die van een ander kan overgaan. Al deze hemelen zijn beschreven in het Werkje over de ECHTELIJKE LIEFDE; en omdat de geestelijke oorsprong der waarlijk echtelijke liefde nergens anders vandaan is dan vanuit het huwelijk van den Heer en de Kerk, aldus vanuit de liefde des Heren jegens de Kerk, en van de Kerk tot den Heer (hetgeen in dat Werkje van n. 116 tot 131 is getoond), en omdat de Oudsten in deze ene en andere liefde waren geweest zolang zij het beeld Gods in zich hadden behouden, kan ik derhalve uit dat Werkje dit volgende overschrijven over dien hemel, waartoe mij toen toegang werd verleend, namelijk:

37. “Eens, toen ik nadacht over de Echtelijke Liefde, werd mijn gemoed gegrepen door het verlangen te weten hoedanig die liefde was geweest bij hen, die in de GOUDEN EEUW hebben geleefd; en daarna hoedanig in de volgende eeuwen, welke naar het ZILVER, het KOPER en het IJZER worden genoemd. En omdat het mij bekend was, dat allen die in die eeuwen goed geleefd hebben, in de hemelen zijn, zo bad ik tot den Heer dat het mij vergund mocht worden, met hen te spreken en onderricht te worden.”

“En zie, daar stond een engel naast mij, en hij zeide: Ik ben van den Heer gezonden om uw gids en begeleider te zijn. En eerst zal ik u

leiden en vergezellen tot hen die in het eerste Tijdperk of in de eerste Eeuw, welke de Gouden eeuw wordt genoemd, hebben geleefd.

“(De Gouden Eeuw is dezelfde als de Eeuw der Oudste Kerk, welke wordt verstaan onder het HOOFD VANUIT GOED GOUD op het standbeeld, door Nebukadnezar in den droom gezien, Daniël II: 32, waarover eerder).”

“De engel zeide: De weg tot hen is moeilijk; hij leidt door een dicht donker woud, waar niemand doorheen kan gaan, tenzij hem van den Heer een gids wordt gegeven.”

“Ik was in den geest, en gordde mij aan tot den weg; en wij wendden onze aangezichten naar het oosten; en bij het voortschrijden zag ik een berg, welks hoogte boven de streek der wolken uitreikte. Wij doorgingen een grote woestijn, en bereikten een woud uit verschillende soorten van bomen samengesteld, en duister door hun dichtheid, zoals de engel tevoren had gezegd. Maar dit woud was doorsneden van tal van nauwe paden; en de engel zeide dat het even zo vele kronkelwegen van dwalingen waren, en dat wanneer de ogen niet door den Heer geopend werden, en zij de olijfbomen zagen, omstrengeld van wijnranken, en de stappen geleid werden van olijfboom tot olijfboom, de reiziger zou afdwalen in den Tartarus ... Dit woud is van dien aard opdat de toegang bewaakt worde; geen andere natie immers dan de eersttijdperkelijke woont op dien berg.”

“Nadat wij het woud binnengetreden waren, werden onze ogen geopend, en wij zagen hier en daar olijfbomen met wijnranken omwonden, waarvan donkerblauw gekleurde trossen afhingen; en de olijfbomen waren in doorlopende kringen gerangschikt; afgaande op den aanblik daarvan gingen wij dus rond en rond; en ten slotte zagen wij een bos van hoge ceders, en op hun takken enige adelaars. Toen de engel deze zag, zeide hij: Nu zijn wij op den berg, niet ver van zijn kruin.”

“En wij gingen verder, en zie, achter het bos volgde een rond veld, waarin lammeren van beiderlei geslacht graasden, welke uitbeeldende vormen waren van den staat van onschuld en vrede der bergbewoners. Wij doorschreden dit veld; en zie, daar verschenen tabernakels en tabernakels, bij vele duizenden, aan de voorzijde en aan weerszijden zo ver het gezicht reikte.”

“En de engel zeide: Nu zijn wij in het KAMP, waar de HEIRSCHAREN VAN DEN HEER JEHOVIH zijn; aldus noemen zij zichzelf en hun woningen. Deze Oudsten hebben, toen zij in de wereld waren, in tabernakels gewoond, en daarom wonen zij ook nu daarin.”

“Maar ik zeide: Laten wij onzen weg afbuigen naar het zuiden, waar de wijzeren van hen zijn, opdat wij met iemand samenkomen met wien wij een gesprek kunnen voeren.”

“Al gaande zag ik uit de verte drie knapen en drie meisjes aan de deur van hun tabernakel zitten; maar toen wij naderbij waren gekomen, verschenen de knapen en meisjes als mannen en vrouwen van middelbare gestalte. En de engel zeide: Alle inwoners van dezen berg verschijnen uit de verte als kleine kinderen, omdat zij in den staat der onschuld zijn, en de kindsheid is de verschijning van de onschuld.”

“Toen deze mannen ons zagen, kwamen zij toelopen, en zeiden: Vanwaar zijt gij, en hoe zijt gij hierheen gekomen? Uw aangezichten behoren niet tot de aangezichten van dezen berg.”

“Maar de engel antwoordde, en verhaalde hoe wij gelegenheid hadden gevonden tot den toegang door het woud heen; en hij zeide de oorzaak van onze komst. Dit gehoord hebbende, nodigde een van de drie mannen ons uit, en hij leidde ons in zijn tabernakel binnen. De man was gekleed in een hyacinthkleurig opperkleed en een tunica uit blanke wol. En zijn echtgenote was bekleed met een purperen rok, en daaronder een keurslijf uit geborduurd fijn lijnwaad.”

“Maar omdat in mijn denken het verlangen was iets over de huwelijken der Oudsten te leren kennen, zag ik beurtelings den echtgenoot en de echtgenote aan, en ik bespeurde als het ware de eenheid hunner zielen in hun aangezichten; en ik zeide: Gij beiden zijt één.”

“En de man antwoordde: Wij zijn één, haar leven is in mij, en mijn leven in haar; wij zijn twee lichamen, maar één ziel; er is tussen ons het één-zijn als dat van de twee tenten in de borst, welke hart en long worden genoemd. Zij is het invulsel [*parenchyma*] ⁷) van

7 Deze biologische term komt in het Werk over *de Echte Liefde* niet voor; (verder alleen nog in W. Chr. G. n. 665, pag. 890) hierbij zij trouwens opgemerkt, dat telkens wanneer in de Geschriften eigen passages worden geciteerd, deze aanhalingen zelden

mijn hart, en ik ben haar long; maar omdat wij hier onder het *hart* de liefde verstaan, en onder de *long* de wijsheid (wij verstaan deze dingen onder gene vanwege de overeenstemming), is zij de liefde van mijn wijsheid, en ben ik de wijsheid van haar liefde. Daarvandaan is zoals gij gezegd hebt, de verschijning der eenheid onzer zielen in onze aangezichten. Vandaar is het ons hier even onmogelijk, naar de echtgenote van een medegenoot in belustheid te schouwen, als het onmogelijk is naar het licht van onzen hemel te schouwen vanuit de schaduw van den Tartarus.”

“En de engel zeide tot mij: Gij hoort nu de spraak van deze engelen, namelijk dat zij de spraak der wijsheid is, omdat zij vanuit de oorzaken spreken.”

“Na deze woorden zag ik een groot licht op een heuvel tussen de tabernakels; en ik vroeg: Vanwaar is dat licht?”

“Hij zeide: Vanuit het heiligdom van den tabernakel van onzen eredienst.”

“En ik vroeg, of het geoorloofd was om naderbij te treden; en hij zeide dat het geoorloofd was; en ik trad toe, en zag een **TABERNAKEL** welke volgens de beschrijving van buiten en van binnen volkomen eender was aan den Tabernakel die gebouwd was voor de zonen Israëls in de woestijn, welks vorm aan Mozes op den Berg Sinai was getoond (Exod. xxv: 40; Hfdst. xxvi: 30). En ik vroeg: Wat is binnen in deszelfs heiligdom, waarvandaan zoveel licht komt?”

“En hij antwoordde: Daar is de tafel waaraan is ingegrift **HET VERBOND TUSSEN DEN HEER JHOVIH EN DEN HEMEL**. Meer zeide hij niet.”

“En toen vroeg ik hem aangaande *den Heer Jehovih*, Dien zij vereren, en ik zeide: Is Hij niet God Vader, de Schepper van het heelal? En zij antwoordden: Hij is het; maar wij verstaan onder *den Heer Jehovih* Jehovah in Zijn Menselijke; niet kunnen wij immers Jehovah in Zijn binnenste Goddelijkheid aanschouwen, dan alleen door middel van Zijn Menselijke. En toen ontvouwden zij, wat zij verstonden, en ook heden verstaan, onder *het zaad der vrouw dat den kop der slang zal vertreden*” (Gen. iii: 15), namelijk dat de

woordelijk eensluidend zijn, maar in menig opzicht grotelijks verschillen; zoals nu ook hier. Hetgeen bijzondere aandacht verdient.

Heer Jehovih in de wereld zou komen, en allen zou verlossen en zaligmaken die in Hem geloofd hebben en zullen geloven.”

“Na dit gezegd te hebben, snelde de man naar zijn tabernakel, en keerde terug met een granaatappel, waarin een menigte zaden van goud was; en hij schonk mij dezen, en ik nam hem mede; hetgeen een teken was, dat wij met degenen geweest waren, die in de Gouden Eeuw hebben geleefd.”

(Over de Hemelen der overige Kerken na de Oudste Kerk zie men in hetzelfde Werkje over de ECHTELIJKE LIEFDE in haar volgorde van n. 76 tot 82 aldaar).

38. De hel uit hen die van de Oudste Kerk geweest zijn, is van alle hellen de allerverschrikkelijkste. Zij bestaat uit hen die in de wereld geloofden dat zij als God waren, volgens het arglistige gezegde der Slang (Gen. III: 5); en nog dieper in die hel zijn zij die zichzelf hebben overreed dat zij geheel en al goden waren, krachtens de fantasie dat God Zijn Goddelijkheid heeft overgegoten in de mensen, en dat aldus geen God meer in het heelal was. Tengevolge van deze afgrijselijke fantasie wasemt vanuit die hel een verpestende stank uit, welke de omgeving met zulk een dodelijke pestilentie besmet, dat wanneer iemand nadert, hij eerst van zulk een uitzinnige razernij wordt bevangen dat het hemzelf terstond daarop na enige stuiptrekkingen toeschijnt in doodstrijd te zijn. Ik zag iemand in de nabijheid aldaar als dood neergezegen; maar nadat hij van daar was weggebracht, herleefde hij. Deze hel ligt in het midden van de zuidelijke streek, en is rondom met wallen omgeven waarop er staan die met de stentorstem van een bazuin roepen: Kom niet naderbij! Van de engelen die boven die hel in den hemel zijn, heb ik gehoord dat de drekdemonen daar verschijnen als ringslangen welke in niet te ontwarren kluwens zijn opgerold, hetgeen zij ontlenen aan hun ijdele listen en bezweringen, waarmede zij de eenvoudigen daartoe hebben verleid om aan te nemen dat zij goden zijn, en dat er geen God is behalve hen. De Ouden, die alle dingen tot fabels samenweefden, verstonden hen onder de giganten, die het kamp der goden aanvielen, en die door Jupiter met zijn bliksems nedergeworpen en onder den vuurspuwendenden berg Etna neergestoten werden, en Cyclopien werden genoemd. Zij noemden ook hun hellen Tartarus, en de poelen van den Acheron, en de diepten aldaar Styx, en hen die daar waren, Lernaëische slangen; en zo voort.

Derde Lemma.

Over de Noachietische, of de Oude Kerk van dezen aardbol.

39. Aangezien elke Kerk drievuldig is, een binnenste of hemelse, een middelste of geestelijke, en een uitwendige of natuurlijke, had derhalve Noach drie zonen; en met Schem wordt de binnenste of hemelse Kerk aangeduid, met Jafet de middelste of geestelijke Kerk, en met Cham de uitwendige of natuurlijke Kerk. Het is hier echter de plaats niet, om te beschrijven bij wie de ene Kerk is, en bij wie de tweede en de derde, alsmede hoedanig zij in zich en in verhouding onderling zijn; het zijn immers de hemelen, de hoogste, de middelste en de laagste, waarmede deze drie graden der Kerk overeenstemmen. Bovendien was deze Noachietische of Oude Kerk over gans Azië verspreid, voornamelijk in Syrië, Mesopotamië, Assyrië, Chaldea, het Land Kanaän en zijn omstreken, Filistea, Egypte, Tyrus, Zidon, Ninive, en eveneens in Arabië en Ethiopië, en in den loop des tijds in Groot Tartarije, en van daar naar beneden tot aan de Zwarte Zee, en van hier over alle streken van Afrika. Dat de natiën dier landen overal, waar dan ook, in een eredienst uit enigen godsdienst zijn geweest, is bekend; doch godsdienst is niet bestaanbaar tenzij door een zekere ONTHULLING, en door haar verbreiding van natie tot natie; men zie in het voorafgaande Werk DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST (n. 273 tot 276), waar het ook duidelijk is gemaakt, dat er vóór het Israëlietische Woord een Woord is geweest, hetwelk mettertijd teloor is gegaan; maar nochtans door des Heren Goddelijke Voorzienigheid in Groot Tartarije bewaard is gebleven, waarvan hun Goddelijke eredienst tot op den huidigen dag is; men zie dienaangaande eveneens in gezegd Werk n. 264 tot 266 en n. 279.

40. Wie kan ontkennen, dat het heeal geschapen is terwille van het menselijk geslacht, opdat daaruit een engelijke hemel zou worden geformeerd, waarin God zou kunnen wonen in de heerschappij van Zijn heerlijkheid? Welke bemiddelende oorzaak, die dit einddoel bewerkstelligt, is er anders dan de godsdienst? En wat is godsdienst anders dan een wandelen met God? En de godsdienst is als een zaad hetwelk gerechte en ware verlangens voortbrengt, en vandaar oordelen en daden, in geestelijke dingen, en door deze in zedelijke dingen, en door deze en gene in burgerlijke dingen. Opdat men derhalve wete, hoedanig de mens is die godsdienst heeft, en hoedanig hij is die geen godsdienst heeft, zal het gezegd worden. De mens die godsdienst heeft, is in de *geestelijke dingen* als een pelikaan, welke zijn jongen met zijn bloed voedt; de mens echter die geen godsdienst heeft, is in deze dingen als een gier, welke in hongersnood zijn eigen kroost verslindt. De mens die godsdienst

heeft, is in de *zedelijke dingen* als een tortelduif in het nest met zijn wijfje op haar eieren of jongen; de mens echter die geen godsdienst heeft, is in deze dingen als een wouw of een havik in het hok van een duiventil. De mens die godsdienst heeft, is in de *politieke dingen* als een zwaan, welke vliegt met een druiventros in den bek; doch de mens die geen godsdienst heeft, is in deze dingen als een basilisk met een vergiftigd kruid in den bek. De mens die godsdienst heeft, is in de *rechtszaken* als een tribuun, die op een edel paard rijdt; doch de mens die geen godsdienst heeft, is in deze dingen als een slang in de woestijn van Arabië, welke met den bek in haar eigen staart bijt, en zich kronkelend op een paard werpt om den ruiter te omstrengelen. De mens die godsdienst heeft, is in de *overige burgerlijke dingen* als een prins, de zoon eens konings, die de tekenen der naastenliefde en de bevalligheden der waarheid ten toon spreidt; doch de mens die geen godsdienst heeft, is als de driekoppige hond Cerberus in den ingang tot het hof van Pluto, welke uit zijn drievoudigen bek akoniet spuwt.

41. De opeenvolgende staten van deze Kerk, zijnde de opgang of morgen, de voortschrijding tot het licht en de dag, de verwoesting of de avond, en de voleinding of de nacht, mogen niet worden gevolgd door een beschrijving zoals eerder die van de staten der Oudste Kerk, aangezien de staten van gene Kerk niet op eendere wijze uit ons Woord kunnen worden verzameld; het nageslacht immers van Noach met zijn drie zonen wordt daar slechts in het kort vermeld, in een of twee bladzijden; en bovendien was die Kerk over tal van rijken verspreid, en in elk rijk was zij verschillend, en vandaar onderging en doorliep zij de genoemde staten op verschillende wijze.

DAT HAAR EERSTE EN TWEDE STAAT in de rijken rondom den Jordaan en rondom Egypte als een tuin van Jehovah was, staat vast uit het volgende: “*De Vlake van den Jordaan als de Tuin van Jehovah, als het Land van Egypte als gij komt te Zoar*” (Gen. XIII: 10). En dat het eender gesteld was met Tyrus, uit het volgende: “*Gij vorst van Tyrus, vol van wijsheid, en volmaakt in schoonheid, gij waart in den Tuin Gods; alle kostbare steen uw deksel. Gij waart volmaakt in uw wegen, van den dag af dat gij geschapen zijt, totdat er verkeerdheid in u werd gevonden*” (Ezech. XXVIII: 12 tot 15). Dat Aschur was als een ceder in den Libanon, uit het volgende: “*Zie, Aschur een ceder in den Libanon, schoon van tak, hoog in hoogte. In zijn takken nestelden alle vogelen der hemelen, en onder zijn takken teelden alle beesten des velds, en in zijn schaduw woonden alle grote natiën. Alle boom in den Tuin Gods was hem niet gelijk in schoonheid, en alle bomen van Eden, welke in den Tuin Gods waren, benijdden hem*” (Ezech. XXXI: 3 tot 9). Dat de wijsheid in Arabië bloeide, staat vast uit de

reis van de Koningin van Scheba naar Salomo (I Kon. x: 1 tot 13): verder *uit de drie Wijzen die tot den pasgeboren Jezus kwamen, terwijl de ster hun vóórging* (Matth. II: 1 tot 12).

DE DERDE EN VIERDE STAAT van die Kerk, welke haar verwoesting en voleinding was, wordt in het Woord hier en daar in zijn historische en hier en daar in zijn profetische dingen beschreven. De voleinding der natiën rondom den Jordaan of het Land Kanaän wordt beschreven *met de vernieling van Sodom, Gomorrha, Adma en Zeboïm* (Gen. XIV en XIX). De voleinding der Kerk van de natiën binnen den Jordaan of in het Land Kanaän *met de verdrijving en gedeeltelijke uitroeijing* (bij Jozua en in het Boek der Richteren). De voleinding dier Kerk in Egypte *met het verdrinken van Farao en van de Egyptenaren in de Zee Suph* (Exod. XIV) en zo voort.

42. Het is zeker, dat deze Oude Kerk een uitbeeldende Kerk is geweest, welke in zichtbare en natuurlijke toonbeelden en tekens [*typis et signis*] de onzichtbare en geestelijke dingen voorstelde van de Kerk die dan eerst komen zou wanneer Jehovah Zelf Zich zou openbaren in den Natuurlijken Menselijken Vorm, en daardoor aan Zichzelf toegang tot de mensen zou verschaffen, en aan de mensen toegang tot Hem, en Zichzelf aldus van de toonbeelden ontdoen, en een Kerk stichten met geboden, welke allen die in Hem als Mens geloven, en Zijn bevelen doen, langs een verkortenden binnenweg [*compendiaria via*] voeren zouden naar den Hemel, het habitakel van Zijn Goddelijkheid. Maar omdat deze Oude Kerk, een toonbeeld van de Kerk die komen zou, de uitbeeldende overeenstemmingen had verdraaid tot magische en afgodische, en zo tot helse dingen, verwekte Jehovah de Israëlietische Kerk, waarin Hij de oorspronkelijke toonbeelden, welke hemels waren geweest, herstelde; dergelijke toonbeelden waren alle tabernakels, feesten, slachtoffers, priesterlijke ambten, de klederen van Aharon en van zijn zonen, de zalvingen, en bovendien de inzettingen die in een lange reeks door Mozes werden gegeven.

43. Met enkele woorden zal ik aanstippen hoe de uitbeeldende Kerk bij hen verdraaid werd in een afgodische: alle geestelijke dingen, welke des Hemels en der Kerk zijn, werden vóór hen vertoond in zichtbare en tastbare vormen, zoals kort tevoren werd gezegd; deze vormen waren ontleend aan de subjecten der drie rijken van de Natuur, het dieren-, planten- en delfstoffenrijk, waardoor zulke dingen werden uitgebeeld als tot het hemelse rijk behoren. Deze een toonbeeld aangevende vormen plaatsten zij in hun heiligdommen, in de binnenkamers van hun huizen, en op de pleinen en straten; en zij rangschikten ze naar hun betekenissen. Maar een later tijdperk begon, nadat de wetenschap

der overeenstemmingen in vergetelheid was geraakt en vandaar de erkentenis van haar betekenis te gronde was gegaan, deze voorwerpen te bezien en te erkennen als even zoveel Godheden en Heiligheden; en toen bogen zij voor sommige de knieën, andere kusten zij, sommige dosten zij uit en versierden ze met halsketens, met reukdoosjes en linten, juist zoals kleine kinderen met hun poppen doen, en de Papisten met hun beelden; ja zelfs maakten zij van sommige hun Huisgoden, van andere beschermende Halfgoden, en van sommige Pythons; sommige droegen zij echter in miniatuurvorm in hun handen, andere koesterden zij aan hun boezem, streelden ze, en fluisterden daaraan hun smeekbeden in; en zo voort. Aldus verdraaiden zij de hemelse toonbeelden in helse toonbeelden, en de Goddelijke dingen des Hemels en der Kerk in afgoden. Vanwege deze vervorming en misvorming van de hemelse dingen, werd een nieuwe uitbeeldende Kerk bij de zonen Israëls opgewekt, waarin, zoals boven werd gezegd, werkelijke uitbeeldingen werden ingesteld; en aan die Kerk werd het verboden, den Goddelijken eredienst met andere uitbeeldingen te instaureren, zoals duidelijk blijkt uit het volgende in het Eerste Gebod van den Dekaloog: *“Gij zult u geen gesneden beeld, noch enig figuur maken, dat in de hemelen is van boven, en dat in de aarde is beneden, en dat is in de wateren onder de aarde. Niet zult gij u voor dezelve inkrommen, en niet zult gij dezelve vereren”* (Exod. xx: 4, 5; Deut. v: 8, 9).

44. Gezegd is dat vanuit de volken van elke Kerk aan haar einde een nieuwe Hemel en een nieuwe Hel gemaakt is; en aangezien ik in het voorafgaande lemma melding heb gemaakt van den Hemel en de Hel vanuit hen die tot de Oudste Kerk behoorden, is het wenselijk om ook van dezen melding te maken; want mij werd toegang tot hen verleend, aangezien het gegeven is om de geestelijke wereld te doorzwerven en te bezichtigen, met het doel dat de Nieuwe jaarlijk Christelijke Kerk niet in donkerheid verkere aangaande den Hemel en de Hel, en aangaande hun lot na den dood, volgens de daden van hun leven. Deze dingen komen ook voor in het Werkje over de *Echtelijke Liefde* (n. 76): Over den *uit hen gevormden Hemel*:

“De engel kwam tot mij, en hij zeide: Wilt gij dat ik u vergezel tot de volken die in het Zilveren Tijdperk of in de Zilveren Eeuw hebben geleefd, opdat wij van hen horen aangaande de zeden en het leven van hun tijd? En hij deelde mede dat men niet tot hen gaan kan tenzij onder het toezicht des Heren.”

“Ik was in den geest, en vergezelde mijn gids, en eerst tot een heuvel op de grens van het oosten en het zuiden; en toen wij op de helling daarvan waren, toonde hij mij een grote uitgestrekte landstreek, en

wij zagen in de verte een verhevenheid als van een berg, en tussen deze en den heuvel waarop wij stonden, was een dal, en daarachter een vlakke, en van daar een langzaam oprijzende helling.”

“Wij daalden van den heuvel af om het dal door te gaan, en wij zagen aan de zijden hier en daar stukken hout en steen, welke uitgesneden waren tot figuren van mensen, en van verschillende beesten, vogels en vissen. En ik vroeg den engel: Wat is dat? Zijn het geen afgodsbeelden?”

“En hij antwoordde: Geenszins; het zijn uitbeeldende figuren van verschillende zedelijke deugden en geestelijke waarheden. Bij de volken van dat tijdperk bestond de wetenschap der overeenstemmingen; en omdat een beest, een vogel, een vis met enige hoedanigheid overeenstemt, beeldt derhalve elk gesneden beeld uit en betekent het iets bijzonders van een deugd of van een waarheid, en meerdere tezamen de deugd of de waarheid zelf in een zekeren gemenen uitgebreiden vorm; deze dingen zijn het, die in Egypte hieroglyphen werden genoemd.”

“Wij doorschreden het dal, en toen wij de vlakke binnenkwamen, zie, daar zagen wij paarden en wagens; de paarden waren verschillend opgetuigd en getoomd, en de wagens verschillend van vorm, sommige uitgesneden als adelaars, sommige als eenhoorns, sommige als walvissen; en eveneens aan het einde enige karren, en rondom aan de zijden stallen. Doch toen wij naderbij kwamen, verdwenen zowel de paarden als de wagens, en in plaats daarvan zagen wij mensen, paren bij paren, wandelen, samenspreken en redeneren. En de engel zeide tot mij: De gedaanten der paarden, wagens, en stallen, uit de verte gezien, zijn verschijningen van het redelijk inzicht der mensen van dat Tijdperk; *het paard* immers betekent krachtens de overeenstemming het verstand van het ware, *de wagen* de leer ervan, en *de stallen* de plaatsen van onderricht. Het is u bekend dat alle dingen in deze wereld volgens de overeenstemmingen verschijnen.”

“Maar wij gingen hieraan voorbij, en klommen langs de helling op. En eindelijk zagen wij een stad, welke wij binnengingen, en bij het doorwandelen beschouwden wij van de straten en pleinen uit haar huizen. In het midden der stad waren paleizen uit marmer gebouwd; daarvoor waren albasten treden, en aan de zijden der treden zuilen van jaspis. Wij zagen ook tempels van kostbaren steen, van de kleur

van saffier en lazuursteen. En de engel zeide tot mij: De huizen van hen zijn van stenen, omdat *stenen* natuurlijke waarheden betekenen, en *kostbare stenen* geestelijke waarheden; en al degenen die in het Zilveren Tijdperk hebben geleefd, hadden inzicht vanuit geestelijke waarheden, en daaruit natuurlijke waarheden; iets eenders immers betekent het zilver.”

“Bij het bezichtigen van de stad zagen wij hier en daar lieden in elkanders gezelschap, voorts mannen met hun vrouwen. Wij waren in verwachting dat wij ergens uitgenodigd zouden worden; en daar dit ons in den zin lag, werden wij door twee van hen teruggeroepen in hun huis, en wij traden binnen. En de engel sprak voor mij met hen, en legde de oorzaak bloot van onze komst in dezen hemel, namelijk dat het was om onderricht te worden aangaande de zeden bij de Ouden, tot wie zij behoorden.”

“En zij antwoordden: Wij behoorden tot de volken in Azië, en het streven van ons tijdperk was een streven naar waarheden door welke wij inzicht hadden. Dit streven was het streven van onze ziel en van ons gemoed, maar het streven der zinnen van onze lichamen ging uit naar de uitbeeldingen der waarheden in natuurlijke vormen; en de wetenschap der overeenstemmingen verbond de zinlijke dingen van ons lichaam met de doorvattingen van onze gemoederen, dus de natuurlijke en de lichamelijke dingen met de geestelijke en de hemelse dingen, en verschafte ons vergemeenschapping met de engelen des hemels.”

“Toen wij dit gehoord hadden, vroeg de engel, of zij iets over de huwelijken bij hen wilden mededelen. En de echtgenoot zeide: Er is een overeenstemming tussen het geestelijk huwelijk, hetwelk het huwelijk van het goede en het ware is, en tussen het natuurlijk huwelijk, hetwelk het huwelijk van den man met de echtgenote is; en omdat wij ons op de overeenstemmingen hebben toegelegd, hebben wij gezien, dat de Kerk met haar ware en goede dingen geenszins kan bestaan bij anderen dan bij hen die in de waarlijk echtelijke liefde leven; het huwelijk immers van het goede en het ware is de Kerk bij den mens. Daarom zeggen wij allen die hier zijn, dat de echtgenoot het ware is, en de echtgenote het goede van zijn ware, en dat het goede geen ander ware kan liefhebben dan hetgeen het zijne is, en dat ook het ware geen ander goede wederkerig kan liefhebben dan hetgeen het zijne is; als zij een ander liefhadden,

zou het inwendig of geestelijk huwelijk, hetwelk de Kerk maakt, te gronde gaan, en zou slechts een uitwendig of natuurlijk huwelijk worden, waarmede afgodendienst en niet de Kerk overeenstemt.”

“Nadat hij dat gezegd had, werden wij in een voorkamer geleid, waar tal van kunstwerken aan de wanden waren, en kleine als uit zilver gegoten beelden. En ik vroeg wat dat was. Zij zeiden: Het zijn uitbeeldende schilderijen en vormen van tal van geestelijke hoedanigheden, eigenschappen, en verkwikkelijkheden, zoals ook de Cherubs en de Palmen waren op de wanden van den tempel in Hierosolyma.”

“Hierna verscheen uit de verte een wagen, getrokken door witte ponnies; op het zien hiervan zeide de engel: Die wagen is ons een teken om heen te gaan. De gastheer gaf ons toen, terwijl wij de treden afdaalden, een tros blanke druiven bevestigd aan de bladeren van een wijnstok; en zie, de bladeren werden in onze handen van zilver; en wij namen die mede ten teken dat wij met de volken der Zilveren Eeuw hadden gesproken”.

45. *Over de uit hen gevormde Hel:*

“De hellen uit de mensen der Noachietische of Oude Kerk bestaan voor het merendeel uit magiërs, die hutten en kermistinten hebben, in een woestijn verspreid. Zij gaan daar met stokken in de hand, welke van verschillende vormen zijn, en sommige zijn doortrokken van toversappen. Hier oefenen zij, als oudtijds, hun kunstgrepen uit, welke bewerkt worden door een misbruik van overeenstemmingen, door fantasieën, door overredende verzekeringen, waardoor het wondergeloof ontstond en oudtijds wonderen werden gedaan; voorts door duivelbanningen, bezweringen, toverijen, betoveringen, en giftmengerijen, en meer andere demonische kunsten, waardoor zij drogbeelden als werkelijke verschijningen vertonen. De grootste verlustiging van hun hart bestaat daarin, profetieën en voorzeggingen te uiten, en als Pythons op te treden. Voornamelijk uit hen zijn de geestdrijvers in de Christelijke wereld ontstaan.”

Vierde Lemma. Over de Israëlitische en de Joodse Kerk.

46. Om de staten van deze Kerk grondig te doorvorsen en duidelijk voor ogen te stellen, is het van belang dat wij dezelve in deze orde nagaan:

- I. Dat de eerste staat van deze Kerk was de Verschijning van den Heer Jehovah, en de Oproep en het Bondgenootschap, en toen haar Opkomst en Morgen.
- II. Dat de tweede staat van deze Kerk was het Onderricht, en ten slotte de Binnenleiding in het Land Kanaän, en toen haar Voortschrijding tot het licht en de Dag.
- III. Dat de derde staat van deze Kerk was de Afwijking van den waren uitbeeldenden Eredienst tot een afgodischen, en toen haar Verwoesting of Avond.
- IV. Dat de vierde staat van deze Kerk was de Ontwijding van de Heiligheden, en toen haar Voleinding of Nacht.
- V. Dat vóór en na dezen staat de belofte is gedaan van de Komst van den Heer Jehovih in de wereld, en van een Nieuwe Kerk, waarin gerechtigheid en gericht zullen regeren.
- VI. Dat de vijfde staat van deze Kerk was de Scheiding der goeden van de bozen, en toen het Gericht over hen die van deze Kerk geweest waren; maar dit in de geestelijke wereld.
- VII. Iets over den Hemel en de Hel vanuit die natie.

* * *

47. I. DAT DE EERSTE STAAT VAN DEZE KERK WAS DE VERSCHONING VAN DEN HEER JEHOVIH, EN DE OPROEP EN HET BONDGENOOTSCHAP, EN TOEN HAAR OPKOMST OF MORGEN.

Dat in den aanvang van elke der vier Kerken van dezen aardbol de Heer Jehovih is verschenen, wordt ons vanuit het Woord geleerd. De oorzaak hiervan is deze, dat God is het Al in alle dingen van de Kerk en van haar godsdienst, en de erkenning van God is daar als de ziel in het lichaam, welke zowel haar innerlijke als haar uiterlijke dingen levend maakt; en zij is als het ware het teelkrachtige in het zaad, hetwelk het binnenst in al het uit de aarde door den wortel opgezogen sap, medegaat van de eerste ontkieming af tot de vrucht toe en daarin is, en het gedijen regelt, opdat het in zijn orde voortschrijdt. Daarom is de mens der Kerk zonder de erkenning van God in den aanblik der engelen redeloos als het wild gedierte des wouds, of als

een nachtvogel, of als een monster der zee; ja, de mens zonder de erkenning van God is als een boom waarvan de takken afgesneden zijn, en de stam stuk gehakt is, en alles tezamen tot een hoop is bijeengebracht, gereed voor het vuur; want de Heer zegt: *“Zonder Mij kunt gij niet wat ook doen; zo iemand in Mij niet gebleven zal zijn, die is uitgeworpen gelijkerwijs de rank, en is verdord, en zij verzamelen hem, en werpen hem in het vuur, en hij wordt verbrand”* (Joh: xv: 5, 6). De mens zonder erkenning van God is van binnen ten aanzien van zijn redelijke dingen als de puinhopen van een verbrande stad; en eveneens is hij als een spijs die, wanneer haar voedende bestanddelen uitgedroogd zijn, tot vuilnis overgaat. En zo voort.

48. Maar het is onmogelijk dat een mens God en iets van Hem kan erkennen, tenzij God Zich in Persoonlijken Menselijken Vorm heeft geopenbaard: de natuur der wereld immers omstuwt den mens, en hij ziet, voelt en ademt niet wat ook dan hetgeen daarvandaan is, en hetgeen de organen van zijn lichaam aanraakt; daaruit ontvangt zijn gemoed en neemt een redelijke op dat midden in den schoot der natuur ligt, als een embryo in de baarmoeder; ook ziet het hoegenaamd niet wat ook, voordat het wordt uitgebracht en gezicht krijgt. Hoe kan dan ook de mens in dezen staat op enige wijze door de Natuur heen zien, en iets erkennen dat daarboven is, zodanig als al het Goddelijke, hemelse en geestelijke is, en vandaar al het godsdienstige, welke dingen in zich boven de natuurlijke dingen zijn? Deswege is het volstrekt noodzakelijk, dat God Zich openbaart, en aldus bewerkt dat Hij wordt erkend; en na de erkenning blaast Hij hem Zijn Goddelijken adem in, en door middel daarvan, wanneer deze in het hart is opgenomen, leidt Hij hem, en ten slotte tot Zich in den hemel; hetgeen geenszins kan geschieden tenzij door onderrichtingen. Laat ook niet een keizer en een koning zich eerst erkennen en kronen, vooraleer hij zijn regering aanvaardt? Wordt hij ook niet, alsvorens gekroond te worden, voorzien van de tekenen der heerschappij, en bekleed, en gezalfd, en gaat hij niet een verbintenis aan met het volk door overeengekomen verdragen van beide zijden met een eed bevestigd? waardoor, dit eenmaal geschied zijnde, het volk des konings en de koning des volks wordt. Moet een bruidegom zich niet eerst laten zien vóór hij de verloving en daarna het huwelijk voorstelt? Moet een vader zich niet voor zijn kleine kind vertonen, het omhelzen, en kussen, voordat het kleine kind kan zeggen: *“Abba, Vader”*? En zo voort. Zoveel te meer de Heer Jehovih, Die is *“Koning der koningen en Heer der heren”* (Apoc. xvii: 14), *“de Bruidegom en Echtgenoot der Kerk”* (Apoc. xxi: 9), en vandaar de Vader van al haar Kroost? Onder den Heer Jehovih verstaan

wij den Heer onzen Heiland en Verlosser; Deze wordt bij Daniël en bij de Profeten overal de Heer Jehovih genoemd.

49. Er is boven vooropgesteld dat de eerste staat bij de zonen Israëls geweest is de Verschijning van den Heer Jehovih, de Oproep en het Bondgenootschap; en vanuit het Woord leren wij, dat deze drie dingen het eerst zijn gegeven bij Abraham, voor den tweeden keer bij Mozes, en voor den derden keer bij het algehele volk. DE VERSCHIJNING VAN DEN HEER JHOVIH VOOR ABRAHAM wordt in Genesis aldus beschreven *“Jehovah verscheen aan Abraham in de vlakten van Mamre; hij was zittende aan den ingang van zijn tent, en toen hij zijn ogen ophief, en zag, zie, drie Mannen stonden nabij hem; en zodra als hij Hen zag, snelde hij Hen tegemoet van den ingang der tent, en kromde zich in ter aarde. En hij zeide: Adonai, als ik genade heb gevonden in Uw ogen, zo ga, ik bid U, niet door voorbij Uw knecht”* (Hfdst. XXVIII: 1 tot 3, en vervolg). Het was de Heer, onze Heiland, Die verscheen in Zijn Goddelijke Drievuldigheid, welke de drie engelen uitbeeldde; want de Heer zeide: *“Abraham sprong op van vreugde om Mijn dag te zien, en hij heeft gezien en is verblijd geweest. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Eer Abraham was, ben ik”* (Joh. VIII: 56, 58). In den Heer is de Goddelijke Drievuldigheid; en de Goddelijke Eenheid in de Goddelijke Drievuldigheid werd uitgebeeld door de drie Mannen, die ook engelen werden geheten (Gen. XIX: 1). In Zijn Goddelijke Eenheid werd Hij echter ADONAI geheten (Gen. XVIII: 3, Hfdst. XIX: 18), alsmede JHOVAH (zeer dikwijls, Gen. XVIII: 13, 14, 17, 19, 20, 22, 26, 33). De Verschijning van den Heer Jehovih voor Mozes wordt beschreven in Exodus aldus: *“De Engel van Jehovah verscheen aan Mozes tot den berg bij Choreb, in een vlam des vuurs vanuit het midden van den braamstruik. Daarom zeide Mozes: Ik zal mij daarheen wenden, en ik zal zien dat grote gezicht, waarom de braamstruik niet verbrandt. En Jehovah zag dat hij zich daarheen wendde; daarom riep tot hem God vanuit het midden van den braamstruik, en zeide: Mozes, Mozes. En verder zeide Mozes tot God: Wat is Uw naam? God zeide: IK BEN DIE IK BEN. Zo zult gij tot de zonen Israëls zeggen: IK BEN heeft mij tot ulieden gezonden”* (Hfdst. III: 1, 2, 3, 4, e.v. 14, e.v.). De verschijning van den Heer Jehovih voor het ganse Volk wordt ook in Exodus beschreven, aldus: *“Jehovah zeide tot Mozes: Zeg den zonen Israëls, dat zij bereid zijn op den derden dag, omdat op den derden dag Jehovah in de ogen van al het volk zal nederdalen op den berg Sinai. En het geschiedde op den derden dag, dat er stemmen en bliksemen waren, en zware wolken op den berg, en de stem ener zeer sterke bazuin, zodat sidderde al het volk dat in het kamp was. De ganse berg Sinai rookte, omdat Hij nederdaalde op denzelfden in vuur, en de Wet verkondigde vóór het volk”* (Exod.

Hfdst. XIX: 9 tot 24; Hfdst. XX: 1 tot 15). De Heer verscheen ook aan Joschua als “*de Vorst van het heir van Jehovah, vóór Wien Joschua met het aangezicht op de aarde viel, en hij noemde Hem zijn Adonai*”, (Jos, v: 13, 14).

49[B]. DE OPROEP VAN DE ZONEN ISRAËLS TOT HET LAND KANAAN, DUS TOT DE KERK, IS OOK DRIEMAAL GESCHIED; eerst tot Abraham, dat dat hij uit zijn vaderland daarheen zou gaan, en verder de belofte, dat zijn zaad dit land zou erven (Gen. XII: 1 tot 7), de oproep is ook door Mozes gedaan (Exod. III: 16, 17); en verder door Joschua (Jos. I: 3 e.v., en II).

50. HET VERBOND WERD OOK VERSCHEIDENE MALEN GESLOTEN; eerst met Abram (waarover Gen. XVII: 1 tot 14); daarna met het Volk (Exod. XXIV: 7, 8 en verder Jos. XXIV: 24, 25). Hieruit nu blijkt, dat de eerste staat van deze Kerk is geweest de Verschijning van den Heer Jehovih, en de Oproep en het Bondgenootschap, en toen haar Opkomst of Morgen.

Dat onder den HEER JEHOVIH overal in het Woord Jehovah in Zijn Menselijke wordt verstaan, Die de Heer onze Verlosser en Heiland is, zal men in hetgeen volgt zien.

51. II. DAT DE TWEDE STAAT VAN DEZE KERK WAS HET ONDERRICHT, EN TEN SLOTTE DE BINNENLEIDING IN HET LAND KANAAN, EN TOEN HAAR VOORTSCHRIJDING TOT HET LICHT EN DE DAG.

Boven werd nagewezen, dat zowel de Oude of Noachietische Kerk als deze Israëlietische Kerk, ten aanzien van haar gehelen erediens uitbeeldend is geweest. De oorzaak hiervan was in de Goddelijke Voorzienigheid gelegen, omdat Jehovah nog niet het Natuurlijk Menselijke had aangetrokken, hetwelk Hij door de Vleeswording in de baarmoeder van Maria, dus volgens de van de schepping aan vastgestelde orde, aannam; en Hij kon niet eerder met den mens ten aanzien van de innerlijke dingen van diens geest worden verbonden, en zo daarin Zijn Goddelijke dingen tot de doorvatting openbaren, welke dingen hemels en geestelijk zijn, en dus vèr boven het bereik der zinnen van het lichaam. Dit was even onmogelijk als het voor een vogel is om in den aether te vliegen, en als voor een vis om in de lucht te lopen. Want indien Jehovah anders dan door middel van Zijn Menselijke bij den mens zou binnentreden, zo zou dat zijn alsof men een boomtakje midden in het brandpunt van een brandglas hield, of kwikzilver op brandend hout in een haard, waardoor het terstond zou uiteenspatten. Jehovah immers is vanwege den ijver van Zijn Goddelijke Liefde als een brandend vuur; indien Hij hierin, zonder het Menselijke, den mens zou binnentreden, zo zou Hij hem doen uiteenspatten, zoals daar zoeven is gezegd; en daarom zeide Hij tot Mozes, toen deze met zijn ogen Zijn Heerlijkheid wilde zien, dat geen mens Hem kon zien en leven. Anders

was het echter gesteld nadat Hij het Natuurlijk Menselijke had aangenomen, en dit, na verheerlijkt te zijn, verenigd had met Zijn Goddelijke, en aldus in Zich het Goddelijk Hemelse, het Goddelijk Geestelijke en het Goddelijk Natuurlijke tot één verbonden had. Door middel hiervan kon Hij Zich toen met den mens in het natuurlijke verbinden, ja zelfs in diens zinlijke, en tevens diens geest of gemoed in diens redelijke, en aldus diens natuurlijk schijnsel met het hemelse licht verlichten. Dat na de Komst van Jehovah in de wereld een zodanige verbinding is geschied, blijkt ten duidelijkste uit de woorden van den Heer Zelf: *“In dien dag zult gij bekennen dat Ik in Mijn Vader, en gij in Mij, en Ik in u”* (Joh. xiv: 20). Te dien tijde nu vóór de Vleeswording van Jehovah plaats greep, kon de verbinding niet anders geschieden dan door middel van een engel, dus door een uitbeeldend menselijke; deswege ook werden alle dingen van hun Kerk uitbeeldend gemaakt; bijgevolg vereerden zij Jehovah door middel van toonbeelden welke de zinnen van hun lichaam aandeden, en tevens met geestelijke dingen overeenstemden. Vandaar was het, dat de mensen van de Oude Kerk, en nog meer de mensen van de Israëlitische Kerk, uitwendige en natuurlijke mensen waren, en ook niet inwendig en geestelijke konden worden, zoals de mensen na de Komst des Heren kunnen worden. Doch nochtans ontvingen zij die Jehovah erkenden, en tevens met Hem Adonai, dat is, den Heer Die komen zou, Die in het Woord wordt genoemd de Heer Jehovih, de God Israëls en diens Heilige, Messias of de Gezalfde van Jehovah, Koning, Rots, en op sommige plaatsen Zoon, en Hen tegelijk vereerden, het heilige in hun geesten en vandaar in de toonbeelden van hun godsdienst opnamen. De overigen echter namen niet op, weswege hun godsdienst geen godsdienst was, maar bijgeloof, en hun eredienst niet uitbeeldend maar afgodisch; en hoewel deze eender was in den uitwendigen vorm, was hij in den inwendigen vorm nochtans oneender. Maar opdat dit onderwerp enig licht erlange, zal het door vergelijkingen worden toegelicht. De afgodische eredienst is gelijk iemand die een koning, een vorst, een rijksgrote, of enig man van verheven waardigheid, alleen vereert om de praal van zijn hofhouding, om de pracht van zijn rijtuigen en ruitertij, of van hen die voor hem uitlopen, en om zijn blinkend en purperen kleed; daarentegen is de echte uitbeeldende eredienst gelijk iemand die een koning, een vorst, een rijksgrote, of enig man van verheven waardigheid, beschouwt naar diens godsdienst en diens wijsheid, en naar diens gerechtigheid en oordeel, en met het oog hierop ziet hij naar bovengenoemde tekenen van diens eer. Verder is de afgodische eredienst gelijk iemand die den primaat der Kerk alleen beschouwt naar diens tulband en naar de kleinodiën daarin,

of een anderen prelaat of voorganger naar hun hoofdband of mijter; maar de echte uitbeeldende eredienst is als iemand die hen beschouwt naar den ijver der liefde voor de zielen van de mensen der Kerk, en voor hun eeuwig heil, en met het oog hierop ziet hij naar de onderscheidingstekenen van hun hoofd. En verder nog is de afgodische eredienst gelijk een veld vol halmen zonder aren, of met aren zonder graan daarin, of met aren zonder korrel in het graan, en zo voort; de echte uitbeeldende eredienst is echter als een veld vol rijp gewas, waarvan de granen zwellen van de korrels, waaruit meel en brood in voorraad voortkomt. De afgodische eredienst is ook als een ei waarin het bevruchtende niet is: doch de echte uitbeeldende eredienst is als een ei waarin het teelkrachtige beginsel is, waaruit het kuiken voortkomt. Om nog verder voort te gaan met de vergelijking van die twee erediensten: de afgodische eredienst is als iemand die door een katarrh den reukzin en den smaakzin heeft verloren; wanneer deze een druif naar zijn neusgaten brengt, of wijn op zijn tong giet, ontwaart hij van deze dingen niets dan hun aanraking; doch de echte uitbeeldende eredienst is als iemand die tegelijk den geur der druif en den smaak van den wijn ontwaart en doorproeft, en aldus van beide in hun zoetheid geniet.

52. Dat de tweede staat van deze Kerk het *Onderricht* is geweest, volgt vanuit de orde; want wanneer iemand tot de Kerk wordt geroepen, wordt hij onderricht aangaande de geboden van den godsdienst, waarnaar hij heeft te leven. Dat dit na den Oproep met de zonen Israëls is geschied, blijkt uit de afkondiging der Wet op den Berg Sinai, waarin alle geboden van de liefde tot en van het geloof in God, en alle geboden van de liefde en van de getrouwheid jegens den naaste zijn vervat. Na het onderricht aangaande de gemene geboden van leven en geloof volgde de bekendmaking van de verschillende wetten, welke de gerichten en inzettingen werden genoemd, en deze handelden over de Heiliging van den Sabbath, over de vastgestelde Feesten, over de Offeringen, over het Priesterschap, over den Tabernakel, over den heiligen Eredienst daarin en op het altaar daarbuiten, en over de Sameneting [*comessatio*] van de geheiligde dingen, over de Bediening van Aharon en van zijn Zonen, en over hun Kleding, en over hun Wijding, en de Heiliging van alle dingen van den Tabernakel door de olie der zalving; en verder over de Levietische Orde, over de Echtverbintenissen [*matrimonia*] en de Echtscheidingen, over de Reinigingen; over de Spijzen, over de Vrijplaatsen; behalve tal van andere dingen, welke allemaal natuurlijke uitbeeldingen waren, welke met de geestelijke dingen overeenstemden; in één woord: de vier latere Boeken van Mozes zijn niet iets anders dan Boeken van Onderricht voor die Kerk. Na deze

onderrichtingen werden de zonen Israëls in het Land Kanaän binnengelaten, bijgevolg in de Kerk zelf; want het Land Kanaän beeldde de Kerk uit en betekende vandaar de Kerk; ook lag dat land in het midden van onzen gansen aardbol, want aan de vóórzijde schouwde het naar Europa, aan de linkerzijde naar Afrika, en aan de achterzijde en ter rechterzijde naar Azië. Maar de door Mozes gegeven voorschriften werden, nadat zij in dat Land waren gekomen, door de Profeten aangevuld, daarna door Koning David, en ten slotte door Salomo, nadat de Tempel gebouwd was; hetgeen blijkt uit de Boeken der *Richteren*, van *Samuël* en der *Koningen*. Dit was derhalve de tweede staat der Kerk, welke haar voortschrijding tot het licht of de dag was.

53. Op die twee staten van deze Kerk kunnen de volgende plaatsen in het Woord worden toegepast: “*Jehovah zal ons levend maken na twee dagen; op den derden dag zal Hij ons oprichten, opdat wij leven vóór Hem. Jehovah, Zin uitgang is bereid als de dageraad, en Hij zal ons komen als een regen, als de spade regen zal Hij het land bevochtigen*”, Hosch. vi: 2, 3. “*De God Israëls heeft gezegd, de Rots Israëls heeft tot mij gesproken; Hij is gelijk het licht des morgens, een morgen zonder wolken*”, II Sam. xxiii: 3, 4. En bij Mozes: “*Mijn leer zal neervloeien als een regen; Mijn woord zal druipen als dauw, als droppels op het tedere gras, en als druppeltjes op het kruid. Ik zal den naam van Jehovah uitroepen; geeft onzen God grootheid. De Rots, Wiens werk volkomen is, alle Zijn wegen zijn gericht; God der getrouwheid, niet verkeerdheid, gerecht en recht is Hij*” (Deut. xxxii: 2 tot 4). Hierdoor wordt het eveneens bevestigd, dat deze twee staten van die Kerk uitgingen van onzen Heer, Die de God Israëls en de Rots is; dat Hij de Rots is, blijkt uit deze woorden bij Paulus: “*De Rots was Christus*”, I Kor. x: 4.

54. III. DE DERDE STAAT VAN DEZE KERK WAS DE AFWIJING VAN DEN WAREN UITBEELDENDEN EREDIENST TOT DEN AFGODISCHEN, EN TOEN HAAR VERWOESTING OF AVOND.

Over het onderscheid tussen een uitbeeldenden eredienst en een afgodischen eredienst zijn boven enige gedenkwaardigheden aangevoerd; waaruit kan worden gezien, dat toen de toonbeelden, figuren en tekenen, welke door de mensen der Noachietische en Israëlietische Kerk met de zinnen des lichaams als objecten van godsdienst werden opgevat, niet tevens werden beschouwd vanuit een hogere of innerlijke idee, welke de geestelijke idee nabij komt, de waarlijk uitbeeldende eredienst bij hen gemakkelijk verviel tot een afgodischen. Zoals bij voorbeeld: als zij over den Tabernakel niet tegelijk zo dachten als over den Hemel en over de Kerk, en over het Habitakel Gods daarin; over de broden der aangezichten daarin niet tegelijk zo als over het

hemelse brood tot voedsel der ziel; over den wierook en het reukwerk op het gouden altaar aldaar, niet tegelijk over den eredienst vanuit het geloof en de naastenliefde, namelijk dat deze als een aangename geur tot Jehovah opstijgt; over de schijnsels [*lumines*] in de lampen van den aangestoken gouden kandelaar, niet tegelijk zo als over de beschijning [*illuminatio*] van het verstand in de objecten van hun godsdienst; en over het sameneten uit de geheiligde dingen, niet tegelijk zo, dat zij over de toeëigening van de hemelse spijzen dachten, en ook over de heilige verkwikking van hun geesten vanwege de volbrachte offeringen; en eender over de overige dingen. Hieruit blijkt, dat als de mens der uitbeeldende Kerk de dingen die tot dien eredienst behoorden, niet tevens aanschouwde met een redelijken geest, verlicht [*illustrato*] door het hemelse licht uit den Heer, maar alleen met een redelijken geest onderricht door het natuurlijk schijnsel der wereld uit zichzelf, hij gemakkelijk van den echten uitbeeldenden eredienst kon worden weggesleurd naar een afgodischen, en aldus verwoest worden. Want verwoesting is niet iets anders dan een afzwenking, afwijking, en afglijden van den uitbeeldenden eredienst tot een afgodischen, welke twee erediensten eender zijn naar het uitwendig aangezicht, niet echter naar het inwendig aangezicht. Wegens deze neiging, om van den enen eredienst, welke in zichzelf hemels was, af te glijden tot een anderen, welke in zich hels was, konden de innerlijke dingen van de Kerk en van den Godsdienst niet worden onthuld vóór de Komst des Heren, en wel toen door het van Hem uitgaande licht, namelijk aangaande den hemel en de hel, aangaande de wederopstanding, en het leven van hun geesten na den dood, en aangaande de onsterfelijkheid hunner zielen, aangaande de wederverwekking, en in het kort samengevat de innerlijke dingen aangaande het geloof en de naastenliefde; aangezien zij deze dingen nauwelijks anders zouden hebben aangezien dan als vogels boven hun hoofd, of als meteoren in de lucht; en bovendien zouden zij deze dingen zo dicht hebben omwikkeld met de baarlijke begoochelingen der zinnen, dat er niets hoegenaamd van de onthulde geestelijke dingen zou overblijven, dan alleen zoveel als het topje van den neus vergeleken bij het aangezicht, en als een vingernagel vergeleken bij de handen; en ook zouden zij die dingen dermate hebben misvormd, dat zij voor de Engelen niet anders zouden verschijnen dan als een zeemonster, bekleed met een mantel, een mij ter op den kop, en met een aangezicht, na geschoren en geveerd te zijn, als van een aap, die een kaal bakkes heeft: en eveneens zouden ze voor de engelen verschijnen als een gesneden beeld, voorzien van bewegelijke geledingen en uitgehold, waarbinnen de een of andere man — Leviet zou zijn geplaatst, die zou wandelen, optreden, en spreken, en ten

slotte de bijgelovige menigte toeroepen: “Werpt u neder, roept mij aan; zie mij, uw Huisgod, uw Beschermmer, die heiligheid en goddelijke mogendheid bezit”. Zouden hun denkbeelden aangaande de geestelijke dingen der Kerk wel hoger zijn dan de denkbeelden over de wederverwekking van Nicodemus, die een geleerde was, namelijk dat de ganse mens in de baarmoeder der moeder moest worden wedergeboren? Hij zeide immers: “*Hoe kan een mens opnieuw worden wederverwekt; kan hij ook andermaal in de baarmoeder der moeder ingaan? De Heer antwoordde hem: Gij zijt een leermeester in Israël, en kent gij deze dingen niet? Indien Ik u de aarden dingen [terrena] heb gezegd, en gij niet gelooft, hoe zult gij geloven, indien Ik u de bovenhemelse dingen zoude zeggen*”, Joh. III: 3, 4, 9, 10, 12. Op eendere wijze zouden zij geijld hebben als hun aangaande het geloof en de naastenliefde de innerlijke dingen waren onthuld, welke in hun wezen geestelijk zijn, en eveneens aangaande het leven na den dood, en aangaande den staat van den hemel en de hel. Deswege was het even onmogelijk om het inwendig gezicht van hun gemoed of geest te openen ten aanzien van het hogere gebied ervan, hetwelk alleen het hemelse licht verlicht, vóór de Komst des Heren, Die als het Licht in de wereld kwam, zoals Hijzelf zegt (Joh. I: 1 tot 4; Hfdst. VIII: 12; Hfdst. XII: 35, 36, 46), als het onmogelijk is om een paard te laten vliegen en hem in een Pegasus te veranderen, om een hert in de lucht te laten rennen, een kalf over het water; ja zelfs als het zou zijn om een agaat te veranderen in een robijn, een kristal in een diamant, en aan een gewonen steen een zilverader te verlenen; of om te maken dat een laurier druiven voortbrengt, een ceder olijven, een populier en een eik peren en appels, dus ook even onmogelijk als het is om den toehoorder Davus het inzicht van den voortreffelijken Oedipus in te gieten.⁸⁾

55. Wat echter de verwoesting is, en vanwaar deze over het volk der Israëlietische Kerk kwam, kan men halen uit de plaatsen waar zij bij de Profeten vermeld wordt, en die daarom in groot aantal daaruit zullen worden aangevoerd.

Van te voren worde in herinnering gebracht, dat in de volgende en in de later volgende aanhalingen, die vanuit het Woord zijn, met het Land aldaar de Kerk wordt aangeduid, omdat het Land Kanaän wordt verstaan, waarin de Kerk geweest was; met ZION de Kerk ten aanzien van het Woord; met HIEROSOLYMA de Kerk ten aanzien van de leer vanuit het Woord; met de steden aldaar de leerstellige dingen; met de bergen, heuvelen, dalen, rivieren,

8 Ook in DE REDELIJKE PSYCHOLOGIE, 50 jaar eerder geschreven, worden *Davus* en *Oedipus* genoemd (pag. 82), indachtig het blijspel *Andria* van Menander-Terentius, waarin de schalkse slaaf Davus uitroept: “Ik ben Davus, geen Oedipus!”

de formele dingen der Kerk; en met de landstrecken aldaar de gemene dingen [*communia*] der Kerk, en wel volgens de uitbeelding van den Stam in het bezit van wien zij waren.

56. De plaatsen vanuit het Profetische Woord, waarin wordt gehandeld over de Israëlitische Kerk, in welke plaatsen van verwoesting, verlating, verbreking sprake is, en die worden vermeld, alsmede de woestijn, zijn de volgende: “*O, bewoner van Hierosolyma en man van Jehudah, wat zal Ik doen met Mijn Wangaard dat Ik niet gedaan heb; Ik had verwacht dat hij druiven zou maken, maar hij heeft wilde wingerds gemaakt; Ik zal hem tot verlating stellen; hij zal niet besnoeid noch gewied worden, opdat de doornstruik opkome; en de huizen zullen tot verwoesting zijn; zij zien immers niet in het werk van Jehovah, en zij zien niet het maaksel Zijner handen*” (Jes. v: 3 tot 12). “*Vele herders hebben Mijn wangaard verdorven, zij hebben Mijn veld vertreden, zij hebben het veld van Mijn verlangen teruggebracht tot een woestijn van eenzaamheid; hij heeft het gesteld tot een eenzaamheid ... O, verlaten, verlaten is het ganse land, omdat niemand het op zin hart stelt. Op alle heuvelen in de woestijn zijn de verwoesters gekomen; zij hebben tarwe gezaaid, en doornen geoogst*” (Jerem. XII: 10, 11, 13). “*Een natie is geklommen op Mijn land, en heeft Mijn wijnstok tot een woestheid teruggebracht*” (Joël 1: 6). “*Het veld is verwoest, het land treurt, omdat het koren is verwoest, de most is verdroogd, de olie verslapt*” (Joël 1: 10); met wijngaard en veld wordt in deze plaatsen, evenals in de andere plaatsen in het Woord, de Kerk aangeduid. “*In al uw woningen zullen de steden verwoest, en de hoogten verlaten worden, opdat uw altaren verwoest en verlaten worden, en uw afgoden ophouden, en uw beelden afgehouden worden, uw werken verdelgd worden*” (Ezech. vi: 6; men zie voorts ook Vers 14). “*Mijn volk, zij hebben Mij vergeten, zij hebben der ijdelheid gerookt; om het land te stellen tot een woestheid*” (Jerem. XVIII: 15, 16): het land staat hier voor de Kerk. “*De hoogten van Jischak zullen verwoest worden, en de heiligdommen van Israël zullen verlaten worden*” (Amos VII: 9). “*Ga heen, en zeg tot dit volk: hoort door te horen, maar verstaat niet, en ziet door te zien, maar erkent niet; maak het hart dezes volks vet, en bestrijk hun ogen. Toen zeide de Profeet: Hoe lang, Adonai? En Hij zeide: Totdat de steden verwoest worden, en het land wordt teruggebracht tot eenzaamheid; Jehovah zal de woestijnen vermenigvuldigen in het midden des lands*” (Jes. vi: 9 tot 12). “*Zie, Jehovah uitledigende het land, en Hij maakt het te niet; door uit te ledigen zal het land uitgeledigd worden, hierom dewijl zij de wetten overtreden hebben, aan het statuut zijn voorbijgegaan, het verbond der eeuwigheid te niet hebben gedaan; daarom zal in de stad woestheid zijn, en tot aan verwoesting toe zal de poort gebroken worden*” (Jes. XXIV: 1, 3, 5, 12).

“De paden zijn verwoest, die door den weg gaat, heeft opgehouden, hij heeft het verbond te niet gedaan. Ontvangt kaf, baart stoppelen” (Jes. XXXIII: 8, 11). *“Ik heb van eeuwigheid aan gezwegen. Ik zal verlaten maken en tezamen verslinden. Ik zal bergen en heuvelen woest maken”* (Jes. XLII: 14, 15). *“Uw vernietigers en uw verwoesters zullen van u uitgaan; want aangaande uw verwoestingen en uw verlatingen, en het land uwer verwoesting, de verslinders zullen verre heengaan”* (Jes. XLIX: 17, 19). *“Uw ongerechtigheden waren verdelers tussen u en tussen uw God, en uw zonden verbergen het aangezicht, weg van ulieden. Zij legden addereieren, en zij weefden spinnewebben. Verwoesting en verbreking in hun paden. Wij verwachten het licht, maar zie, duisternis; wij tasten gelijk blinden den wand, wij stoten ons op den middag als in de schemering”* (Jes. LIX: 2, 5, 7, 9, 10). *“De steden uwer heiligheid zijn een woestijn geworden, Zion is een woestijn geworden, en Hierosolyma een woestheid. Ons huis der heiligheid is tot een brand des vuurs geworden, en alle onze verlangens-waardige dingen zijn tot woestheid geworden”* (Jes. LXIV: 9, 10). *“De jonge leeuwen brullen tegen Israël; zij brengen zijn land terug tot woestheid”* (Jerem. II: 15). *“Wee ons, want wij zijn verwoest; was uw hart van boosheid, o Hierosolyma; hoelang zullen in uw midden de denkingen der ongerechtigheid vertoeven”* (Jerem. IV: 13, 14). *“Gelijk een fontein haar wateren doet opwellen, aldus doet Hierosolyma haar boosheid opwellen. Geweld en verwoesting wordt daarin gehoord; laat kastding toe, opdat Ik u niet terugbreng tot woestheid. O dochter Mijsn volks, omgord u met een zak, en wentel u in as, omdat plotseling de verwoester zal komen over ons”* (Jerem. VI: 7, 8, 26). *“Een stem van weeklage is gehoord vanuit Zion: Hoe zijn wij verwoest, daarom wijl wij het land verlaten hebben”* (Jerem. IX: 18); het land staat voor de Kerk. *“Mijn tent is verwoest, en al Mijn zelen zijn verscheurd; aangezien de herders dwaas zijn geworden, en hebben Jehovah niet gezocht”* (Jerem. X: 20, 21); de tent staat voor den eredienst. *“Zie, een stem des geruchts komende, en een groot tumult uit het land van het noorden, om de steden van Jehudah terug te brengen tot woestheid, een habitakel der draken”* (Jerem. X: 22). *“Het ganse land zal zijn tot een verlating, tot een verwoesting”* (Jerem. XXV: 11); het land staat voor de Kerk. *“Een stem des gekrijts uit Choronaim, verwoesting en een grote verbreking. De verwoester zal komen over alle stad”* (Jerem. XLVIII: 3, 5, 8, 9, 15, 18); dit aangaande Moab, onder wien het vertrouwen in zijn eigen werken en in het eigen inzicht wordt verstaan (zoals blijkt uit Vers 29 aldaar). *“Opdat zij des broods en des waters gebrek hebben, en de man en zijn broeder eenzaam gelaten worden, en wegwijnen ter oorzaak hunner ongerechtigheid”* (Ezech. IV: 17); het brood en het water staat voor het goede en het ware. *“Van dronkenschap en droefenis zult gij vervuld worden,*

met den beker der verwoesting en der verlating” (Ezech. xxiii: 33). “*Wee hun, want zij zijn afgezworven, verwoesting over hen*” (Hosea vii: 13). “*Het land zal zijn tot verlating ter oorzake zijner bewoners, ter oorzake van de vrucht hunner werken*” (Micha vii: 13; behalve op vele andere plaatsen, zoals in Jes. vii: 18, 19; Hfdst. xvii: 4 tot 6 en 9 tot 14; Hfdst. xxii: 4 tot 9; Hfdst. xxix: 10, 11, 12; Hfdst. li: 19; Jerem. xix: 8; Hfdst. xxv: 9, 10, 11, 18; Hfdst. xliv: 2, 6, 22; Ezech. x: 1 tot einde; Hfdst. xii: 19, 20; Hfdst. xxxiii: 24, 28, 29; Hosea x: 14; Hfdst. xii: 2; Joël ii: 20; Amos v: 9; Micha vi: 13, 16; Hab. i: 3; Hagai i: 4, 9; Zach. vii: 14; Hfdst. xi: 2, 3). Uit al deze plaatsen kan men zien wat verwoesting en verlating is, namelijk dat het niet een verwoesting en verlating is van het land en van de steden wat betreft de volken, maar van de Kerk naar de goede en de ware dingen, waardoor er niets is dan boze en valse dingen.

57. IV. DE VIERDE STAAT VAN DEZE KERK WAS DE ONTWIJDING VAN DE HEILIGHEDEN, EN TOEN HAAR VOLEINDING OF NACHT.

De verwoesting en de voleinding verschillen onderling zoals de schaduw van den avond en de donkerheid van den nacht onderling; de verwoesting immers is een terugtreken weg van de Kerk, doch de voleinding is de volledige afscheiding van haar. De verwoesting is derhalve als wanneer iemand vanuit den Hemel afdaald, maar nog niet tot de hel toe, en in het midden vertoeft, staande aan beider zijde; doch er is voleinding, wanneer iemand die aldus staat, zich met het aangezicht en de borst naar de hel keert, en met den rug en het achterhoofd naar den Hemel; eender als met den Draak en zijn engelen gebeurde, toen zij uit den hemel werden nedergeworpen (waarover Apoc. xii): toen zij met Michaël streden, waren zij in het midden; doch toen zij overwonnen waren, in de hel. De verwoesting vindt plaats, wanneer de mens de heilige dingen der Kerk beschouwt vanuit valse dingen en vervalste ware dingen; doch de voleinding vindt plaats, wanneer hij leeft in boze dingen of in verechtbreukte goede dingen. Maar opdat dit verschil en onderscheid tussen den staat van verwoesting en den staat van voleinding nog duidelijker worde begrepen, zal dit door vergelijkingen worden toegelicht. De staat van verwoesting kan worden vergeleken met een zekeren tuin of een bos rondom een tempel, in welken tuin, die vanwege den Goddelijken eredienst als geheiligd wordt beschouwd, plaatsen zijn om te drinken, te eten, te dansen, en voor toneelspelen en kluchten, met toeschouwers in de voorhoven en vensters van den tempel: doch de staat van voleinding kan vergeleken worden met denzelfden tuin of hetzelfde bos, waarin saters en priapen zijn met hoeren en waarzegsters, en dezen gaan met genen in reien den tempel binnen, en vieren profane feesten, zoals de Pythons op haar sabbathen. De staat van

verwoesting kan ook worden vergeleken met een vijandelijk leger wanneer het de voorsteden van een belegerde stad binnendringt en daarover regeert; doch de staat van voleinding kan worden vergeleken met hetzelfde leger wanneer de muur is afgebroken, en het in de stad doorbreekt en de bewoners aan de vervloeking prijs geeft. De staat van verwoesting kan ook worden vergeleken met een schip wanneer het op zandbanken of zandigen bodem geschud en heen en weer wordt gerukt, en dan weeklagen de stuurman, de kapitein, en de matrozen, omdat zij in gevaar zijn; doch de staat van voleinding is daar, wanneer de kiel van het schip stuk wordt geschuurd door het kiezelzand daaronder, en het schip dan doorgebroken en vol gaten vergaat, en de schepelingen met de lading in zijn ondergang verloren gaan. De staat van verwoesting kan met elke ziekte worden vergeleken, die de ledematen, ingewanden en organen van het lichaam binnendringt, waardoor de zieke den dood voorziet, en een geneesheer raadpleegt, en geneesmiddelen inneemt, en zolang te bed blijft in hoop op genezing; doch de staat van voleinding kan met de zelfde ziekte worden vergeleken, wanneer zij de borst aangrijpt, waarin het hart en de long als in hun tabernakel zetelen; en wanneer die ziekte daarin binnendringt, is het met het leven van zijn lichaam gedaan.

58. De staat van voleinding der Israëlietische Kerk wordt zowel in de historische dingen des Woords als in zijn profetische dingen beschreven: in de historische dingen des Woord met de buitensporige daden der koningen, eerst van die der Israëlieten, en daarna van die der Joden; er wordt gezegd dat het land door hen en onder hen werd ontwijd: het is echter onnodig om deze dingen op te sommen, omdat zij bekend zijn; alleen zullen slechts plaatsen worden aangevoerd vanuit de profetische dingen, waar gehandeld wordt over de VOLEINDING en de VERWOESTING van die Kerk. In deze plaatsen worden met land, Zion, Hierosolyma, steden, bergen, heuvelen, dalen, rivieren eendere dingen aangeduid als boven (n. 55).

Uit de profetische dingen des Woords zijn de volgende dingen: *“Ik zag het land, en zie, ledig en ijl; en naar de hemelen, en niet hun licht. Ik zag, en zie, Karmel een woestijn, en alle steden waren verlaten vóór Jehovah. Want zo zeide Jehovah: Het ganse land zal woestheid zijn; doch voleinding zal Ik niet maken; hierom zal het land treuren, en de hemelen daarboven zullen zwart zijn. Wat zult gij dan doen, gij verwoeste?”* (Jerem. IV: 23 tot 31; Hfdst. V: 10, 18). *“De leeuw is opgeklommen uit zijn doornhaag, en de verderver der natiën is uitgegaan van zijn plaats om het land tot woestheid terug te brengen; in dien dag zal het hart des Konings en het hart der vorsten vergaan, en de priesters zullen zich verbazen* (Jerem. IV: 7, 9). *“In dien dag zal elke plaats, alwaar duizend*

wijnstokken geweest zijn, tot doornbossen en doornstruiken zijn, omdat het ganse land doornbos en doornstruik zal zijn” (Jes. vii: 23, 24). “Een stem des geroeps der herders, en der machtigen der kudde, omdat Jehovah hun weide verwoest; vandaar zijn de schaapskooien des vredes verwoest. Jehovah heeft Zijn tabernakel verlaten, omdat hun land is teruggebracht tot verlating” (Jerem. xxv: 36 tot 38). “Dit huis zal zijn als Schilo, en Hierosolyma zal een verwoesting zijn (Jerem. xxvi: 9; Hfdst. xxvii: 17). “Hierosolyma en alle steden van Jehudah zullen te dezen dage een verlating en een verwoesting zijn; vanwege de boosheid uwer werken, is uw land geworden tot een verlating, tot een verbazing en een vloek (Jerem. xliv: 2, 6, 22). “Ik zal het land tot verwoesting geven, omdat zij met overtreding overtreden hebben” (Ezech. xv: 8). “Zij zullen verwoest worden in het midden der verwoeste landen, en haar steden in het midden der verlaten steden. Dan zal Ik de rivier tot droogte geven, het land in de hand der bozen, en Ik zal het land en zijn volheid verwoesten” (Ezech. xxx: 7, 12). “Wanneer Ik u zal hebben uitgeblust, zal Ik de hemelen bedekken, en hun sterren zwart maken. Ik zal de zon met een wolk bedekken, en de maan zal haar schijnsel niet laten lichten; en Ik zal een duisternis over het land geven, wanneer Ik uwe verbreking zal aanbrengen” (Ezech. xxxii: 7, 8, 9); op eendere wijze zoals de Heer heeft voorzeggd aangaande de voleinding der huidige Christelijke Kerk (Mattheus xxiv: 29). “Ik zal den berg Seir geven tot woestheid en verwoesting; woestheden der eeuwigheid zal Ik u geven” (Ezech. xxxv: 3, 4, 7, 9, 12, 14, 15). “Te dien dage zullen zij een spreekwoord over ulieden opheffen, en zij zullen zeggen: Door te verwoesten zijn we verwoest” (Micha ii: 4). “De vrees en de kuil zijn over ons gekomen, de verwoesting en de verbreking” (Klaagl. iii: 47). “De berg Zions is verwoest” (Klaagl. v: 18). “Uwe ongerechtigheid is voleindigd, dochter Zions” (Klaagl. iv: 22). “Wee de zondige natie, zwaar van ongerechtigheid; zij hebben den Heilige Israëls getart. Van de voetsool af tot het hoofd toe is er geen ongereptheid. Uw land is een verlatenheid. De dochter Zions is achtergelaten als een tent in den wijngaard, als een belegerde stad” (Jes. i: 4 tot 9 e.v.). “Wat zult gijlieden doen ten dage der bezoeking en der verwoesting? De voleinding is vastelijk besloten, de gerechtigheid is overstroomd, want Adonai Jehovih maakt een voleinding en beslissing in het ganse land” (Jes. x: 3 e.v., 22, 23). “Voleinding en beslissing heb ik gehoord van met Adonai Jehovih Zebaoth over het algehele land” (Jes. xxviii: 22). “De profeet viel neder op het aangezicht en zeide: Adonai Jehovh, Gij voleinding makende met de overblijfselen van Israël” (Ezech. xi: 13). “Mijn heiligdom is ontwijfd, en het land Israëls is verwoest” (Ezech. xxv: 3). “Ook Noach, Daniël en Job waren in deszelfs midden; zij alleen zouden ontruikt worden, het land echter zal verlatenheid worden” (Ezech. xiv: 16). Het laatste

der voleinding van de Israëlietische en Joodse Kerk werd voltrokken, toen de Heer onze Heiland, nadat Hij de spons met edik had genomen, op het kruis uitriep: *“Het is voleindigd”* (Joh. xix: 29, 30), want er wordt bij David gezegd: *“Zij hebben gal tot Mijn spijs gegeven, en in Mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven, hun woning zij verwoest”* (Psalm lxiix: 22, 26). En elders: *“Zij hebben zonder oorzaak de kuil van het net voor Mij verborgen, zij hebben zonder oorzaak gegraven voor Mijn ziel. De verwoesting overkomt hem vóór dat hij het weet; valle in verwoesting. Breng Mijn ziel weder van hun verwoesters en Mijne Enige van de welpen der leeuwen”* (Psalm xxxv: 7, 8, 17); Mijne Enige, dat is, de Kerk. *“Ik zal Hierosolyma geven tot steenhopen, een woning der draken; de steden van Jehudah zal Ik terugbrengen tot woestheid. Zie, Ik spijzigende hen, dit volk, met alsem; en Ik zal hen drenken met wateren van gal”* (Jerem. ix: 9 tot 15). De volledige voleinding na dezen wordt aldus beschreven bij Hosea: *“De zonen Israëls zullen vele dagen zitten; geen koning, geen vorst, geen slachtoffer, geen opgericht beeld, geen efod, en geen terafim”* (Hfdst. iii: 4). Van dien aard is hun staat heden ten dage. De gelegenheid ontbreekt om meer plaatsen aan te voeren. Alleen die plaatsen zullen worden aangehaald, waarin verder nog de verwoesting, de verlating, en de voleinding van die Kerk vermeld worden, zoals Jes. ix: 12 tot 20; Hfdst. xxii: 4 tot 14; Jerem. vii: 31 tot 34; Hfdst. xxv: 33; Hfdst. xlvii: 4; Ezech. xiii: 14, 15; Hfdst. xiv: 8, 15; Hfdst. xix: 7; Hfdst. xxv: 12, 13; Hfdst. xxvi: 2; Hfdst. xxix: 9, 10, 12; Hfdst. xxxii: 12, 15; Joël i: 15 tot 20; Hfdst. ii: 3; Hfdst. iv: 19; Nahum i: 8, 9; Zef. i: 15; Hfdst. ii: 9; Klaagl. i: 16; Psalm lxxiii: 17 tot 19; Psalm lxxiv: 3. De verwoesten worden ook *doorstokenen* genoemd, Ezech. xi: 6, 7; Hfdst. xxi: 30, 34; Hfdst. xxvi: 6; Hfdst. xxviii: 8, 23; Hfdst. xxxi: 17, 18; Hfdst. xxxii: 20 tot 24, 28 tot 32; Hfdst. xxxv: 8; Zef. ii: 12; Klaagl. iv: 9; Psalm lxix: 27, en elders; doorstokenen worden zij geheten, omdat het zwaard waarmede dit geschiedt, betekent het valse dat het ware vernietigt.

59. v. VÓÓR DEZEN STAAT EN DAARNA IS EEN BELOFTE GEDAAN VAN DE KOMST VAN DEN HEER JHOVAH IN DE WERELD, EN ALS DAN VAN EEN NIEUWE KERK, WAARIN GERECHTIGHEID EN GERICHT ZULLEN REGEREN. Het is uit het lezen van het Profetische Woord van het Oude Testament bekend, dat daar op vele plaatsen de Komst van onzen Heer is voorzeggd, voorts ook, dat de Heer daar met verschillende namen is aangeduid, zoals dat Hij wordt genoemd JHOVAH ZEBATH, JHOVAH ONZE GERECHTIGHEID, JHOVAH ONZE HEILAND en VERLOSSER, DE HEER JHOVAH, ADONAI, IMMANUEL of GOD MET ONS, GOD ISRAËLS, HEILIGE ISRAËLS, ROTS ISRAËLS, MESSIAS of GEZALFDE VAN JHOVAH, KONING, DAVID, STERKE

JAKOBS, HERDER ISRAËLS, HOGEPRIESTER, PRIESTER NAAR DE WIJZE VAN MELCHIZEDECH, ZOON GODS, ZOON DES MENSEN, ENGEL VAN JEHOVAH, ENGEL DES VERBONDS, DE GROOTSTE PROFEET, SCHILOH; en bij Jesaja: RAAD, VORST DES VREDES, VADER DER EEUWIGHEID; en in het nieuwe Verbond JEZUS CHRISTUS en ZOON GODS. Dat de Komst van onzen Heer in zeer vele plaatsen bij de Profeten voorzeggd is, zal in hetgeen volgt uit de aanhaling van de voorzeggingen worden gezien. Maar gevraagd wordt: Waarom is zo vaak voorzegging gedaan van Zijn Komst: hiervoor waren tal van oorzaken, sommige met het oog op het Israëlietische en Joodse Volk, sommige met het oog op het Christelijke Volk na hen. Maar wij zullen de oorzaken opsommen die hoofdzakelijk betrekking hebben op het Israëlietische en het Joodse Volk. *De eerste oorzaak* was, dat zij, door Zijn naam te noemen en Zijner te gedenken, in den innerlijken eredienst van Jehovah zouden worden samengehouden, omdat er daarzonder geen inschrijden van Jehovah tot iemand van hen was, noch een toeschrijden van iemand uit hen tot Jehovah. Het was toen evenzo als heden: “*dat God Vader niemand ooit heeft gezien; de Enigverwekte Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem uiteengezet*” (Joh. I: 18; Hfdst. v: 37); voorts: “*Niemand komt tot den Vader dan door Mij*” (Joh. XIV: 6). *De tweede oorzaak* met betrekking tot dat Volk, was, dat de uitbeeldenden typen van hun Kerk alle gericht waren op onzen Heer en op de Kerk die uit Hem na Zijn Komst moest worden gesticht, en hun van dienst zouden zijn als evenzovele aanwijzingen en symbolen van hun eredienst; bijgevolg, dat zij Hem wanneer Hij komen zou, zouden erkennen, en dat zij zich zouden laten inleiden in de inwendige dingen van Zijn eredienst, en tezamen met de natiën die rondom hen waren, Christenen zouden worden. *De derde oorzaak* was, dat, door Zijn Komst indachtig te zijn, iets van begrip of iets van idee aangaande de wederopstanding en aangaande het eeuwige leven in hun denkingen zou binnengaan. Wie immers van hen had niet innerlijk in zich of in zijn hart kunnen denken: “Wat is voor ons de Messias nadat wij gestorven zijn, tenzij dat wij dan terugkeren, Zijn heerlijkheid zien, en met Hem zouden regeren?” Hieruit sproot dit godsdienstige van hen voort, dat zij te dien tijde weder op zouden staan, een ieder vanuit zijn eigen graf, en dat zij in het Land Kanaän zouden terugkeren. *De vierde oorzaak* was, dat zij in hun staat van verwoesting en verdrukking, wanneer zij in verzoeking en verslagenheden [*afflictiones*] waren, opgeheven en geheeld zouden worden, zoals hun vaders en broeders in de woestijn, (Num. XXI: 1 tot 9; Joh. III: 14, 15; want zonder die opheffing en heling zouden zij op Jehovah ergernissen hebben kunnen werpen, en bij massa's van den uitbeeldenden eredienst van Hem afwijken tot

een afgodischen. De verzoeking en verslagenheden immers in een staat van verwoesting en verdrukking, zijn niets anders dan gevechten van den Heer met den Duivel om den mens, dat is, om diens ziel, wie haar bezitten zal; en van dien staat kan worden gezegd, dat de God Israëls of de Heer Messias aan de ene zijde staat, en Beelzebub en de Slang Duivel aan de andere zijde; en dat deze als een stroom uit zijn mond ergernissen tegen den Heer uitwerpt, en de Heer wendt ze af en neemt ze weg, en bevrijdt den mens aldus uit de geestelijke gevangenschap en slavernij; deze strijd wordt in den mens gevoeld als van hemzelf uitgaande. Dat de verzoeking een zodanige strijd is, en dat de doorvatting uit den mens van dien aard is, en dat er vandaar medewerking is, kan ik met een eed getuigen, want daar ik het meermalen heb ondervonden, ken ik haar. Dat de strijd buiten den mens plaats vindt, en wordt gevoeld in hem als van hemzelf uitgaande, en dat de mens in het midden staat, en medewerkt, geschiedt te dien einde dat hem de beloning wordt toegerekend wanneer hij overwint; maar alleen die mens overwint, die tot den Heer opziet, en zich verzekerd houdt, dat van Hem alleen de hulp komt. Dat een ieder die in verzoeking den Heer te hulp roept, overwint, en dat hij anders bezwijkt, zal door vergelijkingen worden toegelicht. Hij is als een schip dat door stormen naar klippen wordt gedreven; indien dan de kapitein niet uit zijn ervaring [*peritia*] weet hoe het schip daarvan af te keren, en naar een uitgang om te wenden, en zo naar de haven, moet het vergaan. Hij is als een door vijanden belegerde stad; tenzij er ergens een uitweg is of hulp, wordt zowel de aanvoerder als de soldaat wanhopig en moedeloos, en geeft zich aan hen gevangen, en laat zijn leven aan hun willekeur over. Hij is als iemand die, terwijl hij reist, argeloos een huis binnengaat waar rovers zijn, tenzij er, wanneer hij opgesloten is, een vriend komt en aan de deur klopt, of zich aan het venter vertoont, en zo die schurken verschrikt, en de geweldpleging afwendt. Hij is als iemand die in een spelonk valt, waar een beer met jongen is, of in een kuil, waar een wolf en een luipaard zijn, indien niet zijn vader of broeder, dit ziende, onmiddellijk tot hem een ladder of een touw neerlaat, en hem daaruit ophaalt. Hij is als iemand die overdag in een dichten nevel staat of wandelt, en vandaar niet weet waarheen hij zich moet wenden, tenzij hij een lamp aansteekt, en zo de plaats waar hij staat, of den weg, dien hij moet gaan, zichtbaar maakt. Hij is als iemand die midden in den winter is, en dan gebrek aan leeftocht heeft, tenzij hij dan hoop koestert op de volgende oogst bij het terugkeren van de zon. Desgelijks is hij als iemand die midden in den nacht in een woud dwaalt, tenzij hij zich sterkt door de hoop op licht, en zich in die verwachting nederlegt, en gerust tot aan den morgenstond

slaapt. Hij is eveneens als iemand die terwille van zijn heil onderricht wenst te worden in de dingen die tot den Christelijken Godsdienst behoren, en gemijterde dokters en gelauwerde leermeesters ontmoet, die deze dingen uitleggen in termen, ontleend aan de metafysische kunst, en ze hullen in mystische dingen, tenzij iemand anders deze uitdrukkingen ontleedt, en zo de doorengewarde dingen ontrafelt, en de heilige dingen der Kerk vanuit het Woord, aldus vanuit den Heer, in een klaar licht te voorschijn brengt. Zou hij anders niet begoocheld worden door de valsheden aangaande het geloof en in de overige dogmen, welke van een vastgesteld geloof afhangen gelijk de schakels van een ketting in een onafgebroken reeks hangen aan een haak die aan den wand is bevestigd. Eender zou het gesteld zijn in de verzoeking en in de aanvechtingen alsdan door de satans, als de mens niet vol vertrouwen tot den Heer zou opzien, en dat door Hem alleen het ganse werk der bevrijding en de hulp wordt gewrocht. Om deze oorzaken is de Komst des Heren zo vaak in het Oude Profetische Woord voorzeggd, en om dezelfde oorzaken is de Heer bekend gemaakt in het Nieuwe Evangelische en Apostolische Woord, en is Zijn Wederkomst voorzeggd; waarover in hetgeen volgt.

60. Thans volgen de plaatsen aangaande de Komst des Heren, verzameld uit de profetieën van het Oude Woord, zijnde deze: *“Jehovah God zeide: Zie, Ik kom; in de rol des Boeks is van Mij geschreven”* (Psalm XL: 8). *“Jehovah God zeide tot de Slang: Wees vervloekt; Ik zal onmin [inimicitia, niet hostilitas] zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar Zaad, en Dit [hier Hoc, niet ILLE] zal u den kop vertrappen, gij echter zult het de verzenen kwetsen”* (Gen. III: 14, 15). *“De scepter zal niet wijken van Jehudah, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Schiloh komt; tot Hem de aankleving der volken”* (Gen. XLIX: 9 tot 12); dit staat in de profetie van den Vader Israël aangaande zijn zonen. *“Een ster zal opgaan vanuit Jakob, en een Scepter zal oprijzen vanuit Israël”* (Num. XXIV: 17). *“Een Profet uit het midden van uw broederen, als Mij, zal u Jehovah, uw God, opwekken; Hem zult gij gehoorzamen. En Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven. Vandaar zal het geschieden, dat de man die Zijn woorden niet zal hebben gehoorzaamd, Ik zal het zoeken met hem”* (Deut. XVIII: 15 tot 19). *“Adonai Zelf geeft ulieden een teken; zie, een Maagd zal ontvangen, en zij zal een Zoon baren, en den naam noemen: God met ons”* (Jes. VII: 14). *“Een Knaap is ons geboren; een Zoon is ons gegeven, op Wiens schouder het Oppergezag; Zijn naam zal genoemd worden Wonderlijk, Raad, GOD, Held, Vader der eeuwigheid, Vorst des vredes. Der vermenigvuldiging van het oppergezag zal geen einde zijn”* (Jes. IX: 5, 6). *“Er zal een Roede uitgaan van den tronk van Jischaï, en een scheut uit zijn wortel zal vrucht dragen. Op Hem zal rusten de geest der*

wijsheid en van het inzicht, de geest des raads en der deugd” (Jes. XI: 1 tot 5). “Te dien dage zullen de natiën vragen naar den Wortel van Jischai, die staat tot een banier der volken, en Zijn rust zal heerlijkheid zijn” (Jes. XI: 10). “Zendt het lam van den Heerser des lands, van de rots naar de woestijn; Zijn troon is bevestigd door barmhartigheid, en Hij zal in waarheid daarop zitten in den tabernakel Davids, oordelende en gericht zoekende en de gerechtigheid verbaastende” (Jes. XVI: 1, 5). “Te dien dage zal gezegd worden: Zie, onze God Deze, Dien wij verwacht hebben, opdat Hij ons zou bevrijden; Deze Jehovah, Dien wij verwacht hebben; wij zullen opspringen en ons verblijden in Zijn heil” (Jes. XXV: 9; Hfdst. XXVI: 8, 9). “De stem eens roepende in de woestijn: Bereidt den weg voor Jehovah, effent in de eenzaamheid een pad voor onzen God. De heerlijkheid van Jehovah zal onthuld worden, en zij zullen zien, alle vlees tegelijk” (Jes. XL: 3, 5). “Klim op een hogen berg, o Zion, gij verkondigster van goede boodschap; hef op uw stem met deugd, o Hierosolyma, gij verkondigster van goede boodschap; zeg tot de steden van Jehudah: Zie, uw God. Zie, Adonai Jehovih komt in sterkte, en Zijn arm zal voor Hem heersen; zie, Zijn loon met Hem, gelijk een herder zal Hij Zijn kudde weiden, in Zijn arm zal Hij de lammeren verzamelen, en in Zijn school dragen; de zogenden zal Hij zachtken leiden” (Jes. XL: 9, 10, 11). “Mijn volk zal Mijn Naam in dien dag bekennen, want Ik ben Hij, Die spreekt, zie Mij. Hoe verkwikkelijk zijn op de bergen de voeten van den evangeliseerder, die den vrede doet horen, die het goede evangeliseert, die heil doet horen, die zegt tot Zion: Uw God regeert. Zij zullen de stem verheffen en zij zullen zingen, wanneer zij oog aan oog zullen zien dat Jehovah Zion wederbrengen zal. Hij heeft Zijn volk vertroost, Hij heeft Hierosolyma verlost; alle de einden der aarde zullen zien het heil onzes Gods” (Jes. LII: 6 tot 12). “Zegt tot de dochter van Zion: Zie, uw heil komt; Zijn loon met Hem, en de prijs van Zijn werk vóór Hem” (Jes. LXII: 11). “Juich en verblijd u, gij dochter Zions, zie, Ik komende, om in het midden van u te wonen ... Dan zullen vele natiën Jehovah aankleven” (Zach. II: 14, 15) “Spring grotelijks op, dochter Zions; maak geklank, dochter van Hierosolyma; zie, uw Koning komt u, gerecht” (Zach. IX: 9). “Zie, de dagen komen, wanneer Ik David een rechtvaardige Spruit zal opwekken, Die als Koning zal regeren en voorspoedig zijn, en gericht en gerechtigheid zal doen op de aarde; en dit Zijn Naam: Jehovah onze Gerechtigheid” (Jerem. XXIII: 5, 6; Hfdst. XXXIII: 15, 16). “Zie, Ik zendende Mijn Engel, Die den weg bereiden zal vóór Mij; en snellijk zal tot Zijn tempel komen de Heer, Dien gijlieden zoekt, en de Engel des Verbonds, Dien gij verlangt; zie, Hij zal komen” (Mal. III: 1). “Gij, Betlehem Efratah, het is slechts weinig dat gij zijt onder de duizenden van Jehudah; vanuit u zal Mij uitgaan, Die Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen van ouds, van de dagen der

eeuwigheid; Hij zal staan, en zal weiden in de sterkte van Jehovah, en Hij zal groeien tot aan de einden der aarde” (Mich. v: 1, 3). “Ik zalf Mijn Koning over Zion. Ik zal verkondigen van het statuut; Jehovah zegt tot Mij: Mijn Zoon, Gij; heden heb Ik U verwekt; vraag van Mij, en Ik zal de natiën geven tot Uw erfenis; en de einden der aarde tot Uw bezitting. Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat; gezegend allen, die in Hem vertrouwen” (Psalm II: 6 tot 12). “Zie, de God mijns heils, ik zal vertrouwen en niet vrezen. Roep uit en juich, bewoonster van Zion, omdat groot in het midden van u de Heilige Israëls” (Jes. XII: 2, 6). “Te dien dage zal de mens omzien naar zijn Maker, en zijn ogen zullen schouwen tot den Heilige Israëls” (Jes. XVII: 7). “Mijn Beminde had een wijngaard in de hoorn van olie” (Jes. v: 1). “Jehovah Zebaoth, Dien zult gijlieden heiligen; Hij zal tot een heiligdom zijn, maar tot een steen des aanstoots, en tot een rots der struikeling, en tot een strik en tot een net voor den bewoner van Hierosolyma” (Jes. VIII: 13, 14; Matth. XXI: 42, 43, 44; Lukas XX: 17, 18). “Het volk, de wandelenden in duisternis, zullen een groot Licht zien; de bewoners in het land der schaduw des doods, over hen zal het Licht opflitsen” (Jes. IX: 1). “Uit Zion zal God opflitsen. Onze God zal komen, en zal niet zwijgen” (Psalm I: 2, 3). “Nog is het gezicht tot een bestemden tijd, en doet uitspraak in het einde, maar zal niet liegen; zo Hij vertoeft, verwacht Hem, want door te komen zal Hij komen, Hij zal niet verdagen” (Hab. II: 3). “Jehovah, ik heb Uw faam gehoord; ik heb, o Jehovah, Uw werk geëerbiedigd; maak dat tegenwoordig in het midden der jaren; God zal uit Theman komen, en de Heilige van den berg Paran. Zijn eer bedekte de Hemelen, en de aarde was vol van Zijn lof. Zijn glans zal zijn als het licht, stralen uit Zijn hand, en daar in de verberging van Zijn sterkte” (Hab. III: 2, 3, 4, 13, 18, 19). “Zo zeide Adonai Jehovih: zie, Ik zal een steen in Zion grondvesten, een steen der beproeving, een hoeksteen van prijs, van gegronveste grondvesting; dan zal Ik het gericht stellen tot een regel, en gerechtigheid tot een paslood” (Jes. XXVIII: 16, 17). Ten aanzien van het Woord wordt de Heer beschreven verschijnende op het uitspansel der cherubim en Hij wordt genoemd ADONAI JEHOVIH, Ezech. I: 26, 27, 28; Hfdst. II: 4; Hfdst. III: 11, 27; Hfdst. IV: 14; Hfdst. V: 7, 11; Hfdst. VI: 3, 11; Hfdst. VII: 2, 5; Hfdst. VIII: 1). Bij Jesaja in het ganse 53ste Hoofdstuk, wordt over den Heer gehandeld, en de staat van Zijn leven in de wereld wordt met het volgende beschreven: “Hij had geen vorm noch eer; Hij was veracht en niet gewaardeerd; Hij werd doorboord om onze overtredingen, verbrijzeld om onze ongerechtigheden; Jehovah deed de ongerechtigheden van ons allen op Hem instormen; Hij werd als Lam ter slachting geleid; Hij werd afgesneden uit het land der levenden; Omdat Hij hun schuld op Zijn ziel had gesteld, zullen Zijn dagen verlengd worden; en

voor hen heeft Hij Zijn ziel ontledigd tot den dood toe; Hij werd met de overtreders geteld, en Hij is voor de overtreders als Bemiddelaar opgetreden. Ik heb Hem opgewekt in gerechtigheid; Hij zal Mijn stad bouwen, en zal Mijn gevangenschap loslaten, niet voor prijs, noch voor gave. Voorwaar, Gij zijt een verborgen God, de God Israëls, de Heiland” (Jes. XLV: 13, 15). “Ik deed Mijn gerechtigheid naderen, en Mijn Heil zal niet vertoeven” (Jes. XLVI: 13). “Wat onzen Verlosser betreft, Jehovah Zebaoth Zijn naam, en de Heilige Israëls” (Jes. XLVII: 4). “Jehovah, onze Heer, hoe groots is Uw Naam op de algehele aarde, waaraan Gij eer geeft boven de hemelen. Gij hebt Hem een klein weinig minder doen aanslaan dan de engelen, maar Gij hebt Hem met heerlijkheid en eer gekroond. Gij hebt Hem doen heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alle dingen onder Zijn voeten gezet” (Psalm VIII: 2, 6, 7, 10). “God zal nederdalen als een regen op het gras, Hij zal heersen van de zee tot aan de zee, en van den stroom tot aan de einden der aarde. Voor Hem zullen zich de barbaren inkrommen, en Zijn vijanden zullen het stof lekken. De koningen van Tharschisch en van de eilanden zullen hun gave aanbrenge; de koningen van Scheba en van Seba zullen hun gift aandragen. Alle koningen zullen zich voor Hem inkrommen, alle natiën zullen Hem dienen; omdat Hij zal bevrijden den ellendige die geen helper heeft. Van list en geweld zal Hij hun ziel verlossen. Zijn Naam zal zijn tot in het eeuwige; vóór de zon zal Hij den naam van Zoon hebben, en zij zullen in Hem gezegend worden. Gezegend zij God, de God Israëls; gezegend zij de Naam Zijner heerlijkheid; de gehele aarde zal met Zijn heerlijkheid vervuld worden. Amen en Amen” (Psalm LXII: 1 tot 19). “Ik heb een verbond gemaakt met Mijn Uitverkorene: Tot in het eeuwige zal Ik Uw zaad bevestigen, en Ik zal Uw troon opbouwen tot geslacht geslacht; en de hemelen zullen Uw wonderen belijden” (Psalm LXXXIX: 4, 5, 6).

* * *

[Het slotgedeelte ontbreekt; maar nog tal van korte aantekeningen uit deze periode zijn tot de Coronis te rekenen, alsmede de “Uitnodiging tot de Nieuwe Kerk” - welke hierna volgen.]

[Eerste Schema]

- I) DE VOLEINDING DER KERK.
 - II) HET LAATSTE GERICHT
 - III) DE KOMST DES HEREN.
 - IV) DE HERSTELLING EN DE NIEUWE KERK; HAAR HOEDANIGHEID.
-
1. De verschijning van den Heer Jehovih.
 2. De morgen of de opgang.
 3. De dag, of de voortschrijding.
 4. De avond, of de verwoesting.
 5. De nacht, of de voleinding.
 6. De Komst des Heren.
 7. Het Laatste Gericht.
 8. De nieuwe Hemel.
 9. De nieuwe Kerk.
 10. De Verlossing.
 - Over Wonderen.

Eerste Summarium

1. Dat er op dezen Aardbol, van den dag der schepping af, vier Kerken zijn geweest; DE EERSTE, die de Adamietische genoemd moet worden; DE TWEEDE de Noachietische; DE DERDE de Israëlietische; en DE VIERDE de Christelijke.
2. Dat er van elke Kerk vier opeenvolgende Tijdperken of Staten zijn geweest, die in het Woord worden verstaan onder Morgen, Dag, Avond en Nacht.
3. Dat er in elke Kerk vier Veranderingen van Staat op elkander zijn gevolgd, waarvan de eerste was de Verschijning van den Heer Jehovih en de Verlossing, en dan haar Morgen of Opgang; de tweede was haar Onderrichting, en dan haar Middag of voortschrijding; de derde was haar Afwijking en dan haar Avond of Verwoesting; de vierde was haar Einde, en dan haar Nacht of Voleinding.
Dat na haar einde of voleinding de Heer Jehovih verschijnt, en een oordeel velst over de mensen der vorige Kerk, en de goeden afscheidt van de bozen, en de goeden tot Zich verheft in den Hemel, en de bozen van Zich verwijderd naar de Hel.

- Dat Hij daarna vanuit de goeden, die Hij tot Zich heeft verheven een nieuwen Hemel sticht, en vanuit de bozen, die Hij van Zich verwijderd heeft, een nieuwe Hel; en dat Hij overal orde brengt, zodat zij onder Zijn toezicht en onder Zijn gehoorzaamheid staan tot in het eeuwige; en dat Hij geleidelijk alsdan door middel van den nieuwen Hemel een nieuwe Kerk begint en instaureert in de landen [*in terris*].
 - Vanuit dezen hemel leidt de Heer Jehovih een nieuwe Kerk op aarde af en brengt haar voort, hetgeen geschiedt door openbaring vanuit Zijn mond of vanuit Zijn Woord, en door inspiratie.
4. Deze periodieke Veranderingen van Staat, welke zijn opeengevolgd, in de eerste of oudste Kerk, die de Adamietische is geweest, zijn bij Mozes in de eerste Hoofdstukken van Genesis beschreven, maar door middel van hemelse uitbeeldende dingen, en door andere dingen, die der wereld zijn, waarmede de Geestelijke dingen overeenstemmen.
 5. Dat de periodieke veranderingen van Staat, die in de tweede of Oude Kerk, welke de Noachietische was, op elkander volgden, ook in Genesis zijn beschreven, en hier en daar in de overige Boeken bij Mozes.
 6. Dat de periodieke veranderingen, die in de derde Kerk, welke de Israëlietische was, op elkander volgden, ook bij Mozes zijn beschreven, en daarna bij Jozua, in de Boeken van de Richteren, van Samuël en van de Koningen, en bovendien bij de Profeten.
 7. Dat de periodieke veranderingen, die in de vierde Kerk, welke de Christelijke was, op elkander volgden, in het Woord van beide Testamenten zijn beschreven: haar opgang, of morgen, in het bijzonder bij de Evangelisten, en in de Handelingen en Geschriften der Apostelen; haar voortschrijding, of middag, in de Kerkgeschiedenis der drie eerste Eeuwen; haar afwijken, of avond, door dezelfde aangaande de kort daarop volgende Eeuwen; en haar verwoesting tot aan de Voleinding toe, welke haar nacht was, in de Apocalyps.
 8. Dat na deze vier Kerken een Nieuwe Kerk zal oprijzen, welke de waarlijk Christelijke Kerk zal zijn, die bij Daniël en in de Apocalyps, en door den Heer Zelf bij de Evangelisten is voorgezegd, en die door de Apostelen werd verwacht.

* * *

9. Dat de Kerk geleidelijk afwijkt van de ware dingen des geloofs en van de goede dingen der naastenliefde, en voor evenzoveel ook van het geestelijk inzicht en van den echten zin des Woords.
10. Bijgevolg treedt de Kerk voor evenzoveel terug van den Heer, en verwijdert zij Hem van zichzelf.
11. Voor zoveel dit geschiedt, voor evenzoveel neigt zij tot haar einde.
12. Het einde van de Kerk is gekomen, wanneer er niet meer enig ware des geloofs, en enig goede der naastenliefde over is.
13. De Kerk is dan in valse dingen en de daaruit voortvloeiende boze dingen, en in boze dingen en de daaruit voortvloeiende valse dingen.
14. Daarvandaan groeit de Hel aan vanuit de afgestorvenen uit de wereld, zodat zij zich verheft naar den Hemel toe, en zich plaatst tussen dezen en de Kerk, gelijk een zwarte wolk tussen de Zon en den Aardbol.
15. Door deze tussenplaatsing wordt het belet, dat enig ware des geloofs en vandaar ook enig echt goede der naastenliefde tot de mensen der Kerk doordringt; maar in plaats daarvan het vervalste ware, hetwelk in zich vals is, en het verechtbreukte goede, hetwelk in zich niet het goede is.
16. Dan dringt tegelijk het naturalisme en het atheïsme binnen.
17. Deze staat der Kerk wordt in het Woord verstaan en beschreven door de Verwoesting, de Verlating en de Voleinding.

* * *

18. Terwijl de Verwoesting voortduurt, en vóór dat de Voleinding intreedt, wordt de Komst des Heren aangekondigd, en uit den Heer de Verlossing, en daarna de nieuwe Kerk.
19. Deze Drie dingen werden, terwijl de Israëlitische Kerk nog bestond, op vele plaatsen in het Woord bij de Profeten aangekondigd.
20. De Komst des Heren.
21. De Verlossing.
22. De nieuwe Kerk.
– In het Profetische Woord wordt bijna overal gehandeld over de Verwoesting en de Voleinding, over het Laatste Gericht, voorts over de Komst des Heren, over de Nieuwe Kerk, en over de Verlossing.

* * *

23. Wat in het bijzonder de Verlossing betreft, waardoor enig en alleen de Zaligmaking geschiedt, deze werd volbracht door den vlees geworden Jehovah God, die onze Heer Jezus Christus is.
24. Het Eerste der Verlossing was de algehele onderwerping der hellen.
25. Het Tweede der verlossing was de Afscheiding der bozen van de goeden, de nederwerping der bozen in de hel, en de verheffing der goeden in den Hemel.
26. En ten slotte de Ordening van allen in de Hel en de ordening van allen in den Hemel.
27. En tevens toen de onderrichting aangaande de ware dingen, die des geloofs zullen zijn, en in de goede dingen die der naastenliefde zullen zijn.
28. En aldus de Instauratie van de nieuwe Kerk.
29. De eendoorzaak en de uitwerkende oorzaak van de Verlossing was de Wederverwekking van den mens, en door middel daarvan de Zaligmaking.
30. Omdat de Heer Alleen de Verlosser is, is derhalve Hij Alleen de Wederverwekker en dus Hij Alleen de Zaligmaker

* * *

31. De Heer kon door Zijn eerste Komst en de Verlossing toenmaals, niet een nieuwen Hemel, en daaruit een nieuwe Kerk formeren vanuit de Christenen, aangezien er nog geen Christenen waren, maar er zijn geleidelijk Christenen ontstaan door de predikingen en de geschriften der Apostelen.
32. Hij kon het ook naderhand niet doen, aangezien van den beginne aan [*ab initio*] zo vele ketterijen binnendrongen, dat er nauwelijks enige leer des geloofs in haar licht verscheen.
33. En ten slotte werd de apostolische leer in den loop des tijds door afgrijpselijke ketterijen uiteengerukt, verscheurd en verechtbreukt.
34. Dit wordt onder den gruwel der verlatenheid en onder de verslaging [*afflictio*], hoedanige niet is geweest noch zijn zal, en onder de verduistering van Zon, Maan en Sterren, bij de Evangelisten, bij Daniël, alsmede bij de Profeten, en onder den Draak en tal van dingen in de Apocalyps, verstaan.
35. Daar de Heer dit voorzag, heeft Hij, vanwege de noodzakelijkheid, dat de mens gezaligd zou kunnen worden, beloofd, dat Hij wederom in de wereld zou komen, en de Verlossing volbrengen, en aldus een nieuwe Kerk, die de waarlijk Christelijke Kerk zou zijn, instaureren.

36. De Heer heeft aangaande Zijn Wederkomst Zelf voorzeggung gedaan, en de Apostelen hebben dienaangaande meermalen geprofeteerd, en Johannes in de Apocalyps openlijk.
37. Desgelijks aangaande de Nieuwe Kerk, welke onder Nova Hierosolyma in de Apocalyps wordt verstaan.
38. Deze tweede Verlossing is op eendere wijze geschied als de eerste, waarover boven n. 23 tot 30.
39. Voorts ook terwille van de wederverwekking, en van de daaruit voortvloeiende zaligmaking van de mensen der Kerk, als de eindoorzaak en de uitwerkende oorzaak.

* * *

40. De valse dingen, die de Christelijke Kerk tot nu toe in verlating gebracht en ten slotte voleindigd hebben, waren voornamelijk de volgende:
41. Zij zijn afgeweken van den eredienst des Heren, door de Apostelen gepredikt, en van het geloof in Hem.
 - Zij hebben de Goddelijke Drievuldigheid gescheiden van den Heer, en op drie Goddelijke personen uit het eeuwige overgedragen, bijgevolg op drie goden.
42. Zij hebben het zaligmakende geloof over die drie personen verdeeld.
43. Zij hebben van dat geloof gescheiden de Naastenliefde en de goede werken als niet tevens zaligmakend.
44. Zij hebben van dat geloof-alleen de rechtvaardigmaking afgeleid, dat is, de vergeving der zonden, de wederverwekking en de zaligmaking, zonder dat de mens medewerkt.
45. Zij hebben den mens de Vrije Keuze in geestelijke dingen ontzegd, en zo gesteld, dat alleen God in den mens werkt, en de mens niets van zijn kant.
46. Hieruit vloeide noodzakelijk de voorbeschikking voort, waardoor de godsdienst wordt afgeschaft.
47. Zij hebben het kruislijden als Verlossing aangemerkt.
48. Hieruit zijn valse dingen in zulk een menigte binnengeslopen, dat er niet enig echt ware is, dat niet vervalst is, en aldus ook niet enig echt goede, dat niet verechtbreukt is.
49. De Kerk weet van deze haar verlating en voleinding volstrekt niets, en kan daarvan ook niets weten voordat de Goddelijke Ware dingen, die door

den Heer gegeven zijn in het Werk, genaamd DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST, in het licht gezien en erkend worden.

– Het Woord is dermate verduisterd en verdonkerd, dat niet enig ware daarin meer verschijnt.

50. Dat deze Nieuwe Christelijke Kerk niet, zoals de vorige, door enige wonderen wordt gevestigd, om verschillende redenen.
51. Maar in plaats daarvan is de geestelijke zin des Woords onthuld, en is de geestelijke Wereld ontsloten, en de hoedanigheid zowel van den hemel als van de hel geopenbaard, voorts dat de mens na den dood als mens leeft; welke dingen alle wonderen te boven gaan.

* * *

52. Deze Nieuwe waarlijk Christelijke Kerk, die heden door den Heer wordt geïnstaaureerd, zal tot in het eeuwige duren, bevestigd vanuit het Woord van het ene en het andere Testament, en zij is ook van de schepping der wereld aan voorzien; zij zal de kroon zijn van de vier voorafgaande Kerken, omdat zij het ware geloof en de ware naastenliefde zal hebben.
53. In deze Nieuwe Kerk zal geestelijke vrede, heerlijkheid, en innerlijke gezegendheid des levens zijn, ook bevestigd vanuit het Woord van het ene en het andere Testament.
54. Deze dingen zullen in deze Nieuwe Kerk zijn, terwille van de verbinding met den Heer, en door Hem met God Vader.
55. Uitnodiging aan de algehele Christelijke Wereld tot deze Kerk, en een vermaning om den Heer, Die voorzegt heeft dat Hij terwille van haar en tot haar in de wereld zou komen, waardig te ontvangen.

Ten slotte over wonderen

1. Vóór de Komst des Heren zijn Wonderen in de Kerk geschied, aangezien zij toen uiterlijke of natuurlijke mensen waren, die niet anders dan door wonderen tot hun uitbeeldenden erediensd gebracht konden worden.
 - De wonderen, geschied in Egypte, in de Woestijn, in het land Kanaän, tot op nu toe, moeten worden opgesomd.
 - En nochtans doen zij nooit de mensen aan.
2. Na de Komst des Heren, toen de mens van Uitwendig Inwendig is geworden, en toen den mens het vermogen is ingegeven om te kunnen weten, zijn wonderen verboden.

- En wanneer dit vermogen werd onderschept, zou de mens meer uitwendig worden dan tevoren.
- 3. Wonderen zouden den waarlijk Goddelijken Eredienst vernietigen, en den vroegeren afgodendienst invoeren, zoals ook sedert tal van eeuwen geschied is.
 - Nochtans waren deze wonderen niet Goddelijk, maar zodanig als die welke door magiërs oudtijds werden verricht.
- 4. In plaats van wonderen is heden ten dage een openbaring van den Heer Zelf geschied, zijnde de inleiding in de geestelijke wereld, en aldaar de verlichting door onmiddellijk licht uit den Heer, in zulke dingen, die de innerlijke dingen der Kerk zijn.
 - Voornamelijk echter de opening van den geestelijken zin in het Woord, waarin de Heer in Zijn Goddelijk licht is.
- 5. Deze Onthullingen zijn geen Wonderen, aangezien ieder mens naar zijn geest in de geestelijke wereld is zonder gescheiden te zijn van zijn lichaam in de natuurlijke wereld; bij mij evenwel met een zekere scheiding, doch slechts ten aanzien van het verstandelijk deel van mijn gemoed, echter niet ten aanzien van het wilsdeel: – en ten aanzien van den geestelijken zin is de Heer door dien zin bij allen, die zich in het geloof tot Hem wenden in dat licht, en Hij is door dien zin in het natuurlijk schijnsel des mensen.

Kerkgeschiedenis Van De Nieuwe Kerk

1. Er moet een nieuwe Kerkgeschiedenis geschreven worden, omdat nu de Komst des Heren daar is, voorzeggd bij Mattheus, Hfdst. xxv.
2. Er was een andere Kerk vóór het Concilie van Nicea, toen er de Apostolische Geloofsbelijdenis was, welke vervuld zal worden.
Er was een andere Kerk na het Nicaenische Concilie, en verder nadat de Athanasiaanse Geloofsbelijdenis geschreven was.
Het hoofdleerstuk aangaande den Drievuldigen God en aangaande den Heer werd verkeerdt in de Kerk, hoofdzakelijk door het dogma van drie personen van eeuwigheid aan.
3. De Boeken, die uit den Heer door middel van mij geschreven werden, van den aanvang tot op heden toe, zullen worden opgesomd.
4. De schrijftrant daarvan is van dien aard, dat hij opblinkt voor hen, die in den Heer en in de nieuwe openbaring geloven; maar dat hij duister is en van geen belang voor hen, die deze dingen loochenen, en bij wie zij niet in de gunst staan om verschillende uitwendige redenen.

Bewijzen, dat de schrijftrant van dien aard is:

- (1) Van de Hollandse boekbeoordelaars, die in de geestelijke wereld samengeroepen werden; een van hen zeide, nadat hij ze gelezen had, dat zij boven elk ander boek, het Woord uitgezonderd, in waardigheid verheven waren.
- (2) En er was een ander, die zeide, dat hij er niets anders in zag dan futiele, fantastische nieuwtjes, en dat ze als waardeloos moesten verworpen worden.
- (3) Desgelijks in Engeland, waar zij naar de academies gezonden werden, omdat de geestelijkheid ze verworpen had; en door hen in Gothenburg: Beijer, Rosen, en anderen; ook al zagen sommigen daarin de grootheid Gods; anderen echter zagen er niets in dan arglist, niets hoegenaamd.
- (4) In Zweden door Filenius, anders door anderen; die misschien genoemd kunnen worden.
- (5) Terwijl een zeker iemand de gedrukte geschriften las, verschenen zij mij als nietswaardigheden, zulks zolang er sluwe en slechte geesten tegenwoordig waren; het was anders in tegenwoordigheid van anderen.
- (6) Iets eenders gebeurde in Zweden met hem, die bezig is een literatuurgeschiedenis te schrijven; behalve elders.

5. Aangaande Oetinger in Würtenberg, uit zijn brief.
6. Aangaande Göttingen.
7. Toen de BEKNOPTE UITEENZETTING was uitgegeven, verscheen de Hemel der Engelen van het oosten tot het westen, en van het zuiden tot het noorden, in purperen gloed, met allerschoonste bloemen; dit voor mij en voor de (Deense) koningin en anderen.
Een ander maal als vlammig, schoon.
8. Op de boeken was geschreven: DE KOMST DES HEREN, op alle in de geestelijke wereld; evenzo schreef ik op bevel hetzelfde op twee exemplaren in Holland.

* * *

[Tweede Schema]

De voleinding der eeuw, de Wederkomst des Heren en de Nieuwe Kerk.

Over de voleinding der eeuw, door den Heer voorzgd bij Daniël Hoofdstuk v en bij Mattheus Hoofdstuk

onderverdeeld in artikelen.

Over de Tweede Komst des Heren, door den Heer voorzgd, bij de Profeten, de Evangelisten en de Apostelen.

onderverdeeld in artikelen.

Over de Nieuwe Kerk des Heren, aangekondigd als het Nieuwe Jeruzalem in het Woord van beide Testamenten, en beschreven in de Openbaring.

onderverdeeld in artikelen.

Uitnodiging tot de Nieuwe Kerk aan de ganse Christelijke wereld, en vermaning om den Heer waardig te ontvangen.

Een gedenkwaardigheid, namelijk dat alle dingen der Nieuwe Kerk voor ieder verlicht mens in het licht van het ware verschijnen; maar zodra de hedendaagse orthoxie der Kerk wordt aanvaard, wordt het licht van het ware schaduw.

De dingen, die tot de leer van de Nieuwe Kerk, en die, welke tot de oude orthodoxie behoren, moeten één voor één in volgorde worden uitgelegd.

[Derde Schema]

De Gruwel der Verlating, de Voleinding der Eeuw en de Volheid des Tijds

1. Over de Voleinding der Eeuw, en dan de Gruwel der Verlating.
2. Geen erkenntenis van God dan alleen een verkeerde, een valse, of in het geheel geen; aangaande de Almacht hoegenaamd geen erkenntenis.
3. Geen erkenntenis van den Heer.
4. Geen erkenntenis van het Goddelijk Menselijke, dan alleen een historische.
5. Geen erkenntenis van den Heiligen Geest.
6. Vandaar geen erkenntenis van de Goddelijke Drievuldigheid.
7. Geen erkenntenis van de Heiligheid des Woords.
8. Geen erkenntenis van de Verlossing dan alleen een valse.
9. Geen erkenntenis van het geloof dan alleen zulk een als er voor een blinde is, welke er in het geheel geen is: eender zijn alle dingen die van dat geloof afhangen, en naar God de Theologische dingen worden genoemd, naar de Kerk de Kerkelijke dingen, en naar den Geest Gods waartoe zij geïnspireerd worden, de Geestelijke dingen.
10. Geen erkenntenis van de Naastenliefde.
11. Geen erkenntenis van de Vrije Keuze; aldus geen menselijke wil; derhalve de mens geen mens.
12. Geen erkenntenis van het Berouw, dan alleen van den mond, hetwelk geen berouw is.
13. Geen erkenntenis van de Vergeving der Zonden, en vandaar geen erkenntenis van de Beking.
14. Geen erkenntenis van de Hervorming en van de Wederverwekking.
15. Geen erkenntenis van de Toerekening van het goede en het boze, dus geen erkenntenis van het Gericht.
16. Geen erkenntenis van den Hemel en de Hel.
17. Geen erkenntenis van den Staat des mensen na den dood, en vandaar geen erkenntenis van het heil en van het eeuwige leven.
18. Geen erkenntenis van den Doop en van het Heilig Avondmaal; dat het nauwelijks iets anders dan ceremoniën zijn.
19. Geen andere erkenntenis van de Wet dan een verkeerde.
20. Geen andere erkenntenis van de Evangeliën dan een verkeerde; de erkenntenis bestaat daarin, dat zij wederverwekt en aldus gezaligd kunnen worden.

21. Niet enige leer der Theologie; dus is de voleinding van dien aard, dat niet enig ware is overgebleven; vandaar is het, dat de Christelijke Godsdienst door zo vele ketterijen uiteengescheurd is.
22. De Katechismus is niet iets.
23. Het ganse Woord is niet iets.
24. Hieruit volgt, dat Godsdienst, Kerk, Eredienst, het Bedieningsambt niet iets is.
25. Aangezien vanuit al die dingen volgt, dat er louter Voorbeschikking is.
26. Hieruit volgt, dat er in die Kerk niet een grein van het ware over is, dus dat de gruwel der verlating daar is.
27. De gezegden van het Woord barsten in een loos geraas uit, wanneer zij door hen, die de huidige orthodoxie bestudeerd hebben, naar den Hemel worden gezonden; uit ondervinding.
28. De valse dingen moeten uitgeroeid worden, voordat de ware dingen worden ingeplant.
29. De volheid des tijds is de voleinding, aangezien de tijd den staat der Kerk betekent; daarom leest men in de Apocalyps: Er zal geen tijd meer zijn, noch morgen en dag, maar nacht, noch lente en zomer, maar winter; iets dergelijks betekent tot een tijd, tijden en een halven tijd.
30. Die Staat der Kerk is uit den Heer voorzeggd door Daniël en bij Mattheus, en in 7 Hoofdstukken in de Apocalyps, die moeten worden aangehaald.
31. De godsdienst van deze Kerk moet niet door middel van wonderen worden ingeplant, maar door het Woord en door het licht uit den Heer daar; dit licht treedt binnen en blijft tot in het eeuwige, en een godsdienst door middel van wonderen blust dit licht uit, en omdat deze de wonderen aan zichzelf vooropstelt, vergaat hij daarom met loos geraas; vergelijk Matth. xxiv: 24, 25. - Ik heb met Paris, over wiens wonderen twee boekdelen bestaan, gesproken over de wijze waarop hij zijn wonderen deed, namelijk door middel van geesten, die in het geheugen van den mens binnentraden.

[Vierde Schema]

De gruwel der verlating

1. Over de Voleinding der Eeuw, en dan over de gruwel der verlating.
2. Geen erkenenis van God dan alleen een verkeerde – daar ook aangaande de Almacht hoegenaamd geen erkenenis.
3. Geen Erkenenis van den Heer.
4. Geen Erkenenis van den Heiligen Geest.
5. Vandaar geen Erkenenis van de Goddelijke Drievuldigheid.
6. Geen Erkenenis van de Heiligheid des Woords.
7. Geen Erkenenis van de Verlossing.
8. Geen Erkenenis van het Geloof.
9. Geen Erkenenis van de Naastenliefde.
10. Geen Erkenenis van de Vrije Keuze.
11. Geen Erkenenis van het Berouw.
12. Geen Erkenenis van de Vergeving der zonden, en vandaar geen Erkenenis van de Bekering.
13. Geen Erkenenis van de Wederverwekking.
14. Geen Erkenenis van de Toerekening.
15. Geen Erkenenis van den Hemel en de Hel.
16. Geen Erkenenis van den Staat des mensen na den dood, en vandaar geen Erkenenis van het heil en van het eeuwige leven.
17. Geen Erkenenis van den Doop.
18. Geen Erkenenis van het Heilig Avondmaal.
19. Geen Erkenenis van de Wet dan alleen een verkeerde.
20. Geen Erkenenis van het Evangelie dan alleen een verkeerde, welke daarin bestaat dat zij wederverwekt en aldus gezaligd kunnen worden.
– Niet enige leer der Theologie; dus is de voleinding van dien aard, dat er niet enig ware over is; vandaar is het, dat de Christelijke Godsdienst door zo vele ketterijen is uiteengescheurd, waarover gehandeld wordt.

[Vijfde Schema]

Wat is de voleinding en de verlating, en de volheid des tijds

1. Er is geen erkenenis van God dan alleen een valse, in het geheel geen.
2. Geen erkenenis van het Goddelijk Menselijke des Heren, dan alleen een historische.
3. Geen erkenenis van de Verlossing, dan alleen een valse.
4. Geen erkenenis van het Geloof, dan alleen zodanig als voor een blinde, welke er geen is: eender zijn alle dingen, die van dat geloof afhangen, en naar God de Theologische dingen worden genoemd, en naar de Kerk de Kerkelijke dingen, en naar den Geest Gods, waardoor inspiratie, de Geestelijke dingen.
5. Geen Naastenliefde.
6. Geen Vrije Keuze, dus geen menselijke wil, dus de mens geen mens.
7. Geen berouw dan alleen die van den mond, hetwelk geen berouw is.
– Geen erkenenis van de vergeving der zonden.
8. Geen hervorming en wederverwekking.
9. Geen toerekening van het goede en het boze, dus geen gericht.
10. Doop en Heilig Avondmaal zijn nauwelijks iets anders dan ceremoniën.
11. De katechismus is niet iets.
12. Het ganse Woord is niet iets.
13. Hieruit volgt dat niet iets is Godsdienst, Kerk, Eredienst, het Bedieningsambt.
14. Aangezien vanuit die dingen volgt dat er louter Voorbeschikking is.
15. Hieruit volgt, dat er in die Kerk niet een grein van het Ware over is, dus dat de gruwel der verlating daar is.
16. Vandaar zo vele ketterijen.
17. De gezegden van het Woord barsten in loos geraas uit, wanneer zij door hen, die de huidige orthodoxie bestudeerd hebben, naar den hemel gezonden worden; uit ondervinding.
18. De valse dingen moeten uitgeroeid worden, voordat de ware dingen ingeplant worden.
– De volheid des tijds is de voleinding, aangezien de tijd den staat der Kerk betekent; daarom leest men in de Apocalyps: er zal geen tijd meer zijn, niet morgen en dag, maar nacht, noch lente en zomer, maar winter; iets eenders betekent tot een tijd, tijden en een halven tijd.

- Die staat der Kerk is uit den Heer voorzeggd door Daniël en bij Mattheus, en in 7 Hoofdstukken in de Apocalyps, welke moeten worden aangehaald.
- De godsdienst van deze Kerk moet niet ingeplant worden door wonderen, maar door het Woord en door het licht uit den Heer daar; dit licht treedt binnen en blijft tot in het eeuwige; en een godsdienst door wonderen blust dit licht uit, en omdat deze de wonderen aan zich vooropstelt, vergaat hij daarom met loos geraas; vergelijk Matth. xxiv: 24, 25. – Ik heb met Paris, over wiens wonderen 2 boekdelen bestaan, gesproken over de wijze, waarop hij zijn wonderen deed, namelijk door geesten die in het geheugen van den mens binnentraden en hem [overreedden]; zeer vele dingen aangaande hen. Maar nochtans wijdde hij zich niet aan enigen godsdienst, en kende [*novit*] vandaar niets van het Ware der Kerk, weshalve hij heden bij degenen is, die in de hel zijn.

[Zesde Schema]

Over de Voleinding der Eeuw, en over de gruwel der verlating.

Geen erkenenis van God.

Geen erkenenis van den Heer.

Geen erkenenis van den Heiligen Geest.

Geen erkenenis van de Heiligheid des Woords.

Geen erkenenis van de Verlossing.

Geen erkenenis van het Geloof.

Geen erkenenis van de Naastenliefde.

Geen erkenenis van de Vrije Keuze.

Geen erkenenis van het Berouw.

Geen erkenenis van de Vergeving der zonden en van de Bekering.

Geen erkenenis van de Wederverwekking.

Geen erkenenis van de Toerekening.

Geen erkenenis van den Hemel en van de Hel.

Geen erkenenis van den staat des mensen na den dood en vandaar van het heil.

Geen erkenenis van den Doop.

Geen erkenenis van het Heilig Avondmaal.

Hieruit volgt, dat er geen godsdienst is, en vandaar geen Kerk

Over de Komst des Heren

Over Wonderen.

Uitnodiging aan de algehele wereld tot de Nieuwe Kerk.

– Er is één Herder en één kudde; Jehovah is één.

Uitnodiging tot de Nieuwe Kerk

Dat er niet waarlijk een Kerk is tenzij er één God is, en Hij Jehovah God onder Menselijken vorm.

En zo dat God is Mens, en de Mens God.

Dat de leerstellingen, die liggen opgesloten in “De Ware Christelijke Godsdienst” samenstemmen met de leerstellingen der Rooms-Katholieke Kerk, en met de leerstellingen der Protestanten, die een persoonlijk éénzijn [*unio*] in Christus erkennen, en tot Christus gaan, en de twee gedaanten in de Eucharistie aannemen.

Dat er verschillende oorzaken zijn, waarom eerst nu, en niet eerder, de ware dingen dezer Kerk onthuld werden; waaronder deze, dat de Nieuwe Kerk niet eerder gesticht wordt dan in de voleinding der vorige.

De Goddelijke Voorzienigheid dienaangaande: vanuit de ketterijen, na den tijd der Apostelen verspreid.

– Waarom de Roomse Kerk; de oorzaken waarom een afscheiding van haar; zoals van een onwaardige moeder. Waarom een scheiding der Griekse Kerk van de Roomse.

Verschillende dingen over wonderen, namelijk dat zij de Kerk hebben vernietigd (en naar de woorden des Heren, Math. xxiv).

Dat alle dingen daartoe hebben geleid, dat mensen, die heiligen geheten werden, aangeroepen werden.

Dat deze Kerk niet is gesticht en bevestigd door wonderen, maar door de onthulling van den geestelijken zin des Woord, en door het binnenleiden van mijn geest en tevens van mijn lichaam in de geestelijke wereld, opdat ik aldaar zou weten wat de hemel en de hel is, en onmiddellijk in het licht uit den Heer de waarheden des geloofs zou putten, waardoor de mens tot het eeuwige leven wordt geleid.

Over de Komst des Heren (vanuit het Woord en vanuit de geloofsbelijdenissen). De uitnodiging tot de Nieuwe Kerk, om den Heer tegemoet te gaan (vanuit de Apocalyps xxi, xxii, en vanuit Hfdst. i; enz. enz.).

Dat van nu af de mensen niet geheten moeten worden Evangelischen, Hervormden, te minder Lutheranen en Calvinisten, maar Christenen.

Tal van dingen over wonderen.

* * *

1. Dat in Christus Jezus de Mens is God, en God Mens, blijkt duidelijk vanuit de woorden des Heren tot Zijn Vader: “*Al Uw dingen zijn de Mijne, en al Mijn dingen zijn de Uwe*” (Joh. xvii: 10, 11). Vanuit al Mijn dingen zijn de Uwe” blijkt, dat de Mens God is; en vanuit “al Uw dingen de Mijne”, dat God is Mens.
2. Dat wanneer de mens wordt wederverwekt, licht van den hemel wordt ingegeven aan het natuurlijk licht, en tevens warmte van den hemel; en deze maken als het ware een nieuwe ziel, door middel waarvan de mens door den Heer wordt geformeerd. Dat dit licht en deze warmte wordt ingegeven door middel van het hogere gemoed, hetwelk het geestelijk gemoed wordt genoemd; krachtens deze inplanting of invoeging wordt de mens een nieuw schepsel, wordt hij meer verlicht [*illuminator*] en inzichtvoller in de dingen der Kerk, aldus in het lezen van het Woord; en dit is het nieuwe verstand en de nieuwe wil. Door middel van dit licht en van deze warmte wordt de mens daarna door den Heer geleid, en wordt hij van natuurlijk geestelijk.
3. Er bestaat een nog hoger of innerlijker licht en een nog hogere of innerlijkere warmte, die hemels wordt genoemd, en die aan de vorige geestelijke wordt ingevoegd en ingegeven; hierin zijn de engelen van den derden hemel, die de hemelsen worden genoemd.
4. Over de invoeging kan door een vergelijking gehandeld worden; door een vergelijking met het enten en inoculeren van bomen, namelijk dat de boom de entloten binnen in zich opneemt volgens haar eigen vorm, enz.
5. Het kan klaarblijkend worden aangetoond, dat zonder de Komst des Heren niemand wederverwekt en vandaar gezaligd had kunnen worden, en dat dit het is, dat “het Lam de zonden der wereld wegneemt”. Dit kan vaststaan vanuit den staat der geestelijke wereld vóór de Komst des Heren, namelijk dat hij zodanig is geweest, dat niet enig ware des geloofs noch enig goede der naastenliefde uit den Heer tot den mens heeft kunnen doordringen. (*Dit worde toegelicht door den invloed van het ware en van het goede in boze geesten, in hun achterhoofd, enz.*)
6. Dat wonderen den inwendigen mens toesluiten, en alle vrije keuze wegnemen, waardoor en waarin de mens wordt wederverwekt; en de vrije keuze is eigenlijk van den inwendigen mens: wanneer deze toegesloten is, wordt de mens een uitwendig en natuurlijk mens, die niet enig geestelijk ware ziet; en wonderen zijn als sluiers en versperringen, opdat niet wat ook binnentreedt; maar deze versperring of slagboom wordt geleidelijk verbroken, en alle ware dingen worden verstrooid.

7. Door de huidige Kerk wordt gezegd, dat het geloof binnentreedt door het horen van het Woord, volgens Paulus; en sommigen voegen daaraan toe: door een zekere overdenking vanuit het Woord. Maar dit is zo te verstaan, dat de waarheden vanuit het Woord geput moeten worden, en dat men dienvolgens moet leven: en dan gaat de mens den Heer toe, Die het Woord en de Waarheid is, en neemt hij het geloof aan; want alle en de afzonderlijke waarheden zijn vanuit het Woord, hetwelk het geestelijk licht is: aldus wordt het geloof verworven, aangezien het geloof is van het ware, en het ware is van het geloof; en men moet niet iets anders geloven dan het ware.

8. Er zijn ontelbare boze dingen binnen in den mens, ja zelfs ontelbare in elke begeerte afzonderlijk; elke begeerte, welke verschijnt aan de erkenning van den mens, is een kluwen en een opeenstapeling van veelvoudige dingen: deze dingen ziet de mens niet, maar alleen die kluwen; wanneer daarom de mens dit door berouw verwijdert, verwijdert de Heer, die de innerlijke en binnenste dingen der mensen ziet, die dingen: en daarom werkt de mens, wanneer hij niet den Heer toegaat, tevergeefs om zich van zijn zonden te bevrijden. Het is hiermede gesteld als met de dingen, die beschreven zijn in de *Gedenkwaardigheid over de Schildpadden*. [W.Chr.G. nr. 443 en 462].

9. Dat de mens, die zich geheel en al heeft bevestigd in het geloof en de leer der huidige Kerk, in het geheel geen waarde kan hechten aan het berouw, en aan de wet van den Dekaloog, noch aan de werken en aan de naastenliefde; hij kan immers zeggen: “Ik kan de goede dingen niet uit mijzelf doen; deze zijn in het geloof, waaruit zij vanzelf tevoorschijn komen; ik kan ze alleen maar weten”; en dergelijke dingen meer; daarvandaan ook is de natuurvergoding, die heden ten dage regeert.

10. Dat de volheid des tijds de voleinding en de verlating betekent, vindt hierin de oorzaak, omdat de tijd den staat der Kerk betekent (zoals in Apoc. x: 6; en bij Ezechiël xxx: 3); voorts wordt de volheid aangeduid door “een tijd, tijden en een halven tijd”. De tijden in de wereld zijn lente, zomer, herfst; de volheid ervan is de winter: de tijden wat het licht betreft zijn morgen, middag, avond; de volheid ervan is de nacht, enz. Dit wordt daaronder verstaan, dat de Heer zal komen in de volheid des tijds, of der tijden; dat is, wanneer er niet enig ware des geloofs en niet enig goede der naastenliefde over zal zijn. (Aangaande de volheid des tijds Rom. xi: 12, 25; Gal. iv: 4; vooral Ephes. i: 9, 10; Gen. xv: 16).

11. Dat de aanwezigheid van de liefde des Heren is bij hen die in het geloof in Hem zijn, kan duidelijk hieruit worden verstaan, dat noch in verband met de liefde, noch in verband met het geloof van plaats gesproken kan worden;

beide immers zijn geestelijk. Dat de Heer Zelf aanwezig is, blijkt hieruit, dat de geestelijke liefde evenmin een plaats heeft; noch een plaats bij mij, zo vaak als ik in de idee ervan was. In één woord, in de geestelijke wereld is er aanwezigheid volgens de liefde. Daarom is de Heer alomtegenwoordig; nochtans niet van plaats bewogen; Hij is in een plaats maar niet door middel van plaats; en in ruimte en uitgestrektheid, maar niet door middel van ruimte en van uitgestrektheid.

12. De verlating van het ware der Kerk kan vergeleken worden met de voleindingen in de landen, namelijk dat de warmte en al die jaargetijden (zie boven n. 10) voleindigd worden door den winter, en dat dan de lente komt; en dat het licht in de landen voleindigd wordt door den nacht, en dat dan de morgen komt. Daarom ook zeide de Heer dit in de Apocalyps tot hen, die onder het altaar waren, Apoc. vi: 9, 10, 11. (Tal van plaatsen aan te halen uit de Apocalyps, dat de Kerk verwoest is tot aan het laatste ervan toe).

13. Dat men heden ten dage niet weet het één-zijn [*unio*] van ziel en lichaam; dit bewijst de hypothese der geleerden aangaande de ziel, vooral die van Descartes en anderen, namelijk dat zij een substantie is, afgescheiden van het lichaam, ergens op een of andere plaats, terwijl zij toch de binnenste mens is, aldus de mens van hoofd tot hiel; vandaar dat zij in het ganse en in elk deel ervan is, volgens de Ouden, en dat in een deel, waar niet de ziel het binnenste is, daar niet het leven is van den mens. Het is vanwege het één-zijn, dat alle dingen der ziel zijn des lichaams, en dat alle dingen van het lichaam zijn der ziel; zoals de Heer van Zijn Vader zegt, dat al Zijn dingen zijn des Vaders, en alle dingen des Vaders zijn van Hem. Vandaar is het, dat de Heer ook naar het vlees God is, Rom. ix: 5; Coloss. ii: 9; voorts “*dat de Vader in Mij, en Ik in den Vader*” (Joh. xiv: 10, 11), dus dat zij één zijn.

14. Het menselijke gemoed is van drie graden, welke de hemelse, de geestelijke en de natuurlijke zijn. In den eersten graad is de ziel, in den tweeden is de geest of het gemoed, in den derden graad is het lichaam. Het is hetzelfde of gij zegt dat des mensen gemoed van drie graden is, dan wel de mens zelf; want gemoed wordt datgene van het lichaam geheten, wat in de beginselen is, dus waar deszelfs eerste is; de overige dingen zijn daarvan afgeleid en daaruit voortgezet. Wat zou het gemoed, als het alleen in het hoofd was, anders zijn als iets dat afgescheiden of afgezonderd is, waarin het gemoed niet bestaat door het continue? Deze dingen mogen door de autopsie worden duidelijk gemaakt: de oorsprongen der vezels zijn de klieren van de zogenaamde bastachtige zelfstandigheid; daaruit gaan de vezels voort, en na in bundels tot zenuwen samengevlochten te zijn, dalen zij neder, en gaan door het ganse

lichaam heen, en weven dit samen en bouwen het op. De hemelse graad, waarin de ziel of de binnenste mens is, is in de gedaante [*in specie*] der liefde; de geestelijke graad, waarin het gemoed of de geest is, zijnde de middelste mens, is in de gedaante der wijsheid vanuit de liefde; de derde graad, waarin het lichaam is, zijnde de laatste mens, is de omvatting van beide; zonder dezen graad zouden de twee vorige graden niet kunnen blijven bestaan. Deze dingen kunnen verder aangetoond worden door de drie hemelen, door den hemelsen, den geestelijken en den natuurlijken hemel, waar zodanige mensen zijn: en daarom zijn de engelen van de hogere hemelen voor de engelen van de lagere onzichtbaar, wanneer genen door dezen vanuit hun eigen hemelen worden toegegaan.

15. Hieruit kan ook in het licht worden gezien, dat door de ziel het lichaam ontstaat, zoals de boom vanuit zijn zaad; daarom ook ontleent de boom zijn hoedanigheid aan het zaad. Daar dus de ziel van Christus vanuit Zijn Goddelijk Wezen is, zo volgt dat ook Zijn lichaam daaruit is.

16. Alle predikende theologen weten niet iets aangaande de valse dingen van hun godsdienst; zij preken immers, dat God één is, dat de Heiland aanbeden moet worden, dat de mens zo het Woord en de predikingendikingen moet geloven, dat hij de naastenliefde moet beoefenen, en boete moet doen om van boze dingen af te laten; en dan brengen zij niets in herinnering aangaande de drie goden, aangaande hun mystisch geloof, aangaande de onmacht in de geestelijke dingen, en aangaande alle overige dingen. Maar laten zij weten, dat het valse, dat zij in de scholen hebben opgezogen, binnen in hen blijft hangen, en gene dingen alleen in den mond zijn, en dat zij na den dood in de innerlijke dingen van den geest komen; daarom moeten die valse dingen in elk geval worden uitgeroeid: deze dingen hangen echter aan als een baard op de kin; en deze wordt daarna, zoals het geval pleegt te zijn, afgeschoren, en de kin wordt baardloos.

17. Alle dingen, die de priesters vanuit het Woord over het geloof prediken, namelijk dat men in God moet geloven, aangaande de naastenliefde jegens den naaste, aangaande de bekering, aangaande het berouw, en daarvandaan een leven van vroomheid en een geestelijk leven, vallen als het ware in een emmer, wanneer de orthodoxie binnentreedt en deze dingen ontvouwt; dan smijten zij dezelve omver zoals met de dingen gebeurt, wanneer iemand een kapel [*aedes*] of een huis vernietigt, totdat er niets dan puinhopen overblijven: en zij zeggen, dat het geen ware dingen zijn: “tenzij gij zo gelooft; wat maakt de naastenliefde uit, wat het berouw?” enz. Het Woord zelf valt: enz. Het is,

alsof iemand een muur doet instorten door kuilen daaronder; alle dingen worden omvergesmeten.

18. Om een voorbeeld aan te halen: waar over die dingen vroom vanuit het Woord wordt gepredikt, en de orthodoxie haar dingen daarbij te pas brengt, zult gij zien, dat alle dingen waar zijn die ik gezien en gezegd heb, (*Een voorbeeld zal het toelichten ...*). Aldus bevestigen zij en ontkennen dan, als de orthodoxie in den inwendigen mens is, en het bovengenoemde in den uitwendigen mens wordt gepredikt; het uitwendige dat dan achterblijft, is van nul en gener waarde, en wordt tot beuzelarij; het wordt als bij een aardbeving, of als bij een door het water van onderen doorgebroken schip.

19. Een passend voorbeeld diene ook, ontleend aan de ware orthodoxie, aangaande het Geloof, aangaande de Naastenliefde, aangaande de Vrije Keuze; vanuit welk voorbeeld duidelijk zal blijken, dat hun orthodoxie ongerijmd is.

20. Dat de geestelijke dingen des hemels in elk mens invloeien, en de natuurlijke dingen invloeien door de wereld, wordt aldus in het licht bevestigd; aldus dat de geestelijke en de natuurlijke dingen samenverbonden invloeien: maar dat de boze mens beide verdraait; dat wat binnen is, stelt hij buiten in zijn gemoed, en dat wat buiten is, stelt hij binnen; zodat de wereld boven den hemel is, of de hemel beneden de wereld: doch een vroom en goed mens ontvangt beide in hun orde zo als zij invloeien; namelijk de geestelijke dingen door middel van den hemel boven in het gemoed, en de natuurlijke dingen door middel van de wereld beneden. Deze mens staat recht op zijn voeten, maar gene als het ware ondersteboven.

21. De algehele huidige theologie is niet iets anders dan de Goddelijke almacht. Gezegd wordt: 1) Dat Hij geloof geeft waar en aan wien Hij wil. 2) Dat Hij de zonden vergeeft. 3) Dat Hij regeneert. 4) Dat Hij heiligt. 5) Dat Hij toerekent, en zalig maakt. 6) Dat Hij de lijken uit de graven zal opwekken, de geraamten levend maken, en daarin hun vroegere zielen leggen. 7) Dat Hij de wereld met zon, sterren, planeten, aardbollen zal vernietigen, en een nieuwe wereld scheppen. 8) Daar de almacht alles is, en de orde die God is en uit God in de algehele wereld, zo volgt, dat de mens der kerk verzinnen kan al wat hij maar wil, en zich tot boven de eeuwige dingen verheffen kan, dat is, boven de rede, en waar hij ook maar wil tegen de rede, en zeggen, dat de rede gevangen moet worden gehouden onder de gehoorzaamheid aan ons geloof. Is God niet almachtig? Wie kan of durft tegen Zijn almacht redeneren. Zodanig zijn alle dingen van het huidige geloof; enz.

22. Dat de mens niet één enig Goddelijk Ware kan vinden, tenzij hij onmiddellijk den Heer toegaat [*adeat*], is ter oorzaak hiervan, dat de Heer alleen het Woord is, en Hij het Licht zelf en de Waarheid zelf is; en de mens wordt niet geestelijk, tenzij uit den Heer alleen, maar blijft natuurlijk; en de natuurlijke mens ziet in de geestelijke dingen alles omgekeerd; dat het zo is, is vanuit *Paulus* bekend. Dit is de oorzaak, dat zelfs niet één enkel ware in de Kerk over is, aldus dat de voleinding daar is, de verlating, de beslissing, en de volheid. Maar omdat nochtans de Heer niet dood is, zo blijft er nochtans een wortel in de aarde over, volgens *Daniël*, terwijl de mens sterven wil, maar toch niet sterven kan, volgens de Apocalyps; wat daarvan over is, is het vermogen om het ware te kunnen verstaan en het goede te kunnen willen; dit is de wortel die overblijft.

23. Zij die de huidige orthodoxie bestuderen, werpen tegen, dat het geloof, de naastenliefde, de goede werken, het berouw, de vergeving der zonden, enz. niet bij den mens kunnen bestaan, vooraleer hij den Heiligen Geest heeft verkregen; maar, zoals getoond is, de Heilige Geest is het Goddelijke voortgaande uit den Heer: en de Heer is voortdurend tegenwoordig bij ieder mens, zowel bij den bozen als bij den goeden; zonder Zijn tegenwoordigheid kan niemand leven; en de Heer werkt, dringt aan, en streeft aanhoudend daarnaar om opgenomen te worden; en daarom is de tegenwoordigheid van den Heiligen Geest voortdurend.

Terwille van de bevestiging werd in de geestelijke wereld een bewijs daarvan gegeven door aan een zekeren duivel de tegenwoordigheid des Heren te ontnemen; en de duivel lag, volslagen als een lijk, dood terneder; dit zagen duizenden van geesten en van de geestelijkheid, en zij waren als door den bliksem getroffen. Dank zij des Heren voortdurende tegenwoordigheid heeft de mens het vermogen van denken, verstaan, en willen, welke vermogens enig en alleen zijn vanuit den invloed van het leven uit den Heer. Melanchthon en Luther waren aanwezig, en zij konden daarbij geen mond opendoen.

24. De enige oorzaak, waarom de Reformatie is geschied, was deze, dat het Woord, hetwelk begraven lag, in de wereld zou terugkeren. Dit was verscheidene eeuwen lang in de wereld geweest, maar ten slotte door de Rooms-Katholieken met een grafheuvel bedekt, en vandaar kon geen enkele waarheid der Kerk openbaar gemaakt worden; de Heer kon niet worden geweten, maar de Paus werd in plaats van den Heer als God vereerd; maar toen het Woord uit zijn graf was opgetrokken, kon de Heer bekend worden, de waarheid kon uit het Woord geput worden, en verbinding met den Hemel

gegeven worden. Te dien einde heeft de Heer tegelijkertijd zo vele mannen opgewekt om daarvoor te strijden; Hij heeft Zweden opgewekt, Denemarken, Holland, Engeland, opdat zij het zouden aannemen; en opdat het niet in Duitsland vanwege den Paus zou worden uitgeblust, heeft Hij Gustaaf Adolf opgewekt, die voor de Reformatie opkwam, en tegenstand bood.

25. Indien dit Werkje niet aan het vorige wordt toegevoegd, kan de Kerk niet geheeld worden; het zou slechts een palliatieve kuur zijn, een wond waarin etter blijft, en de omliggende delen aantast: de orthodoxie is die etter zelf, en de leer der Nieuwe Kerk brengt weliswaar een geneesmiddel, maar slechts aan den buitenkant.

26. De oorsprongen van alle dwalingen in de Kerk zijn deze geweest, dat men geloofde, dat de mens leeft vanuit zich, of vanuit zijn eigen leven, en dat hem het leven is ingeschapen; terwijl hij toch slechts een orgaan des levens is, en in het midden tussen hemel en hel is, en zo in evenwicht of in de vrije keuze.

27. Niemand kan de verlating van het ware in de Kerk zien, vooraleer de waarheden vanuit het Woord in het licht komen; en welke ketter weet niet beter of al zijn dingen zijn waarheden? Een ieder kan bij zijn dingen zweren. Het is een dwaallicht dat voortkomt uit bevestigingen, in welk licht de natuurlijke mens is, wanneer de geestelijke mens hem beschijnt: ja, een natuuraanbiddende atheïst kan zweren, dat er geen God is, en dat het vast en zeker slechts een hersenschim van het gewone volk is; en daarom bespot hij in zijn hart de leeraren der Kerk.

28. Het is in de Kerk bekend, dat de Kerk het Lichaam van Christus is; maar op welke wijze, dit is tot nu toe niet bekend. Vandaar is het, dat de algehele hemel is als één mens vóór den Heer; en deze mens is onderscheiden in gezelschappen, waarvan een elk betrekking heeft op een lid of orgaan en ingewand in den mens; en in dezen mens of in dit lichaam is de Heer de ziel of het leven. De Heer immers inspireert de mensen; en wanneer Hij aanwezig is, is Hij aanwezig door middel van de hemelen, zoals de ziel door middel van haar lichaam. Evenzo is het gesteld met de Kerk in de landen; want deze is de uitwendige mens. En daarom wordt een ieder door den dood verzameld tot de zijnen in dat lichaam; enz.

29. Dat de dingen, die daarna vermeld worden, geen wonderen zijn, maar getuigenissen, dat ik door den Heer in de geestelijke wereld ben binnengeleid, met het doel (*dat...*). Dat wonderen niet geschieden heden ten dage (*de oorzaken, ...; voorts vanuit de woorden des Heren, Matth. xxiv*). (*Over de wonderen van Antonius van Padua, en van verscheidenen, die als Heiligen*

worden vereerd, van wier wonderen de kloosters vol zijn; over de wonderen van Paris, waarover twee boekdelen in kwarto.)

30. Dat de Heer in de volheid des tijds zal komen en oordelen, wordt verstaan onder Zijn woorden: “*Wanneer gekomen zal zijn de Zoon des mensen in Zijn heerlijkheid, en alle heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den troon Zijner heerlijkheid; en voor Hem zullen al de natiën vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, zoals de herder de schapen scheidt van de bokken*”, enz. (Matth. xxv: 31, 32). Deze Komst des Heren wordt verstaan onder de volgende woorden in de Apostolische Geloofsbelijdenis aangaande Jezus Christus: “Hij is opgevaren tot de hemelen; Hij zit aan de rechterhand van God Vader Almachtig; van daar zal Hij komen om te oordelen de levenden en de doden”; en ook onder deze woorden in de *Nicaenische Geloofsbelijdenis*, aangaande den Heer Jezus Christus: “Hij is opgevaren tot de hemelen; Hij zit aan de rechterhand van den Vader; en Hij zal wederom komen in heerlijkheid, om te oordelen de levenden en de doden; WIENS RIJK GEEN EINDE ZAL HEBBEN”.

31. En eveneens in de *Geloofsbelijdenis van Athanasius*: “Hij is opgevaren tot de hemelen; Hij zit aan de rechterhand van God Vader Almachtig; vandaar zal Hij komen om te oordelen de levenden en de doden; en zij zullen rekenschap geven van hun eigen daden. En zij, die goede daden hebben gedaan, zullen in het eeuwige leven ingaan; zij echter, die boze daden hebben gedaan, in het eeuwige vuur” *Formula Concordiae* (pag. 1, 2, 4). Bovendien leren de *Smalkaldische Artikelen* op gelijke wijze: “Jezus Christus is opgevaren tot de hemelen; Hij zit aan de rechterhand Gods; Hij zal komen om te oordelen de levenden en de doden”, zoals dienaangaande de *Apostolische, Nicaenische, Athanasiaanse Geloofsbelijdenis*; en onze *Katechismus, Formula Concordiae* pag. 303 leert eender. Evenzo vanuit de *Augsburgse Belijdenis*: “*Hij is opgevaren tot de hemelen, om te zitten aan de rechterhand des Vaders, en Hij zal voortdurend regeren en heersen over alle creaturen. Dezelfde Christus zal openlijk terugkeren, om te oordelen de levenden en de doden*”, enz. volgens de *Geloofsbelijdenis der Apostelen, Form. Concordiae* pag. 10. Luther leert eender (in den *Kleineren Katechismus*, pag. 371, Augsb. Bel. pag. 10, 14).

32. Dat Hij niet komen zal tot het gericht, om hemel en aarde te verdelgen, blijkt uit verscheidene plaatsen in het Woord, waar over Zijn Komst gehandeld wordt; zoals waar gezegd wordt: “*Als de Zoon des mensen zal gekomen zijn, zal Hij geloof vinden op de aarde*” (Lukas xviii: 8); en uit tal van plaatsen, die in DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST zijn aangevoerd (n. 765); voorts, dat Hij niet komen zal om den zichtbaren hemel en de bewoonbare aarde te

verdelgen (n. 768 e.v.); maar om de bozen van de goeden te scheiden (n. 772 e.v.); behalve tal van plaatsen aldaar. Het wordt desgelijks gezegd in *het Symbolische Geloof*, dat ingelast is in elk *Psalmboek* in de ganse Christelijke wereld, en waarin slechts *de Apostolische Geloofsbelijdenis* voorkomt. Daarom staat het desgelijks in de Psalmen. Onder de levenden moeten aldaar degenen worden verstaan, die in naastenliefde en geloof zijn, en door den Heer *schapen* worden genoemd; onder de *doden* echter degenen, die niet in naastenliefde en geloof zijn, en door den Heer *bokken* worden genoemd (*hieraan toe te voegen*, Apoc. xi: 18 en xx: 12).

33. *Titel: DE VOLEINDING DER EEUW, EN DAN DE GRUWEL DER VERLATING. (Toegevoegd moet worden wat de Heer zegt: 1. over den gruwel der verlating, 2. Hetgeen ..., 3. Wat de Heer zegt over de verslagenheid, 4. Dat geen vlees behouden kan worden, 5. Over de verduistering van zon en maan, 6. Wat in de Apocalyps staat, Hfdst. 1: 18: "Zie, de Levende, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben de Levende in de eeuwen der eeuwen"; (Voorts Hfdst. ii: 8, Hfdst. v: 6); voorts, dat de Heer zegt, dat de nacht komt wanneer niemand werken kan (Joh. ix: 4); dat in dien nacht twee op één bed zullen zijn (Lukas xvii: 34); voorts wat de Heer zegt over Petrus (Joh. xxi: 18); voorts wat Paulus zegt over de laatste tijden (I Tim. iv: 1 tot 3; II Tim. iii: 1 tot 7; II Tim. iv: 3, 4). (Er moet ontvouwd worden wat de Heer zegt in Matth. xxiv: 27, nml. dat aldus geschieden zal op den dag van het Laatste Gericht; wat staat in de Verzen 30, 31. Dat het ook zo geschied is, zie n. 791 in De Ware Christelijke Godsdienst.)*

34. De Komst des Heren is volgens de orde; de lente komt niet eerder dan na den winter, niet eerder de morgen dan na den nacht; de zwangere vrouw smaakt niet eerder vertroosting en vreugde dan na de pijn; de vertroosting komen na de verzoeking; men leeft gezond na de afsterving, gelijk ook de Heer zegt: "*Tenzij het graan sterft*", (Joh. vii: 24). De Heer Zelf gaf het voorbeeld van deze orde, daarin dat Hij Zich liet kruisigen en stierf, en daarna wederopstond; dit voorbeeld betekent den staat der Kerk.....Dit ligt ook opgesloten in het door Nebukadnezar geziene standbeeld, namelijk dat de Steen ten slotte tot een grote Rots werd; verder in de vier beesten vanuit de zee; voorts aldaar aangaande die verschrikkelijke natie (*hetgeen ontvouwd moet worden*); in de vier aan de Ouden bekende tijdperken, het gouden, zilveren, koperen en ijzeren: in de leeftijden van elk mens, van de kindsheid tot den ouderdom; dan is het einde daar van het leven des lichaams; er komt het leven van den geest, dat dan het leven is van al degenen die wèl hebben geleefd. Het is ook zo gesteld met den hemel, namelijk dat hij eerst voorbij moest gaan (Apoc. xxi: 1, 2); desgelijks met de Kerk.

35. Dat aan Petrus de sleutels van het koninkrijk der hemelen werden gegeven, is omdat hij den Heer uitbeeldde ten aanzien van het Goddelijk Ware; en dit wordt onder de Rots verstaan in de algehele Gewijde Schrift; vandaar: “*Op deze rots (dat is: op dit Goddelijk Ware) zal Ik Mijn Kerk bouwen*”, namelijk hierop dat de Heer is DE ZOON DES LEVENDEN GODS. (*Aan te tonen vanuit het Woord, dat dit door de Rots wordt aangeduid*). Rots in het Woord: Exod. xvii: 6; xxxiii: 21, 22; Num. xx: 8 tot ii; Deut. viii: 15; xxxii: 4 tot 37; i Sam. ii: 2; ii Sam. xxii: 2, 3, 32, 47; Hfdst. xxiii: 3; Psalm xviii: 3, 32, 47; Ps. xxviii: 1; xxxi: 2, 3; xl: 2; xlii: 9; lxii: 2, 7; LXXviii: 16, 20, 35; LXXXix: 26; xcii: 16; xciv: 22; xcv: 1; cv: 41; Jes. ii: 10; xxii: 16; xlii: ii; li: i; i Cor. x: 4. (De kloven der rots zijn vervalste ware dingen: Apoc. vi: 15, 16; Jes. ii: 19; Jerem. xvi: 16; Hooglied ii: 14; Jes. xlviii: 21; Jerem. xxiii: 29; xlix: 16; Obad. 3; behalve bij de Evangelisten.) - Aldus hebben ook enige Vaders dit ontvouwd; (zie *Form. Conc.* pag. 345).

36. Wanneer alleen de Zoon Mens is geworden, en niet de ganse Drievuldigheid, is dan niet aldus het Goddelijk Wezen, dat een enig en ondeelbaar drievuldige is, gescheiden, of ontenigd en verdeeld?

37. Het ganse Gebed des Heren heeft van de aanvangen [*a principiis*] tot het einde betrekking op dezen tijd, namelijk dat God Vader vereerd worde in den Menselijken Vorm: dit blijkt, wanneer dat Gebed op de juiste wijze wordt ontvouwd.

38. Dat de Kerken na de tijden der Apostelen in zovele ketterijen zijn vervallen, en dat er heden ten dage niets dan valse kerken zijn, vindt hierin zijn oorzaak, dat zij niet den Heer zijn toegegaan, terwijl toch de Heer het Woord is, en Hij het Licht zelf is, dat de ganse wereld beschijnt [*illuminat*]; en toch is het even onmogelijk, één enkel echt ware vanuit het Woord te zien, tenzij dat wat rondom overdekt en bezoedeld is met valse dingen en samenhangend met valsheden, als het onmogelijk is om naar de Pleiaden te zeilen, of het goud op te delven dat in het middelpunt der aarde is: en daarom kon het, opdat de Ware Christelijke Godsdienst geopend zou worden, wel niet anders, aan dat iemand in de geestelijke wereld werd binnengeleid, en vanuit des Heren mond de echte ware dingen zou putten. De Heer kan niet iemand met Zijn schijnsel verlichten [*illustrare*], tenzij Hij onmiddellijk wordt toegegaan, en Hij als God des Hemels wordt erkend.

39. Heden ten dage geschieden geen wonderen, om redenen, waarover in DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST [n 501]; en daarom zegt de Heer (Matth. xxiv: 24), dat zij verleid zullen worden. Voorts, wat is meer gemeen bij de Rooms-Katholieken, dan de graftomben der heiligen, en de wanden

der kloosters te vullen met wonderen; hoeveel gouden en zilveren platen zijn er niet in de graftombe van Antonius van Padua; hoeveel zijn er niet daar, waar men zegt dat de drie Wijzen begraven zijn, en te Praag, hoeveel niet elders? Wat kan daar anders uit voortkomen dan misleidingen? Meer dan al deze vele wonderen is het feit, dat ik in de geestelijke wereld spreek met engelen en geesten, dat ik den staat van hemel en hel, en van het leven na den dood beschreven heb, voorts dat mij de geestelijke zin des Woords geopend is, behalve tal van andere dingen: dit verkeer is, voor zover ik weet, aan niemand tevoren uit den Heer toegestaan: hetgeen de aanwijzingen zijn, dat dit is geschied terwille van de Nieuwe Kerk, welke de kroon is van alle Kerken, en die tot in het eeuwige zal duren. In de geestelijke wereld te zijn, de wonderbaarlijke dingen van den hemel, en de erbarmelijke dingen van de hel te zien, en daar in het licht zelf des Heren, waarin de Engelen zijn, gaat alle wonderen te boven. Getuigenissen, dat ik daar ben, zie men in ruime mate in mijn boeken.

40. De enige oorzaak, dat de Kerk zich in zo vele valse dingen gedompeld heeft, zodat er niet enig ware over is, en dat zij is gelijk een verzonken schip, waarvan alleen de top van de mast uitsteekt, is hierin gelegen, dat men tot dusver niet onmiddellijk den Heer is toegegaan; en wanneer men Hemzelf niet onmiddellijk toegaat, kan niet enig ware in zijn licht verschijnen: de oorzaak hiervan is deze, dat de Heer het Woord is, dat is, al het Goddelijk Ware in het Woord, en Hij alleen het Licht is, dat allen beschijnt, zoals Hijzelf leert; en al het ware des Woords licht nergens anders vandaan op dan uit den Heer alleen. Dat Licht is het hetwelk onder het geestelijke wordt verstaan; wanneer derhalve de mens dat licht niet heeft, is er niet enig geestelijke in het verstand van den mens, maar louter het natuurlijke: en de natuurlijke mens ziet alle dingen, die het geestelijke bevatten, niet anders dan omgekeerd; hij ziet het valse in plaats van het ware: wanneer hij dan ook het Woord leest, buigt hij alle dingen daarin om tot zijn valse dingen, en aldus vervalst hij de ware dingen, en daarin scheidt hij behagen: want het natuurlijk menselijke gemoed is in dergelijke dingen als tot de wereld en tot hemzelf behoren; het scheidt enig en alleen in dergelijke dingen behagen; en hij draagt de dingen [des Woords], indien er geen geestelijk licht in is, over op zulke dingen, die tot de wereld en hemzelf behoren, welke hij op de eerste plaats stelt; en zo ontvlucht hij niet slechts de geestelijke dingen, en verbergt ze, maar later bespot hij ze ook nog. Het geloof is nergens anders vandaan geestelijk, of het kan niet geestelijk worden genoemd, tenzij vanuit de ware dingen, die het

bevat, die in het licht uit den Heer zijn; wanneer het geloof niet daarvandaan is, dan is het natuurlijk, welk geloof niet verbindt noch zaligmakend is.

41. Dat in de geestelijke wereld niemand den ander kent van den naam alleen, maar krachtens de idee van diens hoedanigheid; deze idee maakt, dat de ander zich aanwezig vertoont en gekend wordt. Zo en niet anders worden de ouders door de kinderen gekend; de kinderen door de ouders; bloedverwanten, aanverwanten, vrienden, door bloedverwanten, aanverwanten en vrienden; desgelijks de geleerden vanwege hun geschriften en vanwege den roem van hun geleerdheid; rijksgroten en heersers door den roem van hun daden; insgelijks koningen, keizers, pausen; allen hierdoor alleen. Het is mij gegeven met hen te spreken, doch met de overigen is het niet gegeven. De geest zelf is ook niet iets anders dan zijn hoedanigheid; en daarom ook wordt in die wereld ieders doopnaam en familienaam verzwegen [*reticere*], maar men wordt naar zijn hoedanigheid genoemd. Vandaar is het, dat de naam in het Woord niet een naam betekent, maar de hoedanigheid: zoals de Heer zegt in de Apocalyps: “*Gij hebt weinige namen in Sardis*”; en ook: “*Ik ken u bij name*” (Exod. xxxiii: 17); behalve op duizend plaatsen elders, waar *naam* wordt gezegd. Uit deze dingen nu blijkt, dat niemand den Heer bij zich aanwezig heeft, tenzij hij Zijn hoedanigheid weet; deze hoedanigheid maken de waarheden des Woords openlijk bekend, want zovele waarheden van het Woord, evenzovele spiegels en evenzovele ideeën aangaande den Heer; Hij is immers het Woord, en Hij is de Waarheid, zoals Hijzelf zegt. De hoedanigheden zijn van tweeërlei geslacht: het ene geslacht behoort tot de erkenenis aangaande Hem, dat Hij de God van Hemel en aarde is, de Zoon van God Vader, één met den Vader, dat alle dingen des Vaders in Hem zijn; in één woord, dat Hij het Menselijke is van God Vader; het andere geslacht behoort tot de erkenenissen die uit Hem voortgaan; en de dingen die uit Hem voortgaan zijn Hijzelf, zoals hetgeen Hij leert aangaande de Naastenliefde, aangaande de Vrije Keuze, aangaande het Berouw, aangaande de Wederverwekking, aangaande de Sacramenten, en zo heel vele andere dingen: deze eveneens geven een idee van den Heer, omdat zij uit Hem zijn.

42. Het is een verborgenheid vanuit de geestelijke wereld, dat de aanwezigheid des Heren zich niet vertoont aan hem, die niet met een idee rechtstreeks en onmiddellijk Hem toegaat, en nog minder kan die mens dan de vergemeenschapping deelachtig worden; maar het is alsof iemand opzij staande, in de duisternis verschijnt; evenmin kan iemand met een ander spreken, tenzij hij hem rechtstreeks aanziet, maar vergemeenschapping wordt dan gegeven wanneer men elkander wederkerig aanziet. Zo en niet

anders treden de ideeën in iemand binnen; en als er dan liefde is, geschiedt verbinding. Als iemand derhalve onmiddellijk tot den Vader gaat, dan staat de Heer als het ware opzij; en zo kan Hij niet verlossing geven en rijkelijk verlenen, dat is, hem niet wederverwekken en daarna zalig maken.

43. Dat de openbaring des Heren in Persoon, en de inleiding door den Heer in de geestelijke wereld, zowel wat het gezicht, als wat het gehoor en de spraak betreft, alle wonderen overtreft; want men leest nergens in de geschiedenis, dat zulk een verkeer met Engelen en geesten, van de schepping der wereld af, is toegestaan geweest. Want ik ben dagelijks met de Engelen aldaar, zoals in de wereld met de mensen, en dit nu gedurende 27 jaren. Getuigenissen van dit verkeer zijn de door mij uitgegeven boeken over Hemel en Hel, en eveneens de Gedenkwaardigheden daarvandaan in het laatste Werk, DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST geheten; voorts hetgeen daar over Luther, Melanchthon, Calvijn en over de bewoners van tal van koninkrijken gezegd wordt, en daarenboven verschillende getuigenissen die in de wereld bekend zijn, behalve tal van dingen die niet bekend zijn. Ik vraag u, wie heeft ooit tevoren iets gekend [*novit*] omtrent den Hemel en de Hel, wie omtrent den Staat des mensen na den Dood, wie omtrent Geesten en Engelen? enz. enz.

44. Behalve die klaarblijkendste getuigenissen nog dit, dat de geestelijke zin des Woords uit den Heer door middel van mij is ontsloten, welke zin nooit tevoren, nadat het Woord bij de Israëlieten geschreven was, is onthuld; en deze zin is het Heiligdom zelf des Woords; de Heer Zelf is daarin met Zijn Goddelijke, en in den natuurlijken zin met Zijn Menselijke. Deze zin, zelfs geen jota ervan, kon niet dan door den Heer alleen geopend worden. Dit overtreft alle onthullingen welke er tot dusver, van de schepping der wereld af, zijn geweest. Door die onthulling is de vergemeenschapping van de mensen met de Engelen des Hemels geopend, en de verbinding van de ene en de andere wereld tot stand gebracht; want wanneer de mens in den natuurlijken zin is, zijn de engelen in den geestelijken zin. Aangaande dezen zin zie men hetgeen geschreven is in het Hoofdstuk over de Gewijde Schrift [*W. Chr. Godsdienst* Hfdst. iv].

45. De overeenstemmingen door middel waarvan het Woord is samengeschreven ten aanzien van alle en de afzonderlijke dingen, bezitten zulk een kracht en deugd [*vis et virtus*], dat het genoemd kan worden de kracht en de deugd van de Goddelijke Almacht, want door die overeenstemmingen werkt het natuurlijke samenverbonden met het geestelijke, en het geestelijke met het natuurlijke; aldus het al van den hemel met het al van de wereld. Daarvandaan

is het, dat de twee Sacramenten overeenstemmingen zijn van de geestelijke dingen met de natuurlijke dingen. Vandaar hun kracht en macht [*potentia*].

46. Wat zijn wonderen daar tegenover? Wonderen geschieden heden ten dage niet, omdat zij de mensen verleiden, en hen natuurlijk maken; zij sluiten de innerlijke dingen van hun gemoed in, waarin het geloof geworteld moet worden; daaruit komen louter valse dingen voort; men zie Matth. xxiv: 24. Wat hebben de wonderen in Egypte bij de zonen Israëls uitgewerkt; wat de wonderen in de woestijn vóór hen; wat de wonderen toen zij het Land Kanaän binnenkwamen; wat de wonderen, door Elia en Elisa gedaan; wat de wonderen door den Heer Zelf? Is wel iemand daardoor geestelijk geworden? Wat de wonderen bij de Rooms-Katholieken, en die van Antonius van Padua; wat die van de drie wijzen te Keulen? en wat de ontelbare wonderen in de kloosters, die overvuld zijn met schilderijen, gouden platen en geschenken? Is wel iemand daardoor geestelijk geworden? Zijn zij daardoor niet zó natuurlijk geworden, dat er in hen nauwelijks enig ware des Woords is, maar slechts een uitwendige eredienst, die er een is van mensen en van overleveringen?

47. Dat in Christus God is Mens, en de Mens is God, wordt 3 maal in de *Formula Concordiae* bevestigd; voorts door de *Athanasische Geloofsbelijdenis*, waar gesproken wordt over *de opneming der Menselijkheid in God*; vanuit het Woord, Rom. xiv: 11; Coll. 11: 9; 1 Joh. v: 20, 21; voorts vanuit den Heer Zelf, dat de Vader en Hij één zijn; dat de Vader in Hem en Hij in den Vader is; dat alle dingen des Vaders van Hem zijn; dat Hij het Leven in Zichzelf is; dat Hij de God van hemel en aarde is; enz.

48. Dat de ziel de binnenste mens is, en vandaar volgens de Ouden in het geheel en in elk deel van het lichaam, is omdat het beginsel des levens in de ziel zetelt; een deel van het lichaam, waarin niet het binnenst de ziel is, leeft niet; daarom is er een wederkerig één-zijn, en daarom handelt het lichaam uit de ziel, niet de ziel door het lichaam. Al wat uit God voortgaat, is van den menselijken vorm, omdat God de Mens Zelf is; vandaar geldt dit voornamelijk voor de ziel, welke het eerste van den mens is.

49. Niets is meer gemeen in den algehelen hemel en in de algehele wereld, dan dat het ene binnen in het andere is, dus dat er een binnenste, een middelste, en een uiterste is, en dat die drie onderling in gemeenschap staan, en dat het middelste en het uiterste kracht heeft door het binnenste. Dat er die drie dingen zijn, het ene binnen het andere, staat vast uit alle en elk der dingen in het menselijk lichaam. Rondom de hersenen zijn drie vliezen, die het harde vlies, het zachte vlies, en het spinnewebvlies genoemd worden; over deze heen is de schedel. Rondom het ganse lichaam zijn vliezen, het ene binnen het

andere, die tezamen de huid worden genoemd. Rondom elke slagader en ader zijn drie vliezen, desgelijks rondom elke spier en elke vezel; desgelijks rondom de overige dingen daar. In het plantenrijk desgelijks. Hoe die dingen onderling in gemeenschap staan, en hoe het binnenste het middelste binnentreedt, en het middelste het laatste, toont de ontleedkunde aan; enz. Daaruit blijkt, dat het met het licht evenzo gesteld is; namelijk, dat het geestelijk licht, hetwelk in zijn wezen de waarheid is, binnen in het natuurlijk licht is; desgelijks de geestelijke warmte, die in haar wezen de liefde is, in de natuurlijke warmte; onder de natuurlijke warmte wordt de natuurlijke liefde verstaan, omdat die liefde warm is; en deze wordt bedekt met de warmte van het bloed.

50. Alle dingen, die over den Heiligen Geest worden gezegd, vervallen, zodra men gelooft, dat de mens niet het Leven is, maar slechts een orgaan des levens, en zo dat God bij voortduur in den mens is, en streeft, werkt en aandringt, opdat die dingen welke van den godsdienst zijn, derhalve der Kerk, des hemels en des heils, worden opgenomen; en daarom is het verkeerd om te zeggen, dat de Heilige Geest gegeven of verloren wordt. De Heilige Geest immers is niet iets anders dan het Goddelijke, voortgaande vanuit den Heer uit den Vader; en dit Goddelijke maakt het leven van den mens, en eveneens diens verstand en liefde, en de aanwezigheid ervan is altijddurend. Zonder de aanwezigheid van den Heer of van den Heiligen Geest zou de mens niets dan een of ander beest zijn; maar hij zou niet meer leven hebben dan zout, een steen, een stronk. De oorzaak hiervan is deze, dat de mens niet met instinct wordt geboren zoals de beesten; en daarom kent een jong dier van één dag beter de orde van zijn leven dan een klein kind.

51. Het is geoorloofd, de waarheden der Kerk te bevestigen met de rede of met het verstand zoveel als men maar wil, en eveneens door de verschillende dingen in de Natuur; en voor zoveel zij bevestigd worden, voor evenzoveel schieten zij wortel, en geven licht. En eveneens is het geoorloofd, de waarheden door middel van het Woord te bevestigen, waar men ook maar wil, en eveneens van tal van dingen daaruit gebruik te maken; en dan wordt het Woord niet vervalst. De uitspraken van de Schrift, door middel waarvan waarheden worden bevestigd, stijgen ten hemel op; zij zijn als rook vanuit reukwerk: daarentegen echter stijgen de valsheden, als zij vanuit het Woord worden bevestigd, niet ten hemel op, maar worden teruggeworpen, en onderweg ontploffen zij met geknal; dit heb ik duizendmaal gehoord.

52. De openbaring van den Heer en de inleiding in de geestelijke wereld overtreft alle wonderen. Dit is van de schepping der wereld af aan niemand gegeven zoals aan mij. De mensen van de Gouden Eeuw hebben weliswaar

met de engelen gesproken; maar het was hun niet gegeven in een ander dan natuurlijk licht te zijn; mij echter is het gegeven, in het ene en het andere, het geestelijk en het natuurlijk licht, tegelijk te zijn. Hierdoor is het mij gegeven, de wonderbaarlijke dingen des hemels te zien, onder de engelen te zijn als een hunner, en tevens de waarheden te putten in het licht, en ze aldus te doorvatten en te leren; bijgevolg door den Heer geleid te worden. Wat echter de wonderen betreft: zij zouden niets anders zijn dan valstrikken om te verleiden, zoals de Heer zegt, Matth. xxiv: 24; en zo wordt verhaald van Simon den Magiër, dat hij de natiën in Samaria uitzinnig had gemaakt, zodat zij geloofden, dat die dingen vanuit de grote deugd Gods gedaan waren (*Hand. der Apostelen* VIII: 9 e.v.). Wat zijn de wonderen bij de Papisten anders dan strikken en vallen? Wat leren zij anders dan dat zijzelf als godheden vereerd moeten worden, zodat de mensen terugtreden van den eredienst des Heren? Bewerken wonderbeelden iets anders; bewerken de afgodsbeelden of de lijken der heiligen in het ganse Pausdom iets anders; of die van Antonius van Padua, van de drie wijzen van Keulen, en van alle overigen, van wier wonderen de kloosters vol zijn? Wat hebben die dingen aangaande Christus geleerd, wat aangaande den hemel en aangaande het eeuwige leven? Geen enkel woordje!

53. Het is onmogelijk, dat er enige Kerk is, en enige godsdienst, die samenhangt, tenzij men in één God gelooft. Wanneer men bijgevolg gelooft, dat de Goddelijke Drievuldigheid in drie Personen verdeeld is, hoe kan dan de metaphysische term *Essentia* vanuit drie één maken, zolang als de eigenschappen van iederen persoon uiteenlopend zijn, zó uiteenlopend, dat zij niet mededeelbaar worden geheten; en wanneer de gelijkwaardige Personen eigenlijk elk op zichzelf bestaan, en de ene Persoon geen deel en geen hoedanigheid heeft in den anderen of van den anderen persoon. Wanneer men echter gelooft, dat de Ene God niet slechts de Schepper is, maar ook de Verlosser en de Werker, dan hebben wij één God; en dan eerst bestaat de Kerk en blijft zij bestaan, en leeft de godsdienst. En dit éénzijn van drie kan niet anders bestaan dan zoals in ieder mens de ziel, het lichaam, en het voortgaande. Deze drie maken één mens; wat dan niet God, die de Mens Zelf is, van eersten tot laatsten? In het Boek *Over de Liefde en de Wijsheid* zijn deze dingen aangaande God Mens getoond, welke men zie; en dat Hij niet aether, lucht, of wind is. Dat de ziel van ieder mens de mens zelf is, volgt hieruit. Omdat wij nu één God in de Kerk hebben, die God Mens en Mens God is, wordt deze Kerk de Kroon van alle Kerken genoemd.

54. Dat in Christus de Mens God is, blijkt uit *de Formula Concordiae op drie plaatsen*; uit *Paulus* Rom. XIV: 11; Coloss. II: 9; uit *Johannes* I Br. v: 20, 21;

uit de woorden des Heren: 1) God was het Woord, en het Woord is Vlees geworden. 2) Alle dingen des Vaders zijn de Zijne. 3) Alle dingen des Vaders komen tot Hem. 4) Zoals de Vader het leven heeft in Zichzelf, zo ook de Zoon; het Leven in Zichzelf is God. 5) De Vader en Hij zijn één. 6) Hij in den Vader, en de Vader in Hem. 7) Wie Hem ziet, ziet den Vader. 8) Hij is de God van hemel en aarde. 9) Hij regeert het heelal; (*uit de geloofsbelijdenis*). 10) Hij wordt geheten Jehovah Verlosser. 11) Hij wordt geheten Jehovah Gerechtigheid. 12) Gezegd wordt, dat Jehovah in de wereld zou komen. 13) In de *Apocalyps* Hfdst. 1, dat Hij de Eerste en de Laatste is. 14) In één woord, dat Hij is God Vader, Die onzichtbaar is, in het Menselijke dat vóór de gemoederen zichtbaar is.

Omdat er aldus één God in de Kerk is, is de Kerk een Kerk, enz. enz. Uit *de Athanasiaanse Geloofsbelijdenis*, dat God en Mens in Christus één Persoon zijn, zoals ziel en lichaam; voorts dat de Menselijke Natuur is opgenomen in God.

55. OVER WONDEREN; vanuit de zonen Israëls. Vanuit de woorden des Heren over den Rijke en Lazarus; vanuit de woorden des Heren, Matth. xxiv: 24.

Over de wonderen der Papisten (*die opgesomd moeten worden*); zij verleiden slechts, en zij leren niets dan dat zij als godheden moeten worden aangeroepen, en dit met het doel om goud en zilver tot de kloosters bijeen te brengen, of om de schatten van de ganse wereld bijeen te schrapen; de wonderen van verscheidenen van hen; zoals van Antonius van Padua, zoals van de 3 Wijzen van Keulen, zoals de mirakuleuse beelden, waarvoor schatten verzameld zijn, overal in de kloosters, waar de muren bedekt zijn met schilderijen van wonderen, door hun heiligen gedaan, en door hun afgodsbeelden; zoals de boeken over de wonderen van Paris en van anderen. Waartoe dient dit anders dan om aangeroepen te worden met het doel om giften bijeen te schrapen? Maar wie van hen heeft tot nu toe den weg naar den hemel geleerd, en ook de waarheden der Kerk vanuit het Woord? Daarom heeft het den Heer behaagd, om mij van de vroegste jeugd aan voor te bereiden om het Woord te doorvatten, en heeft Hij mij in de geestelijke wereld binnengeleid, en mij van dichterbij verlicht met het schijnsel van Zijn Woord. Hieruit blijkt, dat dit alle wonderen overtreft.

Beelschebub heeft meer wonderen dan andere heidense goden gedaan, zoals blijkt uit het Oude Testament; ook Simon de magiër.

56. Dat de Heer den natuurlijken mens in Zichzelf Goddelijk heeft gemaakt, ten einde de Eerste en de Laatste te zijn, en aldus bij de mensen te kunnen binnengaan tot in hun natuurlijken mens, en hem vanuit het Woord te leren

en te leiden. Hij is immers met den gansen natuurlijken of uitwendigen Mens wederopgestaan, en heeft ook niet wat ook daarvan in het graf achtergelaten: en daarom zeide Hij; dat Hij beenderen en vlees had, wat geesten niet hebben; en vandaar is het dat Hij at en dronk van natuurlijke spijzen met de discipelen, en in hun aanblik. Dat Hij Goddelijk was, toonde Hij hierdoor, dat Hij door deuren heenging, en dat Hij onzichtbaar werd, hetgeen geenszins had kunnen gebeuren, als niet ook de natuurlijke Mens zelf bij Hem Goddelijk was geworden.

57. Dat alle dingen die heden ten dage door de orthodoxen over de zending van den Heiligen Geest worden gezegd, vervallen, wanneer men weet dat de Heer bij elk mens bij voortduur aanwezig is, en hem geeft, dat hij als mens leeft; en dat Hij bij den mens verblijft, opdat deze den Heer tegemoet ga; en ook dat als hij Hem niet tegemoet gaat, hij nochtans van Hem de redelijkheid heeft, welke niet bestaanbaar is zonder de aanwezigheid des Heren. Als de Heer niet bij den mens aanwezig was, dan zou de mens niet een beest zijn, maar een of ander lijk, dat verdwijnen zou. Dit wordt in Genesis daaronder verstaan, *dat God hem een levende ziel heeft ingeblazen*, II: 7.

58. Dat de Heer HET KONINKRIJK GODS is (*zal hier vanuit het Woord worden aangetoond*): aldus dat Hij de Hemel en de Kerk is.

59. Dat de overeenstemmingen de grootste kracht inhebben (*zal worden aangetoond*); omdat daarin de hemel en de wereld, of het geestelijke en het natuurlijke, één zijn; en dat daarom het Woord door louter overeenstemmingen is samengeschreven; en daarom is het Woord de verbinding van den mens met den hemel, dus met den Heer; en zo is de Heer in eersten en tevens in laatsten. Daarom zijn de Sacramenten door overeenstemmingen ingesteld, en daarom hebben zij Goddelijke macht in.

